

KH 25.11.2019 § 220, liite 1

Valt. 10.12.2019, § 43, liite 1

LAPINLAHDEN KUNTA

Talousarvio 2020

Taloussuunnitelma 2020 – 2022

LAPINLAHTI

SISÄLLYS

1	KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	3
2	VUODEN 2020 TALOUSARVION JA VV 2021-2022 TALOUSSUUNNITELMAN YLEISET PERUSTEET	4
2.1	Yleinen taloudellinen kehitys	4
2.2	Kuntatalous vuosina 2020-2022.....	4
2.3	Lapinlahden kuntastrategia 2018 – 2022.....	5
2.4	Lapinlahden kunnan vuoden 2020 talousarvion yleiset perusteet	6
2.5	Konserniohjaus talousarviossa.....	7
2.6	Talousarvion hyväksyminen ja sitovuustaso	8
2.7	Tuloslaskelmaosa	8
2.8	Talouden tasapainottaminen	11
3	KÄYTTÖTALOUSOSA.....	12
3.1	KUNNANVALTUUSTO	12
3.2	KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	12
3.2.1	Vaalit	12
3.3	TARKASTUSLAUTAKUNTA	12
3.3.1	Tarkastustoimi.....	12
3.4	KUNNANHALLITUS	13
3.4.1	Hallintokeskus	13
3.4.2	Yleishallinto	14
3.4.3	Kehittämispalvelut	16
3.4.4	Työllistäminen	18
3.4.5	Projektit.....	19
3.5	PALVELULAUTAKUNTA.....	25
3.5.1	Sosiaali- ja terveysosasto	25
3.5.2	Sosiaalityö	27
3.5.3	Vammais- ja kehitysvammopalvelut	29
3.5.4	Perusterveydenhuolto	31
3.5.5	Erikoissairaanhoido.....	39
3.5.6	Vanhuspalvelut.....	40
3.5.7	Ruokapalvelu	44
3.5.8	Ympäristöterveydenhuolto	45
3.5.9	Sivistysosasto	48
3.5.10	Perusopetus	50
3.5.11	Lukio	53
3.5.12	Kulttuuri- ja nuorisopalvelut	56
3.5.13	Varhaiskasvatus.....	61
3.5.14	Tukipalvelut.....	62
3.6	TEKNINEN JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	67
3.6.1	Tekninen osasto	67
3.6.2	Tekniset palvelut	69
3.6.3	Ympäristöpalvelut	76
4	Investointiosa.....	80
4.1	Investoinnit sitovuustasolla	81
5	TALOUSARVIOLASKELMAT	82
5.1	Talousarvioehdotus osastoittain	82
5.2	Tuloslaskelma (ulkoinen) ja tunnusluvut 2020 - 2022	83
5.3	Rahoituslaskelma ja tunnusluvut 2020 – 2022	84
6	Liitteet.....	85
6.1	Investoinnit hankkeittain	86
6.2	Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne.....	87

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Matin ja Liisan kouluinvestoinnin ensimmäinen vaihe valmistuu

Vuoden 2019 aikana Suomen taloudessa jatkui hyvä kehitys. Talouskasvu heijastui valtakunnallisesti ja paikallisesti hyvänä työllisyyskehityksenä. Lapinlahden työttömyysaste on elokuun 2019 lopussa 8,6 prosenttia, kun se oli vuoden 2018 elokuussa vielä 9,7 prosenttia. Kuntien taloudellinen tilanne on kuitenkin hyvästä työllisyystilanteesta huolimatta vaikea ja myös Lapinlahti tulee tekemään vuonna 2019 alijäämäisen tuloksen. Tämä johtuu mm. ennakoitua heikommasta verotulokertymästä, erityisesti sote-palveluihin kohdistuvasta palvelutarpeen kasvusta ja erikoissairaanhoidon kustannuskehityksestä.

Vuoden 2020 talousarvio on laadittu edelliseen vuoteen nähden erityisesti tulokertymän osalta paremmista lähtökohdista. Valtionosuudet nousevat selvästi vuodesta 2019 ja myös verotulokertymän osalta odotetaan kuluvaan vuotta korkeampaa tasoa. Nämä tekijät ja maltillinen toimintamenojen kasvu mahdollistavat sen, että kunnan palvelutuotanto pystytään pitämään nykytasolla ilman kunnallisveron nostoa. Talousarvioraamin laadinnassa painotettiin tällä kertaa enemmän kuluvaan vuoden toteumaennustetta, kuin kuluvaan vuoden talousarviota. Vuoden 2020 talousarviossa tämä asia näkyy mm. suurehkona sote-osaston toimintakatteen nousuna suhteessa talousarvioon 2019.

Investointien osalta vuosi 2020 tulee olemaan taloudellisesti raskas. Investointien kokonaissumma on 7,8 M€, josta suurin osa kohdistuu Matin ja Liisan uuden alakoulun rakentamiseen. Matin ja Liisan koulukeskuksen uudistaminen jatkuu myös vuosina 2021, 2022 ja 2023, joten investointitaso pysyy korkeahkona myös suunnitelmavuosina. Korkeasta investointitasosta johtuen on erittäin tärkeää, että käyttötalous nostetaan takaisin ylijäämäiseksi. Ylijäämää tarvitaan mm. kasvavan poistotason ja rahoituskulujen kattamiseen tulevina vuosina. Tällä talousarviolla tavoitellaankin noin 0,5 M€:n ylijäämää vuoden 2020 lopussa.

Yksi keskeinen tulevan vuoden teema on hahmottaa ja tehdä mahdollisesti myös linjauksia siitä, miten sote-palveluiden kasvavaan palvelutarpeeseen vastataan tulevaisuudessa Lapinlahdella. Nykyisellä palveluntuotantotavalla ei enää pärjätä muutaman vuoden päästä. Palvelutarve tulee kasvamaan liian suurella kulmakertoimella suhteessa realistiseen odotukseen kunnan tularakenteen kasvusta. Asioita on siis tehtävä nykytilanteeseen nähden toisella tavalla. Valtakunnallinen sote-uudistuskin tulee joskus, mutta sitä ei ole vara jäädä loputtomasti odottamaan.

Lapinlahden kunnan omistamat rakennukset on jaoteltu neljään eri salkkuun. Salkutus on tehty ensimmäisen kerran vuonna 2017 ja sitä on päivitetty kesällä 2019. Salkuissa A ja B sijaitsevat palvelutuotannon kannalta kaikkein tärkeimmät rakennukset, salkussa C rakennukset, joista voidaan luopua ja salkussa D suojeltavat rakennukset. Kunnanhallitus on hyväksynyt syksyllä 2019 erillisen toimenpidesuunnitelman, jonka tavoitteena on C-rakennuksista luopuminen joko myymällä tai purkamalla. Kyseinen toimenpidesuunnitelma viedään käytäntöön vuonna 2020.

Lapinlahden kunnan 100 prosenttisesti omistamat tytäryhtiöt Lapinlahden Vesi Oy, Lapinlahden Kaskihovi Oy ja Viitostien Ykköstilat Oy jatkavat ja edelleen kehittävät toimintaansa tärkeänä osana kuntakonsernia. Tytäryhtiöiden toiminnallinen ja taloudellinen onnistuminen vaikuttavat suoraan koko konsernin tulokseen. Lapinlahden kuntakonsernin yksi vahvuus on kunnan ja tytäryhtiöiden tiivis toiminnallinen yhteys, joka mahdollistaa ketterän ja ratkaisukeskeisen toimintatavan monessa asiassa. Tästä tulemme pitämään kiinni myös talousarviovuonna 2020.

Lapinlahdella 18.11.2019

Janne Airaksinen
Kunnanjohtaja

2 VUODEN 2020 TALOUSARVION JA VV 2021-2022 TALOUSSUUNNITELMAN YLEISET PERUSTEET

2.1 Yleinen taloudellinen kehitys

Valtionvarainministeriön taloudellisen katsauksen (syksy 2019) mukaan talouskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista. Kotimainen kysyntä ylläpitää talouskasvua tulevina vuosina. Yksityisten investointien ja kulutuksen kasvu hidastuu epävarman ulkoisen ympäristön heijastuessa suomalaisten yritysten ja kuluttajien odotuksiin. Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa 1,5 %, vuonna 2020 sen ennustetaan kasvavan 1,0 % ja 0,9 % vuonna 2021. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu kotitalouksien säästämisasteen noustessa.

Työllisten määrä nousee 0,9 % v. 2019, joskin suuri osa tämän vuoden kasvusta tulee perintönä viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä ja alkuvuonna 2019 työllisyys ei ole enää parantunut. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,5 prosenttiin.

Hyvä suhdannetilanne ja julkista taloutta vahvistavat sopeutustoimet ovat kohentaneet julkisen talouden rahoitusasemaa viime vuodet, mutta eivät ole poistaneet alijäämää. Koko korkeasuhdanteen ajan julkisen talouden menot ovat pysyneet tuloja suurempina. Ennusteen mukaan julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino kasvaa lähivuosina.

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyy vuosikymmenen vaihteeseen saakka aivan 60 prosentin tuntumassa, mutta kääntyy sen jälkeen kasvuun. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Maailmantalouden kasvu hidastuu kuluvana vuonna suhdannekierron, Yhdysvaltain ja Kiinan välisen kauppakonfliktin sekä Brexitiin liittyvän epävarmuuden takia. Kuitenkin jo ensi vuonna kasvu elpyy pitkälti euroalueen, mutta myös monien kehittyvien talouksien vetämänä. Maailmankaupan kasvu on hitainta kuluvana vuonna, mutta sekin elpyy ensi vuodesta lähtien.

2.2 Kuntatalous vuosina 2020-2022

Tilastotiedot kuntien ja koko kuntasektorin tilasta kertovat, että kuntatalous sukeltaa tällä hetkellä syvässä vesissä. Kuten kevään 2019 kuntatalousohjelmassa arvioitiin kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviotietojen perusteella, kuntatalous heikkeni selvästi vuonna 2018. Tilastokeskuksen kesäkuussa julkaisemien ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaiset tiedot kuntataloudesta eivät ole juuri muuttuneet kevään kuntatalousohjelman arvioista.

Kuntatalouden heikkenemisen taustalla oli se, että kuntatalouden toimintamenojen kasvu nopeutui ja investoinnit kasvoivat erityisesti kunnissa. Kuntataloutta heikensi myös se, että talouden ja työllisyyden hyvästä kehityksestä huolimatta verotulot kääntyivät laskuun muun muassa ennakoituja korkeampien veronpalautusten vuoksi. Kuntien tulopohjaa heikensi myös valtionosuuksien väheneminen ja vuoden 2019 alussa käyttöön otettu verokorttiuudistus. Kilpailukykysovimukseen liittyvät kustannushyödyt on syöty pois ja kustannukset kasvavat tällä hetkellä keskimääräistä nopeammin.

Hallitus linjasi budjettiriihessä, että kuntien valtionosuudet kasvavat 1,1 miljardia euroa vuonna 2020. Kuntakenttä on erittäin helpottunut siitä, että valtionosuuksia palautetaan kunnille. Lisäykset liittyvät siihen, että kilpailukykysovimuksen leikkaukset päättyvät sekä siihen, että valtio vastaa osasta peruspalveluiden kustannusten nousua.

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino pysyy vuosina 2020–2023 mittavana. Siksi kuntatalouden lainanottotarvetta heijastava toiminnan ja investointien rahavirta on kehitysarviossa kehyskaudella 1,9–2,7 mrd. euroa negatiivinen. Samalla kuntatalouden lainakanta kasvaa kehyskaudella nopeasti. Kuntatalouden näkymät ovat huolestuttavat ottaen huomioon väestörakenteen muutoksesta aiheutuva kasvava menopaine ja suhdannetilanteen heikkeneminen. Työvoimakustannusten kehityksellä ja näin ollen erityisesti palkkaratkaisuilla on suuri merkitys kuntatalouden kehitykselle.

Kuntien tulee jatkaa tuottavuutta lisääviä toimia ja rakenteellisia uudistuksia. Mahdollisuudet menopuolen sopeutukseen on erityisesti pienimmissä kunnissa usein jo pitkälti käytetty, joten kunnallisveroprosentteihin kohdistuu lähivuosina huomattavaa korotuspainetta ja kuntatalouden velkaantuminen uhkaa kasvaa.

Väestön ikääntyminen, syntyvyyden aleneminen ja väestön keskittyminen maakuntakeskuksiin heikentävät erityisesti harvaan asutun maaseudun edellytyksiä järjestää lakisääteiset tehtävät nykyrahoituksella. Vanha rakennuskanta ja väestökehitys lisäävät toisaalta kuntien uudis- ja korjausrakentamisen tarvetta vaalikaudella. Hallitus on käynnistänyt sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun. Uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestäminen on tarkoitus siirtää kunnista 18 maakunnalle. Tämä pienentää väestön ikääntymisestä kuntatalouteen aiheutuvaa menopainetta, mutta ei poista rakenteellisten uudistusten tarvetta.

2.3 Lapinlahden kuntastrategia 2018 – 2022

Valtuuston päätöksen 11.12.2017 mukaisesti talousarvioon on sisällytettävä hallintokuntien selvitys strategian tavoitteiden toteutumisesta talousarviovuonna. Niiden toteutumista seurataan osana tilinpäätöstä. Hallintokuntien suunnitelmat strategian toteuttamiseksi ovat kunkin hallintokunnan kohdalla talousarviotekstien ja taulukoiden jälkeen.

Lapinlahden kunnan visio

Lapinlahti on elinvoimainen kunta, jossa talous on tasapainossa. Vahvuuksiamme ovat maaseutumaisuus, kulttuuri ja liikunta. Kannustamme toisiamme omatoimisuuteen sekä yhdessä tekemiseen. Lapinlahti tunnetaan luotettavana ja aktiivisena yhteistyökumppanina. Yrittäjämönenteisyys ja kestävä kehitys näkyvät päätöksenteossa läpi organisaation.

Arvot: avoin, tasapuolinen, vastuullinen

Kärkitavoitteet ja niiden painopisteet

1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

- Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen
- Työvoiman saatavuuden varmistaminen
- Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta

Tavoitetaso: Työllisten määrä kasvaa. Lokakuussa -17 työllisten määrä on 3842 henkeä.

2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

- Kustannustehokkaat palvelut
- Ajanmukainen palvelurakenne ja toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä
- Investointien suunnitelmallisuus
- Omaisuuden järkipäiväinen hallinta

Tavoitetaso: Kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi.

2.4 Lapinlahden kunnan vuoden 2020 talousarvion yleiset perusteet

Kunnan kokonaistaloudellinen tilanne on edelleen kireä. Vuoden 2019 talousarvioon ei lisätty sopeuttamistoimia, vaan edellytettiin, että vuonna 2018 aloitettujen talouden sopeuttamistoimenpiteitä jatketaan. Menojen kehityksessä oli elokuun lopun tilanteen mukaan kasvua 2,4 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuoden 2018 tilinpäätös oli 0,6 milj. € ylijäämäinen ja taseessa on kumulatiivista ylijäämää 1,6 milj. euroa. Ennusteen mukaan vuoden 2019 tilinpäätöksestä on tulossa 0,7 milj. € alijäämäinen.

Kunnanhallitus hyväksyi kokouksessaan 2.9.2019 talousarvion valmistelun pohjaksi raamin, joka edellytti 0,51 milj. € ylijäämää. Raamin pohjana pidettiin vuoden 2019 talousarviota, toteutumaa ja tilinpäätösennustetta lisättyinä henkilöstökulujen kasvulla (palkkojen korotukset 2,0 % ja kiky-sopimuksen päättyminen).

Kunnassa on toteutettu erilaisia sopeuttamistoimenpiteitä jo kevästä 2013 lukien. Nämä toimenpiteet eivät riittäneet siihen, että talous olisi saatu täysin tasapainoon. Sen vuoksi vuoden 2018 talousarvioon sisältyi voimakkaita toimenpiteitä talouden sopeuttamiseksi. Toimintakuluja vähennettiin 1,5 milj. euroa vuoden 2017 talousarvioon nähden. Erityisesti sosiaali- ja terveysosastolle suunniteltiin merkittäviä palvelurakenteen uudelleenjärjestelyjä, mutta myös muille hallintokunnille tämä tarkoitti miinusmerkkistä kulukehitystä.

Raamia valmisteltaessa näytti siltä, että kaikki osastot eivät pysy talousarviossa ja näin ollen vuodelle 2019 siirtyneet säästötavoitteet eivät toteudu. Erityisesti sosiaali- ja terveysosastolla on vaikeuksia pysyä laaditussa talousarviossa. Raamin valmistelua helpotti se, että hallitus linjasi budjettiriihessä, että kuntien valtionosuudet kasvavat ensi vuonna.

Sisäisille vuokrille on laskettu erikseen ylläpito- ja pääomavuokra. Pääomavuokrassa on otettu huomioon poistot ja sen vuoksi rakennusten poistot on kirjattu kiinteistökeskuksen menoksi vuoden 2020 talousarviossa. Aiemmin ne oli hajautettu käyttäjien mukaisesti eri kustannuspaikoille.

Valtionosuudet kasvavat 1,7 milj. euroa eli 5,9 % kuluvasta vuodesta, mihin vaikuttaa erityisesti peruspalvelujen valtionosuuden kasvu. Vuoden 2019 tasoon verrattuna peruspalvelujen valtionosuutta kasvattaa kilpailukykysovimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen, valtion ja kuntien väliseen kustannustenjaon tarkistus ja indeksikorotus. Erona aiempiin vuosiin vuonna 2020 kunnille maksettavat veromenetysten kompensatiot erotetaan peruspalvelujen valtionosuudesta ja maksetaan omalta valtiovarainministeriön momentiltaan. Lisäksi valtionosuuksia ja -avustuksia kasvattavat hallitusohjelman mukaiset lisäykset.

Verotukseen liittyvät järjestelmämuutokset pienentävät verokertymää kuluvana vuonna ja siirtävät verokertymää kertaluontoisesti seuraavalle vuodelle. Vuonna 2020 verotulojen kasvuksi ennakoidaan 1,7 prosenttia. Kuluvan ja ensi vuoden veroennusteeseen liittyy kuitenkin tavanomaista suurempaa epävarmuutta.

Lapinlahden kunnan työttömyysaste oli syyskuussa 9,3 %, kun vastaavana aikana viime vuonna (2018) työttömyysaste oli 9,5 %. Pohjois-Savon työttömyysaste oli syyskuussa 9,0 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä väheni vuodessa 46 työttömällä. Syyskuussa -19 pitkäaikaistyöttömiä oli 107. Lapinlahdella oli Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2017 yhteensä 3.014 työpaikkaa. Työpaikkojen omavaraisuusaste oli 82,5 %.

Vuoden 2019 aikana Lapinlahden kunnan väkiluku on vähentynyt syyskuun ennakkotietojen mukaan 113 henkilöä. Ennakkoväkiluku 30.9.2019 on 9.504 henkilöä.

Koko maakunnan väkimäärä väheni tammi-syyskuussa -810, vuosi sitten tähän aikaan -645. Maan sisäinen muuttoliike oli -391 tappiolla (-211), siirtolaisia saatiin lisää 385 (284) ja luonnollinen väestönlisäys -767 (-718). Kuopion seutu on ainoa väestöään lisäävä seutu. Ylä-Savon, Sisä-Savon ja Koillis-Savon tappiot ovat hieman kasvaneet. Varkauden seudun väkiluku putoaa hieman edellisvuotta hitaammin.

Tuloveroprosentti säilyy valtuuston päätöksen mukaan ennallaan. Kunnan tuloveroprosentti on 21,25 %. Tuloveroissa on kasvua 1,9 % (0,5 milj. €) tilinpäätösennusteeseen nähden. Kiinteistöveroprosentteihin ei myöskään tehty korotuksia. Kiinteistöverokertymäksi arvioidaan 2,2 milj. euroa, jossa ei ole kasvua edelliseen vuoteen. Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän lähes saman verran, kuin vuoden 2019 talousarviossa.

Osastojen tuli valmistella vuoden 2020 talousarvioesitykset 28.10.2019 mennessä. Esitykset perustuivat kunnanhallituksen lautakunnille asettamaan raamiin. Talousarvioesitysten toimintakate on raamissa.

Vuoden 2020 talousarvio on ylijäämäinen 570.631 euroa. Toimintamenot kasvavat 1,0 % (0,66 milj. €) vuoden 2019 muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintatulot pysyvät samana kuin muutetussa talousarviossa. Nettomenojen kasvu on 1,1 %.

2.5 Konserniohjaus talousarviossa

Lapinlahden kuntakonserniin kuuluu kuusi tytäryhtiötä. Lapinlahden Kaskihovi Oy (100 % kunnan omistusosuus), Lapinlahden Vesi Oy (100 %), Viitostien Ykköstilat Oy (100 %), Asunto Oy Lapinlahden Koivukuja (61,60 %), Kiinteistö Oy Lapinlahden Virastokeskus (61,38 %) ja Kiinteistö Oy Varpakulma (55,8 %). Konserniohje on hyväksytty valtuustossa.

Kuntalain (14 §) mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tavoitteilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Kunta asettaa Lapinlahden Kaskihovi Oy:lle, Lapinlahden Vesi Oy:lle ja Viitostien Ykköstilat Oy:lle seuraavat tavoitteet talousarviovuodelle:

Lapinlahden Kaskihovi Oy

1. Yhtiön on huolehdittava riittävästä vuokra-asuntotarjonnasta koko Lapinlahden kunnan alueella, ja siten, ettei esim. kuntaan työhön tuleville ole syytä olla muuttamatta paikakunnalle sopivan asunnon puuttumisen vuoksi.
2. Asuntojen vuokrausaste on tavoitteena säilyttää lähellä 100 % tasoa.
3. Talouden ja rakennuskannan peruskorjausohjelman yhteensovittaminen.

Viitostien Ykköstilat Oy

1. Yhtiön tulee osaltaan edistää kunnan elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteutumista.
2. Yhtiön tulee edelleen panostaa siihen, että yhtiön omistamien tilojen vuokrausaste nousee.

Lapinlahden Vesi Oy

1. Turvataan puhtaan ja hyvälaatuisen talousveden saanti ja jakelu sekä jäte- ja sadevesien johtaminen ja jätevesien puhdistaminen voimassa olevien lupaehtojen mukaisesti
2. Vesi- ja viemäriverkoston saneerausohjelman jatkaminen
3. Uuden jätevedenpuhdistamoiden ja pumppaamoiden operointisopimuksen voimaan tulo 1.8.2020
4. Ylä-Savon jätevesi/vesi -operointiselvityksen tuloksen mukainen jatko
5. Lapinlahden vesiosuuskuntien ja -yhtymien liittäminen osaksi Lapinlahden Vesi Oy:n toimintaa

2.6 Talousarvion hyväksyminen ja sitovuustaso

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talous esitetään sekä tuloslaskennan että rahoituksen näkökulmasta. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa toimitilin- ja tehtäväkohtaisesti toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Investointiosassa esitetään investointeja koskevat hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottaminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointeihin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot. Investointiosa sitoo hallintokuntia hankeryhmittäin. Rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

Talousarvion käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot sitovat bruttona hallintokuntia osastotasolla valtuustoon nähden. Ilman valtuuston lupaa ei saa poiketa hyväksytyistä määrärahoista. Osastot jakaantuvat edelleen tulosalueiksi ja ne edelleen tulosyksiköihin, joiden käyttösuunnitelmista päättävät lautakunnat ja yleishallinnon osalta kunnanhallitus. Organisaatio- ja talousarviorakenteet ovat talousarviokirjan liitteenä.

Talousarvion mukaiset palkkausmäärärahat ja niistä johtuvat sosiaali- ja eläkevakuutusmäärärahat sitovat toimielimiä, mikäli valtuusto on ehdotuksen mukaisesti hyväksynyt talousarvion, eikä niitä voi käyttää muuhun tarkoitukseen ilman valtuuston päätöstä. Toimielimet eivät voi tehdä muutoksia talousarvioon, ennen kuin valtuusto on hyväksynyt hallintosäännön muutoksen.

Talousarvioon merkityt määrärahat sisältävät sekä ulkoiset että sisäiset tulot ja menot.

2.7 Tuloslaskelmaosa

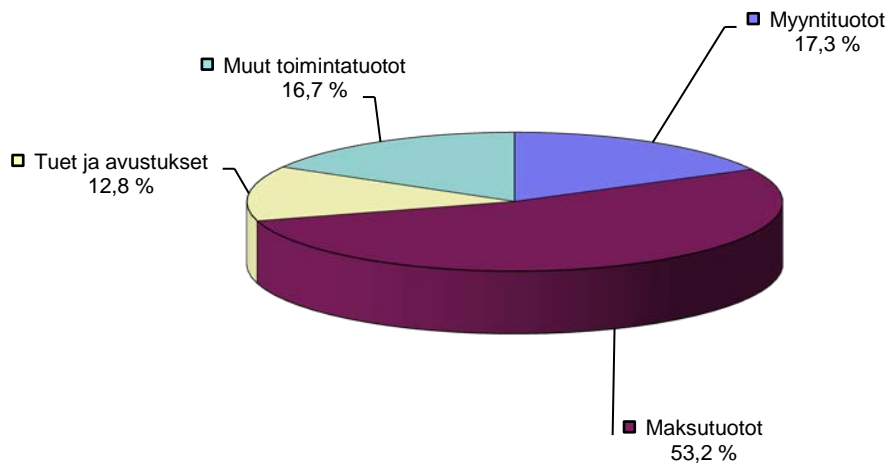
Tulot, menot ja toimintakate

Tuloslaskelman mukaiset ulkoiset toimintatuotot ovat 7,5 milj. euroa, mikä on 0,03 % (2.550 €) enemmän kuin kuluvan vuoden muutetussa talousarviossa. Toimintatuloista myyntituotot ovat 17,3 %, maksutuotot 53,2 %, tuet ja avustukset 12,8 % ja muut toimintatuotot 16,7 %. Sosiaali- ja terveysosaston osuus toimintatuloista on suurin eli 57,4 % (4,3 milj. €), seuraavaksi eniten toimintatuloja on teknisellä osastolla 20,2 % (1,5 milj. €).

Verotulojen osuus kunnan kokonaistuloista on 43,3 %, valtionosuuksien osuus on 44 % ja toimintatulojen 10,6 %. Muiden tuloryhmien osuudet ovat pienempiä.

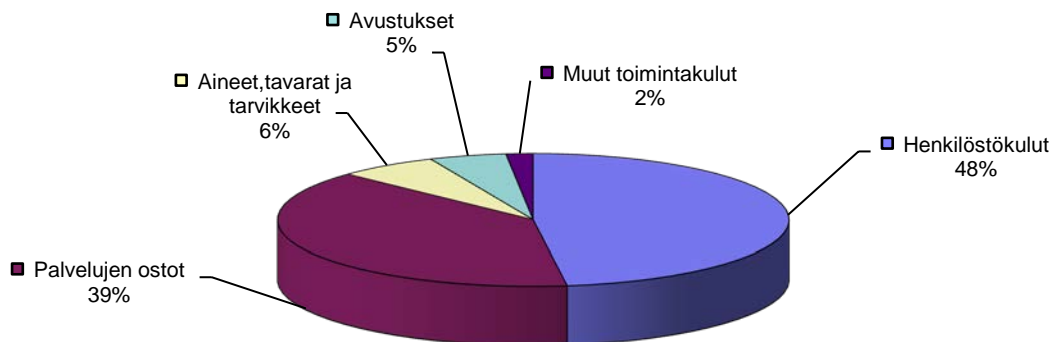

Toimintatulojen jakauma

Tuloslaskelman mukaiset ulkoiset toimintamenot ovat 66,7 milj. euroa. Menoissa on kasvua 0,66 milj. € (1,0 %) muutettuun talousarvioon verrattuna. Henkilöstökuluja kasvattavat palkkojen korotukset ja kiky sopimuksen päättymisen. Sosiaali- ja terveysosasto esittää henkilöstön lisäyksiä. Henkilöstökulut kasvavat 0,8 milj. euroa (2,7 %). Henkilöstökulujen osuus on 47,9 %, palvelujen osuus 39,2 %, tarvikkeiden osuus 6,4 %, avustusten osuus 4,9 % ja muiden toimintakulujen osuus 1,7 %. Sosiaali- ja terveysosaston osuus toimintamenoista on suurin eli 61,9 % (41,3 milj.) €. Toiseksi suurin on sivistysosaston osuus eli 22,3 % (14,8 milj. €).

Toimintamenojen jakauma

Palkkausmäärärahat on otettu pääsääntöisesti kaikille vakinaisessa palvelussuhteessa oleville. Vakinaisen henkilöstön määrä on noin 589 henkilöä. Tilinpäätöksessä 2018 kokonaishenkilöstön määrä oli 718 henkilöä. Sijaisia, määräaikaisia ja työllistettäviä varten ovat erilliset määrärahat. Henkilöstön ja muiden resurssien yksityiskohtaiset muutosesitykset sisältyvät kunkin osaston talousarvioesitykseen.

Palkkausmäärärahat on laskettu elokuun 2019 palkojen perusteella, joihin on lisätty 2,0 % korotusvara. Vuonna 2020 lomarahaa ei enää leikata, joten lomarahaa maksetaan KVTES:n vuosilomaluvun määräysten perusteella 4 – 6 %:n suuruisena. Muina palkan sivukuluina on laskettu 20,80 % (paitsi VaEL:n piiriin kuuluvilla 20,35 %). Lisäksi eläkemenoperusteisia eläkemaksuja on 1,1 milj. euroa. Kokous- ja vuosipalkkioihin on varattu 122.540 €.

Verotulot

Lapinlahden valtuuston vahvistamat vuoden 2020 veroprosentit ovat seuraavat:

• tuloveroprosentti	21,25
• yleinen kiinteistöveroprosentti	0,93
• vakituinen asuinrakennus	0,60
• muu asuinrakennus	1,00
• rakentamaton rakennuspaikka	2,00
• yleishyödyllinen yhteisö	ei määrätty
• voimalaitos	3,10

Tuloveroprosentti säilyy valtuuston päätöksen mukaan ennallaan. Verotulojen kertymäärä perustuu vuoden 2019 toteutumaan ja Suomen Kuntaliiton lokakuussa julkaisemaan kuntakohtaiseen verotuloennusteeseen. Verotulojen kertymään ovat viime aikoina vaikuttaneet useat tekijät, joiden ennustaminen ja ennakoiminen on ollut hankalaa. Tuloverojen kertymistä hidastivat vuonna 2019 verokorttiuudistus ja tulorekisterin käyttöönottoon liittyvät ilmoitusongelmat, jotka siirtävät verojen kertymistä vuodelle 2020. Verokorttiuudistus on pysyvä muutos. Vaikka kertymävaje korjaantuu vuoden 2019 kunnallisverojen osalta vuoden 2020 aikana, niin oletuksena ennusteessa on, että verovuoden 2020 ennakkoverot kertyvät taas samalla tavalla jättäen vuoden 2020 ennakat vastaavasti alemmalle tasolle.

Tuloveroa arvioidaan kertyvän 26,6 miljoonaa euroa, mikä on 0,5 milj. euroa eli 1,9 % enemmän kuin vuoden 2019 muutetussa talousarviossa. Efektiivinen veroaste on 13,45 % vuonna 2019.

Yhteisövero arvioidaan kertyvän 1,7 milj. euroa, mikä on sama määrä kuin vuoden 2019 talousarviossa. Yhteisöveroennusteessa ei ole vielä huomioitu hallituksen vuosille 2020-2023 linjaamia kone- ja laiteinvestointien korotettuja poistoja eikä aineettomien investointien 50 % ylimääräistä verovähennystä. Näiden esitysten lopullisesta sisällöstä tai niiden verotuloja vähentävästä vaikutuksesta ei ole vielä tarkempaa tietoa. Kunnille muutosten vaikutukset aiotaan kompensoida yhteisöveron jako-osuutta korottamalla.

Kiinteistöveron tuotoksi arvioidaan 2,2 milj. euroa.

Vuoden 2020 talousarvioon on arvioitu verotulokertymät seuraavasti:

	Ta 2019 muutettu	TPE 2019	TAE 2020	Muutos % ta 2019/2020
Tulovero	26 130 550	26 130 550	26 630 890	1,91
Yhteisövero	1 700 000	1 700 000	1 700 000	0,0
Kiinteistövero	2 220 000	2 220 000	2 220 000	0,0
Yhteensä	30 050 550	30 050 550	30 550 890	1,7

Valtionosuuden kokonaismääräksi arvioidaan 31,1 miljoonaa euroa, mikä on 1,7 milj. euroa (+5,9 %) suurempi kuin kuluvan vuoden tilinpäätöksen ennuste. Verotuloihin perustuvaa tasaus on 8.599.149 euroa. Valtionosuudet on budjetoitu Suomen kuntaliiton ennakkolaskelman perusteella. Peruspalvelujen valtionosuuden (VM) kasvu vuodesta 2019 vuoteen 2020 johtuu erityisesti vuonna 2019 päättyvästä kilpailukykysoituksesta, mutta taustalla on myös muita lakiin perustuvia muutoksia. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen päättämä määräaikainen vuosia 2016-2019 koskenut indeksikorotusten jäädytys päättyy vuoteen 2019. Tehtyjä indeksijäädytyksiä ei kompensoida, mutta vuoden 2020 kustannustason muutos (+2,4 %) lisää valtionosuutta samoin lakiin perustuva valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus, joka osoittaa minkä verran jää katettavaa verotuloilla ja valtionosuuksilla toiminnan kuluista. Vuoden 2019 muutetun talousarvion toimintakate oli – 58,5 milj. euroa ja vuoden 2020 talousarvioehdotuksessa toimintakate on – 59,2 milj. euroa. Toimintakate heikkenee 1,1 %.

Rahoitustulot ja –menot ovat yhteensä 837.000 euroa. Korkotuotot ovat arvion mukaan 445.000 €. Korkotuottoihin sisältyy pääomallainan korkotuotto Lapinlahden Vesi Oy:ltä (438.850 €). Muut rahoitustuotot ovat arvion mukaan 668.500 €. Muut rahoitustuotot koostu osingoista ja osuuspääomankoroista.

Pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen korkokuluiksi arvioidaan 265.000 € ja muut rahoituskulut ovat 11.500 euroa.

Vuosikate ilmoittaa kuinka paljon tulorahoituksesta jää juoksevan toiminnan kulujen jälkeen käytettäväksi investointeihin. Vuoden 2020 muutetun talousarvion vuosikate on +3,3 milj. euroa. Vuosikate kattaa poistot 118 prosenttisesti.

Poistot ovat 2.770.000 €

Tilikauden tulos 511.951 €

Poistoeron lisäys 58.680 €

Tilikauden ylijäämä 570.631 €

Investointiosa

Talousarvioehdotuksessa investointien kokonaismääräksi on esitetty 8,1 milj. euroa, johon arvioidaan saatavan rahoitusosuuksia ja muita rahoitustuottoja yhteensä 0,3 milj. euroa, jolloin nettovaikutukseksi jää 7,8 miljoonaa euroa. Suurin investointimeno on uuden Matin ja Liisan alakoulun rakentaminen 6,1 milj. € ja katujen peruskorjauksiin on varattu 0,8 milj. euroa.

Vuoden 2021 nettoinvestoinnit ovat 6,3 milj. euroa ja vuonna 2022 ovat 4,6 milj. euroa. Investointiosassa esitellään investointihankkeita. Investointiosan sitovuustasoa muutettu siten, että on yhdistetty mm. uudisrakentaminen ja iso peruskorjaukset yhdeksi kokonaisuudeksi. Liitteenä olevassa taulukossa on esitetty investoinnit hankkeittain ja sitovuustasot.

Rahoitusosa

Kunnan lainamäärä talousarviovuoden alussa on noin 31,3 miljoonaa euroa (3.252 eur/as). Talousarviovuoden päättyessä lainamäärä olisi noin 36,1 miljoonaa euroa (3.758 eur/as). Rahoituslaskelma perusteluineen on esitetty kohdassa 5.3.

2.8 Talouden tasapainottaminen

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnan tulee toimintasuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan. Kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien (Kuntalaki 110 § 3 mom.).

Lapinlahden kunnan taseessa on ylijäämää (31.12.2018) 1,6 milj. euroa. Siten kuntalain mukaista kattamatonta alijäämää ei ole kunnan taseessa.

3 KÄYTTÖTALOUSOSA

3.1 KUNNANVALTUUSTO

Valtuustossa on 31 jäsentä ja sen toimikausi on 1.6.2017 – 31.5.2021. Valtuustossa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa.

3.2 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.2.1 Vaalit

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu viisi (5) jäsentä ja viisi (5) varajäsentä, jotka valtuusto asettaa siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

TOIMINTA-AJATUS

Keskusvaalilautakunta huolehtii kuntavaalien, eduskuntavaalien, presidentinvaalin, europarlamenttivaalien, maakuntavaalien sekä mahdollisten kansanäänestysten toteuttamisesta kuntatasolla.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Vuonna 2020 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

3.3 TARKASTUSLAUTAKUNTA

3.3.1 Tarkastustoimi

Tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi (5) jäsentä ja viisi (5) henkilökohtaista varajäsentä. Tämän valtuustokauden alusta lukien tarkastuslautakunnan jäsenten tulee kaikkien olla valtuutettuja.

Tilikausille 2017-2020 tilintarkastusyhteisöksi on valittu BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, HT Lilja Koskelo ja avustavana tilintarkastajana JHT, HT Pentti Tanskanen.

TOIMINTA-AJATUS

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä ja yhteensovittamisesta. Lautakunnan on arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kehitetään arviointitoimintaa siten, että se antaa entistä selkeämmän kuvan valtuustolle, onko sen asettamat tavoitteet toteutuneet tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Tarkastustoiminnan toteuttaminen	Tarkastuslautakunta toteuttaa vuoden 2019 tarkastustoiminnan loppuun suunnitelman mukaisesti ja antaa arviointikertomuksen valtuustolle määräajassa. Tarkastuslautakunta aloittaa vuoden 2020 tarkastustoiminnan syksyllä 2020. Tilintarkastaja toteuttaa vuoden 2019 tilintarkastuksen loppuun määräajassa. Tilintarkastaja aloittaa vuoden 2020 tilintarkastuksen syksyllä.
Tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella.	Lautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
Valvotaan kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.	Lautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset vuosittain valtuustolle tiedoksi.

PERUSTELUT

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta kuuluu tarkastuslautakunnan tehtäviin ja jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen ja on kunnan toimivasta johdosta riippumatonta valvontaa.

3.4 KUNNANHALLITUS

3.4.1 Hallintokeskus

Kunnanhallituksessa on 9 jäsentä. Kunnanhallituksen kokouksessa on läsnäolo- ja puheoikeus kunnanvaltuuston puheenjohtajalla sekä I ja II varapuheenjohtajalla. Kunnanhallitus vastaa kunnanvaltuuston asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta. Kunnanhallitus ohjaa, johtaa ja kehittää kunnan hallintoa ja palvelutoimintoja. Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu myös konserniohjaus ja – valvonta. Kunnanhallituksen apuna ovat valtuuston erikseen valitsemat lautakunnat ja muut toimielimet sekä kunnan palkattu henkilöstö.

Kunnanhallitus vastaa yleishallinnon, kehittämispalveluiden, työllistämisen ja projektien tulosalueista.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT KUNNANHALLITUKSEN ALAINEN TOIMINTA

	Tp 2018 (1000 €)	Ta 2019 muutettu (1000 €)	Ta 2020	Ts 2021	Ts 2022
Toimintatulot	438	449	393	395	395
Toimintamenot	-4 259	-4 690	-4 593	-4 660	-4730
Toimintakate	-3 821	-4 241	-4 200	-4 265	-4 335
Suunnitelmapoistot	-151	-144	-114	-114	-114
Sisäiset tulot	1 687	1 762	1 837	1 837	1 837
Sisäiset menot	-449	-396	-587	-587	-587
Tilikauden tulos (sis.sisäiset erät)	-2 734	-3 019	-3 064	-3 129	-3 199

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA 2020

Talousarvion laadinnan lähtökohtana on ollut kunnanhallituksen asettama talousarvioraami. Yleishallinnon ulkoiset nettokulut laskevat vuoteen 2019 verrattuna noin 96 000 euroa. Tuloissa vähennystä on noin 55 000 euroa. Menojen osalta henkilöstökulut kasvavat 2,2 % sekä aineiden ja tarvikkeiden osuus kasvaa 21,2 % (n 21 000 euroa). Vähennystä menoissa tapahtuu palveluiden ostoissa 3,4 % sekä avustuksissa 9,3 % (elinkeinopalveluiden uudelleen järjestely). Henkilöstökulujen kasvu johtuu palkankorotuksista ja Kikyn vaikutuksen poistumisesta.

Passiiviseen työmarkkinatukeen on varattu 580 000 euroa, joka on 65 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2018.

Avustuksiin (toiminta- ja kehittämisavustukset, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriavustukset) on varattu 152 400 €. Kunnanhallitus päättää näiden avustusten jakamisesta viimeistään maaliskuussa. Kunnanhallitus päättää avustusmuotojen kohdentamisesta eri avustusmuotojen kesken huomioiden seuraavat ehdot:

- Toiminta- ja kehittämisavustuksiin on käytettävä vähintään 65 000 €
- Liikunta-avustuksiin on käytettävä vähintään 40 000 €
- Kulttuuriavustuksiin on käytettävä vähintään 8 000 €
- Nuorisoavustuksiin on käytettävä vähintään 10 000 €

Nuorten kesätyöllistämiseen on varattu 2020 vastaava määräraha, 55 700 euroa, kuin vuonna 2019.

MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Suurimpana riskinä nähdään kuntatalouden näkymät. Viime vuosina sekä verotulot että valtionosuudet ovat vähentyneet merkittävästi. Vuonna 2020 valtionosuudet kasvavat mutta niiden kehitystä on vaikea ennakoita. Riskeihin varaudutaan talouden tarkalla seurannalla ja reagoimalla muutoksiin välittömästi.

Sote-uudistuksen toteutumisen siirtyminen tulevaisuuteen ja tiukkeneva taloustilanne vaatii Lapinlahden kunnalta erilaisten ratkaisujen hakemista sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseen jo vuonna 2020, jotta sote-menot eivät kasva yli kunnan kestokyvyn.

Työllistämisen osalta merkittävimmät riskit liittyvät passiivisen työmarkkinatuen kasvuun yli 1 000 päivää työttömänä olleiden osalta.

3.4.2 Yleishallinto

TOIMINTA-AJATUS

Kunnan hallintoa hoidetaan tehokkaasti valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Talouden hallinta
- Kunnan hallinnon järjestäminen uudella vaalikaudella sekä kuntastrategian päivittäminen ja seuranta
- Sote-uudistuksen etenemisen seuranta, siihen vaikuttaminen sekä toimenpiteiden suunnittelu muutoksen vaikutuksesta kunnan rooliin

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Talouden tasapainottaminen ja ylijäämän kerryttäminen	Kunnanhallitus seuraa talouden toteumaa joka toisessa kokouksessaan sekä antaa tarvittaessa ohjausta lautakunnille talouden hallintaan.

	Valtuusto pidetään ajan tasalla taloustilanteesta. Valtuusto linjaa edelleen talouden suuntaviivoja laaditun kuntastrategian sekä Kuntamaiseman Sote-analyysin pohjalta vuoden -20 talousarviossa.
Valtuustokauden aikaisen hallinnon organisointi kuntalain mukaisesti.	Hallintosäännön ja konserniohjeistuksen päivittäminen kuntalain säännösten mukaiseksi (viranhaltijapäätökset). Vuonna 2020 päivitetään ja uudistetaan hallintosääntöä mm vahvistamaan lautakuntien roolia. Valtuutettujen roolin vahvistaminen päätöksenteossa kuntakonsernissa. Konserniohjauksen edelleen vahvistaminen. Sidonnaisuusilmoitusten tarkistaminen/päivittäminen vuosittain
Kuntastrategian toteuttaminen	Strategian toteuttaminen lautakuntatasolla ja toteutumisen seuranta osana TA-prosessia ja uuden kunnan rakentamista.
Sote-uudistuksen valmistelu ja kunnan roolin muuttuminen	Kunnan viranhaltijat/luottamushenkilöt seuraavat Sote-uudistuksen tilannetta, vaikuttavat uudistuksen suuntaan ja osallistuvat sen valmisteluun työryhmissä sekä osallistuvat info-tilaisuuksiin. Tarvittaessa kunnanhallitus ohjaa ja antaa lausuntoja sote-uudistuksen valmisteluun. Henkilöstöä tiedotetaan tulevista muutoksista.
Kunnan hyvinvointityön kehittäminen	Hyvinvointityötä toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa (eri hallintokunnat, kuntalaiset, yhdistykset, järjestöt, seurakunta, yritykset) Valtakunnallisten, maakunnallisten ja kunnan tavoitteiden/kehittämisen/mittareiden seuraaminen ja kytkeminen hyvinvointityöhön Lapinlahden kunnassa Toteutuneet toimenpiteet kuvataan vuosittaisessa hyvinvointiraportissa (SHVK), hallintokuntien osavuositarkastuksissa sekä kunnan vuosittaisessa toimintakertomuksessa.
Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet terveyttä ja hyvinvointia edistäviin toimiin lisääntyvät sekä monipuolistuvat.	Yhteisöllisyyden lisääminen 1) Yksilöön vaikuttaminen; osallistutaan kunnan eri tapahtumiin hyvinvointi-teemalla (hyvinvointityöryhmät/eri hallintokunnat). Kahdensuuntaisen viestinnän lisääminen eri tavoin (esim. digi, verkkoyhteisöt, keskustelupalstat, ohjaus ja neuvonta-alustat, sisäiset ja ulkoiset tiedotusvälineet) Olemassa olevan ja kehitettävän toiminnan yhteisen suunnittelun ja toteutuksen lisääminen (sekä kuntalaisten että ammattilaisten avainryhmien kuuleminen eri tavoin -

	<p>yhteistyö).</p> <p>2) Ympäristöön vaikuttaminen: yhteistyö kyläyhdistysten, järjestöjen, yhdistysten, seurakunnan, yritysten, teknisen toimen, liikunta- ja sivistystoimen kanssa ympäristön muuttamiseksi yhteisöllisyyttä tukevaksi (palvelukartta, luontopolut, taukopaikat, koulun toimintaympäristö, eri toimijoiden saattaminen yhteen saman tavoitteen ja toteutuksen äärelle).</p>
--	---

PERUSTELUT

Valtuustokauden keskeinen asia on talouden saattaminen hyvään hallintaan, tuloksen saaminen positiiviseksi sekä kuntalaisten palvelutason säilyttäminen hyvällä tasolla. Talouden hallinnalle asettaa omat haasteensa mm. Suomen julkisen talouden kestävyysvaje, verotulojen kasvun hiipuminen vuodesta 2020 alkaen, edelleen korkealla tasolla oleva työttömyys ja väestön ikääntyminen. Kuntatalouden kannalta keskeisiä epävarmuustekijöitä ovat tulopohjan heikkeneminen ja erityisesti verotulojen kehitys sekä menojen nopeampi kasvu verrattuna tulojen kasvuun. Talouden tasapainottamista jatketaan kunnanhallituksen ja lautakuntien hyväksymän suunnitelman pohjalta.

Sote-uudistuksen toteutumisen siirtyminen tulevaisuuteen ja tiukkeneva taloustilanne vaatii Lapinlahden kunnalta erilaisten ratkaisujen hakemista sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseen jo vuonna 2020.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT/ henkilöstömäärät

	Tp 2018	TA 2019	TA 2020
Kunnanvaltuusto			
-kokoukset, kpl	5	6	6
-käsiteltävät asiat	41		
Kunnanhallitus			
-kokoukset, kpl	16	16	16
-käsiteltävät asiat	193		
Henkilöstöjaosto			
-kokoukset	10	8	9
Henkilöstömäärä	14	14,5	14,75
-vakituinen	13	12,5	11,5
-määräaikainen	1	2	3,25

3.4.3 Kehittämispalvelut

Asumispalvelut

Asumispalvelut Lapinlahdella tuottaa kuntakonserniin kuuluva Lapinlahden Kaskihovi Oy. Yhtiöllä on kaikkiaan n.430 vuokra-asuntoa (Alapitkällä 8 ja Lapinlahdella 315, Varpaisjärvellä 103). Lisäksi yhtiö hoitaa Lapinlahden kunnan omistuksessa olevia asuntojen vuokrasopimukset ja laskutukset, joita on noin 100 kohdetta. Asuntotoimi seuraa yleisiä asuntomarkkinoita, tekee yhteistyötä niin rakennusliikkeiden ja muiden rakennuttajien kuin myös muiden läheisten sidosryhmien kanssa, mukaan lukien lähikuntien asuntotoimijat.

Yhtiön toimitusjohtaja ja toimistonhoitaja ovat sivutoimisia kunnan asuntoviranomaisia. Vuosittain yhtiölle jätetään keskimäärin 260 vuokra-asuntihakemusta. Asuntojen vuokrausaste on ollut viime vuosina lähes 100 % (pois lukien remontin tai korjauksen vuoksi tyhjillään olevat asunnot). Osa vanhasta vuokra-asuntokannasta poistuu käytöstä ja uuden rakentamista ei nyt ole suunnitteilla, mutta valmiudet käynnistää suunnittelu ja rakentaminen nopeasti ovat olemassa.

Elinkeinotoimi

Lapinlahden kunta toteuttaa elinkeinopolitiikkaa kunnanjohtajan johdolla Viitostien Ykköstilat Oy:n kautta ja noudattaa kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita.

Joukkoliikenne

Kunnan tukeman joukkoliikenteen tarkoituksena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus edulliseen asiointiliikenteeseen kunnan sisällä ja työmatkaliikenteeseen Pohjois-Savon alueella.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

1. Asuntotoimessa huolehditaan riittävästä vuokra-asuntotarjonnasta kunnan kaikissa taajamissa.
2. Asuntokanta pidetään hyvässä ja ajanmukaisessa kunnossa.
3. Elinkeinopalveluiden tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti kunnan työikäiseen väestömäärään, veropohjaan, väestön ikärakenteeseen sekä yhteisön elinvoimaan.
4. Järjestää kunnan sisäisen joukkoliikenne kustannustehokkaasti kaikilta kyliltä joko Varpaisjärven tai Lapinlahden taajamaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
Elinkeinotoimi Kuntastrategian toteuttaminen elinkeinopolitiikan osalta	Kuntastrategiassa mainittujen toimenpiteiden toteuttaminen elinkeinopolitiikassa. Viitostien Ykköstilat Oy:n vuokrausasteen parantaminen.
Asuntotoimi Tarjota asiakkaan tarvetta vastaava asunto Lapinlahdella asuville tai Lapinlahdelle töihin tuleville. Talouden ja rakennuskannan peruskorjausohjelman yhteensovittaminen.	Ylläpidetään riittävää vuokra-asuntokantaa ja tarpeen vaatiessa rakennetaan uutta. Poistetaan käytöstä huonokuntoiset asunnot. Tehdään pitkän aikavälin suunnitelma korjaustarpeista ja investoinneista sekä arvio Kasihovi Oy:n taloudellisista riskeistä (ml. kiinteistöjen mahdollinen poistuma). Suunnitelma ja arvio riskeistä esitellään konsernijohdolle vuoden -20 aikana.
Joukkoliikenne Kuntalaisia palveleva kunnan sisäinen joukkoliikenne	Kunnan sisäinen joukkoliikenne järjestetään koulukuljetusten yhteydessä. Kaikilta kyliltä on vähintään yksi yhteys joko Varpaisjärven tai Lapinlahden taajamaan.

PERUSTELUT

Elinkeinotoimi

Yhtiön hallinto ja elinkeinopalvelut on järjestetty uudelleen. Yhtiön toimitusjohtajan tehtävät on liitetty kunnanjohtajan tehtäviin.

Kunnan elinkeinopalvelujen toimivuus on varmistettu ostopalvelusopimuksin. Rautainen Savo-palvelu jatkuu. Kuopion seudun uusyrittäjäkeskuksen kanssa tehdään yhteistyötä.

Joukkoliikenne

Ylä-Savon sekä Kuopion alueen seudulliset seutulippujärjestelmät on lakkautettu vuoden 2018 aikana. Joukkoliikenteeseen on ostettava oikeanlainen lipputuote riippuen siitä, millaista joukkoliikennettä kuntalainen käyttää.

3.4.4 Työllistäminen

TOIMINTA-AJATUS

Työllistämistä hoidetaan vastuullisesti ja yhteistyössä työhallinnon ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Työllistämisen tulosalueen tavoitteena suunnittelukauden aikana on vähentää kunnan maksamaa passiivista työmarkkinatukea, parantaa työllistämisen avulla pitkäaikaistyöttömien työelämävalmiuksia sekä tarjota nuorille mahdollisuus kesätyöhön.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Työllistämisen avulla pienennetään kunnan maksamaa ns. passiivista työmarkkinatukea.	<p>Työllistämistoimet kohdistetaan ensisijaisesti pitkään työttömänä olleisiin (yli 200 pv työttömyysajan työmarkkinatukea saaneet).</p> <p>Kunta maksaa yrityksille ja yhteisöille työllistämisen kuntalisää.</p> <p>Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan toimi 31.12.2020 saakka, jatketaan määräaikaista palveluohjaajan tointa 31.12.2020 saakka.</p> <p>Jatketaan matalan kynnyksen työllistämistoimien kehittämistä, mm. Pitäjätupa, nuorten työpaja, kuntouttavan työtoiminnan ryhmä.</p> <p>Nuoret Pystyy –hankkeen kautta parannetaan vaikeasti työllistyvien nuorten tilannetta.</p>
Tarjota nuorille mahdollisuus kesätyöhön	<p>Nuorille tarjotaan kesätyöpaikka määrärahojen puitteissa.</p> <p>Nuorille tarjotaan kunnan kesätyöpaikka määrärahojen puitteissa. Muille työnantajille otetaan käyttöön nuoren kesätyötuki.</p>

PERUSTELUT

Kunnan työttömyysaste syyskuussa 2019 oli 9,3 (v. -18 vastaavana aikana 9,5 %). Kunnassa oli samana ajankohtana 388 työtöntä (vuotta aiemmin 408), joista 44 oli alle 25-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli 107 henkilöä.

Kunnat rahoittavat Kelalle maksettavaa työmarkkinatukea. 300 – 999 päivää työttömänä olleiden osalta kunnan rahoitus osuus on puolet ja yli 1000 päivää työttömänä olleiden osalta 70 % työmarkkinatuen kustannuksista. Lapinlahdella tämä tarkoittaa noin 600 000 euron kustannusta vuodessa. Edelleen työllistämistoimia ja palveluohjausta tehostamalla voidaan tätä summaa pienentää ja ohjata työttömiä henkilöitä oikeiden etuuksien (sairauspäiväraha, työkyvyttömyyseläke jne.) piiriin.

Työllistämisen alue kattaa oman työllistämistoiminnan lisäksi kuntouttavan työtoiminnan, passiivisen työmarkkinatuen kuntaosuuden sekä nuorten kesätyöllistämisen.

Nuorten kesätyöllistämistä uudistetaan. Nuoria työllistetään kunnan omiin yksiköihin ja muille työnantajille otetaan käyttöön nuorten kesätyötuki.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Passiivisen työmarkkinatuen saajien määrä

toteuma 12/2017	toteuma 12/2018	toteutuma 9/2019
163	153	145

3.4.5 Projektit

Projektit-tulosalueelle sisältyvät erillisrahoitteiset projektit, joiden määrärahat eivät sisälly minkään toisen osaston talousarvioon. Tällaisia muiden hallinnoimia projekteja vuonna 2020 ovat mm. Kuopion alueen yhteistoiminta, Ylä-Savon matkailuhanke (Kuopio-Tahko markkinointi), maakunnallisen tietohallintostrategian toteutus, Ylä-Savon kehittämissuunnitelman laatiminen (Future-Savo), Nuoret PySTyY-hanke.

Lisäksi tässä ovat seudullisen kehittämistoiminnan järjestelyihin tarvittavat määrärahat (Seudullinen sopimus kehittämistoiminnasta, entisen seuturahjan hallinnointi ja Rautainen Savo-palveluiden kuntaosuus) Yhteensä 63.190 euroa. Ylä-Savon Veturin maksuosuuteen on varattu 20 352 euroa.

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO 2019 (kunnanhallitus, kehittämistoiminta, työllisyyspalvelut ja projektit)
1. Kärkitavoite Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet 2018-2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Yritysten toiminta edellytysten varmistaminen	Lapinlahti on maakunnallisesti aktiivinen yhteistyö- ja verkostokumppani myös yrittäjyyteen liittyvissä asioissa. Kunta on mukana ylikunnallisissa yrittäjyyttä edistävissä hankkeissa ja muissa yhteistyömuodoissa. Kunnanjohtaja esittää kunnanhallituksessa säännöllisin väliajoin katsauksen elinkeinotoimesta.	Lapinlahti on mukana lislalmi ja tienoot matkailumarkkinointiyhteistyöhön. Lapinlahti on mukana Future-Savo-vetovoimahankkeessa. Lapinlahden kunta markkinoin vuonna 2020 itseään mm Rakenna- ja Asu messuilla. Oman messu-tapahtuman suunnittelu Kunta tekee esitteen, jossa tuodaan esille kunnassa toimivia merkittäviä yrityksiä.	Kunnanjohtaja, KH
	Kunta tarjoaa oman toimintansa ja yhteistyökumppaniensa kautta laadukkaat ja helposti lähestyttävät, matalan kynnyksen, elinkeino- ja maatalouspalvelut.	Elinkeinopalveluihin liittyviä kumppanuuksia tarkastellaan panos/tuotos-periaatteella	Kunnanjohtaja, KH
	Kilpailutettavat hankinnat toteutetaan mahdollisuuksien mukaan niin, että paikallisilla yrityksillä on mahdollisuus tarjota palvelujaan.	Kunnan hankintaohjeistus päivitetään uuden hankintalain mukaiseksi.	Kunnanjohtaja, osastopäälliköt
	Kunta pitää säännöllisesti yhteyttä yrittäjiin.	Kunnan ja yrittäjäjärjestöjen kesken järjestetään vähintään kerran vuodessa yhteinen tilaisuus, jossa käydään läpi yhteisiä asioita. Muutoin yhteydenpito toimii tarveperiaatteella.	Kunnanjohtaja

Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Tonttitarjonnan ja -markkinoinnin uudistaminen mm. tonttien hinnoittelu.	Tonttimarkkinointi on huomioitu kunnan kotisivujen päivityksen yhteydessä ja tontteja myydään aktiivisesti mm Rakenna – ja Asu-messuilla	Kunnanjohtaja
	Kunta tuo viestinnässään esille Lapinlahdella toimivien yritysten osaamista ja menestystä.	Kunnan viestintäsuunnitelman jalkauttaminen Kunnan esitteen laatiminen	Kunnanjohtaja
	Kunta varmistaa yhdessä maakunnan muiden kuntien kanssa, että maakunnan oppilaitosten koulutustarjonta ja alueen yritysten työvoimatarve kohtaavat. Tämä toteutetaan osana ammatillisen koulutuksen omistajaohjausta.	Asia otetaan esille ammatillisen koulutuksen omistajaohjauksen kautta.	Kunnanjohtaja, KH

	Kunnalla käytössä olevat työllistämistä ja kuntouttavan työtoiminnan keinot tarkastellaan vuosittain kunnanhallituksen käyttösuunnitelman yhteydessä.	Hyväksytyn työllistämistrategian toteuttaminen mm työpajatoiminnan käynnistäminen	Hallintojohtaja, työllisyyskoordinaattori
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Viestintä- ja markkinointisuunnitelman päivittäminen ja keihäänkärjen nostaminen.	Kunnan viestintäsuunnitelman laatimisen yhteydessä kärkien esiin nostaminen	Hallintojohtaja kulttuuri-koordinaattori
	Kunnan kotisivujen uudistaminen, google-näkyvyys, some- viestinnän kehittäminen, henkilökunnan koulutus näiden käyttöön, kotisivuille englanninkielinen Lapinlahti-info	Englannin kielisen sivuston tekeminen Esteettömyyden parantaminen www- sivuilla Viestinnän ja erityisesti some- viestinnän tehostaminen määräaikaisen viestinnän asiantuntijan palkkaaminen	Hallintojohtaja, ICT- asiantuntija
	Yhdistystoiminnan tukeminen ja yhdistysten yhdistyksen perustaminen.	Yhdistysavustuksista päätetään keväällä 2020.	Kunnanjohtaja kulttuurikoordinaattori

Kärkitavoite 2 Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Kustannustehokkaat palvelut	Kuntatalous vakautetaan kuluvalta vuodelta.	Järjestetään toiminnot niin, että pysytään valtuuston hyväksymässä talousarviossa. Vuonna 2020 tarkastellaan erityisesti sote-palveluiden tuottamiseen erilaisia vaihtoehtoja.	Kunnanjohtaja, KH

	Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Palvelujen tuottamisessa avainasemassa on henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Tämä varmistetaan pitkäjänteisellä henkilöstöpolitiikalla, johon kuuluu mm. avoin vuorovaikutus, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hyvä esimiestyö. Kunnan henkilöstöpolitiikkaa määrittävät hyväksytyt suunnitelmat (esim. talousarvio, tasa-arvosuunnitelma) ja toimenpidemallit (esim. aktiivisen välittämisen – malli). Kunnanhallitukselle esitetään vuosittain henkilöstötilinpäätös	Työhyvinvointikyselyn tulosten jalkauttaminen, Virkistystoiminnan ohjeistus ja sen kautta hyvinvoinnin tukeminen Intran edelleen kehittäminen sisäiseen viestintään Jatketaan esimiestapaamisia, kunnanjohtajan ja uuden henkilöstön välisiä tapaamisia Aktiivisen välittämisen tehostaminen Wälitä-työkalun käytön kautta Huipputyypit-kampajat ja rekrytoinnin kehittäminen	Hallintojohtaja
	Tehdään vuosittain henkilöstön työtyytyväisyyskysely.	tehdään vuosittain	Hallintojohtaja
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Digitalisaation hyödyntäminen, yhteistyö palvelutuotannossa. Kunnan tietohallinto tukee yksiköitä digitalisaation hyödyntämisessä.	Digitalisuuden lisääminen poistamaan rutiinitekemistä Elisan palvelujen hyödyntäminen ajanvarauksissa, sähköisen asioinnin kehittäminen ja sähköiseen asiakirjahallintaan siirtyminen 2020	Hallintojohtaja, ICT-asiantuntija
	Huomioidaan palvelutuotannossa aktiivisesti ostopalveluiden mahdollisuus. Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus päättää hallintokuntien esityksestä palveluiden ensikertaisesta yksityistämisestä, mikäli sillä on henkilöstövaikutuksia.	Hallinnon ja opetusalan ICT-palveluiden tuottaja vaihtuu viimeistään 1.3.2020	KH, eri hallintokunnat
	Palvelutuotannossa huomioidaan tuleva maakuntauudistus. Tämä tarkoittaa sitä, että palveluverkkoa rakennetaan jo nyt siihen suuntaan, mihin maakunta sitä tulee muuttamaan.		KH, eri hallintokunnat

	Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistäminen kunnan sisällä.	hallintokuntien välisen kehittämistyöryhmien toiminnan jatkaminen ja näkyväksi tekeminen mm intrassa	KH, eri hallintokunnat	
Investointien suunnitelmallisuus	Investointien aikataulutamisessa on lähtökohtana rakennusten ja kunnallistekniikan kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitelmat.		Tekla, KH, KV	
	Rakennusten osalta investoinnit kohdistetaan ensisijaisesti salkun A kohteisiin.		Tekla, KH, KV	
Omaisuu den järkip eräinen hallinta	Kunnan hallitus laatii kuntaan omistajapolitiittisen linjauksen.	Kunnan hallitus laatii kuntaan omistajapolitiittisen linjauksen.	Kunnanjohtaja	
	Kiinteistöomaisuuden taloudellinen ylläpito <ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistöomaisuuden ennakoi va ylläpito perustuu kunnan palveluverkon tarpeisiin. Kiinteistöistä luovutaan kunnan hallituksen hyväksymän salkutuksen mukaisesti. - Kunnan hallitus tarkastelee salkutusta vuosittain - Laajennetaan salkutus koskemaan kaikkia kunnan omistamia rakennuksia, asunto-osakkeita, liikekiinteistöosakkeita 	C-salkun kiinteistöistä luovutaan kunnan hallituksen hyväksymän päätöksen mukaisesti	Kunnanjohtaja, tekninen johtaja	
	Maan hankintaa ja kaavoitusta käytetään ennakoi vana keinona hallita ja suunnitella yhdyskuntarakennetta.	Maata hankitaan ja kaavoitusta toteutetaan tarpeiden mukaan.		Kunnanjohtaja, tekninen johtaja, KH
	Kunnan omistamien tilojen käyttöasteen parantaminen. Tekninen toimi, Kaskihovi ja Ykköstitat esittävät kunnan hallitukselle vuosittain tiedot tyhjillä olevista tiloista 31.1. tilanteen mukaan.	Laaditaan yhteismitallinen listaus kaikista kuntakonsernin tiloista.		Kunnanjohtaja, tekninen johtaja, Viitostien Ykköstitat Kaskihovi, KH

Painopiste		mittari	
Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Kunnalla käytössä olevat työllistämis- ja kuntouttavan työtoiminnan keinot tarkastellaan vuosittain kunnanhallituksen käyttösuunnitelman yhteydessä.	Kunnan työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt hlö/ vuosi	Tavoite 110 hlö /vuosi
	TYP -asiakkuuksien positiiviset päättymissyöt (työhön, koulutukseen, eläkkeelle)	Päätyneet asiakkuudet %	Tavoite 60% päätyneistä asiakkuuksista
	Nuorisotakuun toteutuminen: virta yli 3kk:n työttömyyteen alle Pohjois-Savon vastaavan luvun (nuoret työnhakijat ja vastavalmistuneet 25-29 -vuotiaat)	virta yli 3 kk:n työttömyyteen %	tilanne 09/2019 ka. Nuoret työnhakijat P-S 32,4 % Lapinlahti 36,5 % vastavalmistuneet 25-29 v. P-S 36,5 % Lapinlahti 5,6 %
Työttömyyden kustannusten vähentäminen	Asukasta kohden laskettu passiivinen työmarkkinatuki on alhaisempi kuin Pohjois-Savossa keskimäärin.	passiivinen työmarkkinatuki €/ asukas	tilanne 30.9.2019 P-Savo 57,10 € Lapinlahti 48,10 €

3.5 PALVELULAUTAKUNTA

3.5.1 Sosiaali- ja terveysosasto

Sosiaali- ja terveysosasto järjestää sosiaalihuolto-, vammaispalvelu- ja kehitysvammaisten erityishuoltolain sekä terveydenhuolto- ja vanhuspallvelulain velvoitteiden mukaisesti kuntalaisten yksilö- ja ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset palvelut sekä kunnan ruokapalvelut.

Vastuualueeseen kuuluvat sosiaalityö, vammais- ja kehitysvammopalvelut, perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, vanhuspallvelut, ruokapallvelut ja ympäristöterveydenhuolto. Toiminnan lähtökohtina ovat asiakaslähtöisyys, suunnitelmallisuus ja taloudellisuus.

Sosiaali- ja terveysosaston johtavien viranhaltijoiden tehtävänä on johtaa, kehittää ja arvioida sosiaali- ja terveysosaston toimintaa yhdessä tulosalueiden ja tulosyksikköjen vastaavien viranhaltijoiden kanssa sekä huolehtia toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta yhdessä eri sidosryhmien kanssa.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä työ on osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua. Kuntalaisten hyvinvoinnin varmistamiseksi tarvitaan kaikkien toimialojen osaamista. Kunnan johtoryhmä toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmänä. Eri kokoonpanolla toimivat hyvinvointiryhmät toimivat käytännön tasolla ja ovat hyvinvointikoordinaattorin sekä johtoryhmän tukena hyvinvointiin liittyvien asioiden valmistelussa ja toimeenpanossa.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTON ALAINEN TOIMINTA

	Tp 2018 (1000 €)	TA 2019 muutettu (1000 €)	TA 2020	TS 2021	Ts 2022
Toimintatulot	4 246	4 261	4 290	4 310	4 330
Toimintamenot	-41 088	-40 890	- 41 263	-41 880	-42 510
Toimintakate	-36 842	-36 629	-36 973	-37 570	-38 180
Suunnitelmapoistot	-1 078	-992	-69	-69	-69
Sisäiset tulot	2 564	2 527	2 525	2 525	2 525
Sisäiset menot	-2 760	-3 099	-4 113	-4 113	-4 113
Tilikauden tulos (sis.sisäiset erät)	-37 467	-38 193	-38 630	-39 227	-39 837

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA 2020

Sosiaalityön tulosalueella syntyy tulevana vuonna kustannuksia sosiaalityön ohjelmavaihdoksesta; Pro Consona -ohjelmasta siirrytään kehittyneempään Omni 365-versioon, jossa on esimerkiksi KANTA -yhteensopivuus. Myös KANTA -arkistoon siirtyminen tulee aiheuttamaan kustannuksia.

TA 2020 / Toiminnasta johtuvat määrärahatarpeet	Kustannukset/€
Pro Consona –ohjelmasta siirrytään kehittyneempään Omni 365-versioon	11 500
KANTA arkistoon liittyminen	62 000 €
Yhteensä	73 500 €

Vammais- ja kehitysvammopalveluiden tulosalueen kustannusten kasvun hillitsemiseksi joudutaan arvioimaan kunnan palvelujen ja resurssien kohdentamista suhteessa asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Vammais- ja kehitysvammopalveluiden tulosalueella lähes kaikki palvelut ovat lakisääteisiä palveluja eli asiakkaalle subjektiivisia palveluja. Asiakkaalla on tietyt kriteerit täytettyään oikeus saada nämä palvelut. Kriteereiden ja ohjeistuksien

selkiyttämistä jatketaan edelleen. Vammaispalvelujen saamiselle ei ole ikärajaa. Palvelujen kohdentaminen oikein vamma/sairauden aiheuttamien tarpeiden ja ikääntymisestä aiheutuvien tarpeiden mukaan vaatii moniammatillista yhteistyötä.

Perusterveydenhuollon ja vanhuspalveluiden tulosalueilla sähköinen potilastiedon arkisto -hankkeen (Kanta) eteneminen suunnitellusti lisää ICT-määrärahojen tarvetta myös vuonna 2020.

TA 2020 / Toiminnasta johtuvat määrärahatarpeet / yksikkö	Kustannukset/€
Lifecare:	
-Ohjelmistohankinnat (investoinneissa)	150 000
-SQL Server2012 ja raportointipalvelimen uusimiset (keskitetty ATK)	52 000
-Ylläpidosta (sovellusten tukimaksut) (keskitetty ATK)	197 000
Hammashuollon 2kpl hammashoitoyksikköä(Investoinneissa)	
Välinehuolto. Autoklaavi, instrumenttipesukone, deco(Investoinneissa)	60 000 60 000
Kenkiin laitettavien liukuesteiden hankkiminen ikäihmisille	10 000
YHTEENSÄ	529 000

Henkilöstölisäykset vuodelle 2020

Työyksikkö	Toimi	Eurot
Vuodeosasto	1 sairaanhoitajan varahenkilö	38060
	1 sairaanhoitaja	38060
Poliklinikka	1 sairaanhoitajan varahenkilö	38060
Kotihoito	1 lähihoitaja	33262
	2 lähihoitajan varahenkilöä	66524
Tehostettu palveluasuminen:		
Mäenpiha	1 lähihoitaja	33262
Jukola	1 lähihoitaja	33262
Kotipiha	1 lähihoitaja	33262
Kielo	1 lähihoitaja	33262
Yhteensä		347 014

MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Hallintosäännön mukaisesti laaditaan sisäisen valvonnan selonteko kahdesti vuodessa (30.6. ja 31.12).

Sosiaalityössä talousarvion toteutumiselle suurin riski aiheutuu lastensuojelun ennakoimattomista sijoituskustannuksista.

Vammais- ja kehitysvammaispalveluiden tulosalueella talousarvion toteutumiselle suurimmat riskit aiheutuvat siitä, että kaikkeen ei pystytä ennakolta varautumaan. Vammaispalvelun puolelle tulee uusia asiakkaita vammautumisen tai sairastumisen myötä sekä kuntaan muuton myötä. Aiempien asiakkaiden avun tarve taas saattaa lisääntyä sairauden etenemisen vuoksi. Kehitysvammaisista osalla on kaksoisdiagnoosi, esim. skitsofrenia, mikä lisää haastavan käyttäytymisen riskiä. Tällöin joudutaan miettimään, voiko asiakasta sijoittaa omaan asumisyksikköön vai onko etsittävä toisenlaista asumismuotoa. Vaalijalan käyttöä on pyritty vähentämään, mutta on tilanteita, että asiakkaan hoito on toteutettava Vaalijalassa.

Perusterveydenhuollossa talousarvion toteutumiselle suurimmat riskit aiheutuvat siitä, että palveluntarpeissa tapahtuvat muutokset lisäävät erikoissairaanhoidon ja/tai ostopalveluiden käyttöä sekä lisäävät lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kulutusta.

Vanhuspalveluissa talousarvion toteutumiselle suurimmat riskit aiheutuvat henkilöstökuluissa (esim. sairauslomat), joihin ei ole voinut varautua ennalta riittävästi. Kotihoidossa henkilöstöresurssin tarvetta lisää kotona hoidettavat vanhukset, joiden toimintakyky on heikentynyt. Kotihoidon asiakkaiden määrä kasvaa koko ajan.

Ruokapalveluissa talousarvion toteutumiselle suurimmat riskit aiheutuvat elintarvikkeiden hintojen nousuista.

3.5.2 Sosiaalityö

TOIMINTA-AJATUS

Sosiaalityöllä edistetään yksilöiden ja perheiden hyvinvointia sekä tuetaan kokonaisvaltaisesti heitä erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa. Sosiaalityön ehkäisevien ja korjaavien palveluiden avulla pyritään vahvistamaan kuntalaisten toimintakykyä ja tukemaan heidän omatoimista selviytymistään. Sosiaalityössä tehdään tiivistä moniammatillista yhteistyötä organisaation sisällä olevien viranomaisten ja muiden toimijoiden sekä yhteistyökumppaneiden kanssa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen.

- Eriarvoisuuden ehkäisemiseksi vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Palvelujen kehittäminen sosiaalihuoltolain mukaisesti. Kehittämisen taustalla on myös laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista.

- Kansalliseen sosiaalitiedon arkistoon liittymistä valmistellaan.
- LAPE-työtä (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) viedään eteenpäin yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden sekä pohjoissavolaisten kuntien kanssa.
- Maakunnallinen sote -kehittämistyö jatkuu.
- Kehitetään työllistäviä ja aktivoivia toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömille.
- Lastensuojelutoimenpiteiden vaikutusten arviointia ja hallintokuntien välistä yhteistyötä on tehostettava.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja työssä jaksamisen tukeminen

- Kehitetään henkilöstön työhyvinvointia tukevaa toimintaa yhteistyössä työsuojelun, työterveyshuollon ja muiden yhteistyöverkoston kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa on kiinnitetty huomiota kustannusten hallintaan ja realistiseen määrärahojen varaukseen. Toimintasuunnitelma on laadittu ottaen huomioon sosiaalihuollon velvoitteet ja asiakastietojen arkistointia koskevan lain velvoitteet. Tavoitteiden toteuttamisessa huomioidaan olemassa olevat erilliset suunnitelmat, joita ovat muun muassa terveystalouden järjestämissuunnitelma, ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma, mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä koko suunnittelukaudelle asetetut toiminnan kehittämistavoitteet.

Toiminnallisten tavoitteiden taustalla on valtuustokausittainen hyvinvointikertomus vuosille 2017 – 2020.

SHVK 1: Kuntalaisten osallisuutta lisätään ja syrjäytymistä ehkäistään - edistämällä vaikuttamista, osallistumista, kouluttautumista, työllistymistä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Nuorten ammatillinen kouluttautuminen lisääntyy.	Kuntouttavan työtoiminnan ja nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa.
Työttömyyden pitkittyminen vähenee ja nuorten työllisyys lisääntyy.	Kuntouttavan työtoiminnan ja nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa.

SHVK 2: Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään - kehittämällä palveluja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja ottaen huomioon erilaiset vaihtoehdot palvelujen tuottamiselle sekä huomioiden muuttuva toimintaympäristö.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Päihteiden käyttö ja tupakointi vähenevät eri ikäryhmissä.	Toteutetaan Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelmaa; mm. päihteettömyyden edistäminen kaikissa ikäryhmissä.

	Lisätään yhden päihdetyöntekijän työpanos ; painopiste ennalta ehkäisevään päihdetyöhön.
Sosiaalityössä tehostetaan verkostotyötä ja valmistaudutaan siirtymään KANTA-arkistoon.	Sekä aikuissosiaalityössä että lastensuojelussa kehitetään eri tahojen kanssa tehtävää moniammatillista yhteistyötä tavoitteena saada asiakkaat ohjautumaan oikein kohdentuviin palveluihin. LAPE-työtä (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) viedään eteenpäin yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden sekä pohjoissavolaisten kuntien kanssa. Kansalliseen sosiaalityöarkistoon liittymistä valmistellaan.

SHVK 3: Kuntalaisten turvallisuutta ja elämänlaatua sekä kunnan elinvoimaisuutta edistetään ennaltaehkäisemällä kuntalaisten turvallisuutta heikentäviä tekijöitä.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten turvallisuus lisääntyy.	Toteutetaan Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa.

PERUSTELUT

Sosiaalityö on suurelta osin verkostoissa työskentelemistä. Verkostotyö on yhä lisääntymässä esimerkiksi LAPE -muutosohjelman myötä. Lapsi- ja perhepoliittinen muutosohjelma edellyttää lisääntyvää yhteistyötä sekä kunnan sisällä että ylikunnallisesti. KANTA -sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon on tarkoitus siirtyä vaiheittain. Siirtyminen on pakollista kaikille kunnille.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT / henkilöstömäärät

Sosiaalitoimistossa työskentelee johtava sosiaalityöntekijä, 3 sosiaalityöntekijää, sosiaalipalveluohjaaja, palvelusihteri. Perhetyössä ja lapsiperheiden kotipalvelussa työskentelee yhteensä 4 työntekijää. Osa yhden perhetyöntekijän työpanoksesta on siirretty aikuissosiaalityöhön (n. 40 %). Päihdetyö ostopalveluna.

Aikuissosiaalityö

	Toteuma 9/2019
Toimeentulokiasiakkaat	227(aj. 1-9/2019)
Välitystiliasiakkaat	30
TYP -asiakkuudet, aktiiviset	88

Lastensuojelu

	Toteuma 9/2019
Lastensuojeluilmoitukset (sis. tiedonsaannit ja pyynnöt lastensuojelutarpeen arvioimiseksi)	208 (aj. 1-9/2019)
Avohuollon asiakkaat (ei sijoitusta)	104
Sijoituksessa olevat	28
Jälkihuollossa olevat	13

Perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu

	TP 2017	TP 2018	Toteuma 9/2019
Asiakasperheiden määrä kotipalvelu perhetyö	71 28 43	80 32 48	66 24 42
Käyntien määrä kotipalvelu perhetyö	846 303 543	1006 189 817	577 134 443

Päihdetyö

	TP 2018	Toteuma 9/2019
Käyntien määrä	542	376
Asiakkaiden määrä	95	71

3.5.3 Vammais- ja kehitysvammapalvelut**TOIMINTA-AJATUS**

Vammais- ja kehitysvammapalvelujen tulosalueella järjestetään palveluja sosiaalihuolto-, vammaispalvelu- ja kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Lisäksi tulosalue sisältää omaishoidontuen alle 65-vuotiaille. Palveluiden tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti. Kehitysvammaiselle annettavien palveluiden tarkoituksena on luoda kehitysvammaiselle henkilölle mahdollisuudet kehittyä omien edellytysten puitteissa mahdollisimman omatoimiseksi ja tasavertaiseksi toimijaksi yhteiskunnassa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen

- Eriarvoisuuden ehkäisemiseksi vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Palvelujen ja toiminnan kehittäminen vammaispalvelu- ja kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisesti.

- Kansallinen terveystietokanta (Kanta) /Potilastiedon arkiston käyttöönotto -hanke yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa jatkuu.
- Kehitetään työllistäviä ja aktivoivia toimenpiteitä vammaisille.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja työssä jaksamisen tukeminen

- Kehitetään henkilöstön työhyvinvointia tukevaa toimintaa yhteistyössä työsuojelun, työterveyshuollon ja muiden yhteistyöverkoston kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa on kiinnitetty huomiota kustannusten hallintaan ja realistiseen määrärahojen varaukseen. Toimintasuunnitelma on laadittu ottaen huomioon vammaispalvelulain velvoitteet. Tavoitteiden toteuttamisessa huomioidaan olemassa olevat erilliset suunnitelmat, joita ovat muun muassa terveyspalveluiden järjestämissuunnitelma, ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma, mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä koko suunnittelukaudelle asetetut toiminnan kehittämistavoitteet.

Toiminnallisten tavoitteiden taustalla on valtuustokausittainen hyvinvointikertomus vuosille 2017 – 2020.

SHVK 1: Kuntalaisten osallisuutta lisätään ja syrjäytymistä ehkäistään - edistämällä vaikuttamista, osallistumista, kouluttautumista, työllistymistä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet terveyttä ja hyvinvointia edistäviin toimiin lisääntyvät sekä monipuolistuvat.	Asiakaspalautteiden hyödyntäminen (esim. asiakasraati, kokemusasiantuntijat, avainryhmien kuuleminen, jalkautuminen).

SHVK 2: Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään - kehittämällä palveluja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja ottaen huomioon erilaiset vaihtoehdot palvelujen tuottamiselle sekä huomioiden muuttuva toimintaympäristö.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lisääntyy (hyvinvoinnin osatekijöitä ovat mm. ruokailutottumukset, suun terveys, henkinen hyvinvointi, riittävä lepo, hyvä yöuni, päihteettömyys, tupakoimattomuus, harrastukset, yhteisöllisyys, toiminnallinen arki).	Luodaan edellytyksiä kuntalaisten omaehtoiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kehittämällä palveluja ja niiden saatavuutta (eri hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen, seurakunnan, kansalaisopiston, yritysten ja hankkeiden välinen yhteistyö).
Päihteiden käyttö ja tupakointi vähenevät eri ikäryhmissä.	Päihteisiin ja tupakointiin liittyvää valistustyötä tehdään eri-ikäisten kuntalaisten parissa ja eri tilanteissa (mm. laitoksissa, kodeissa ja tapahtumissa). Toteutetaan Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelmaa; mm. päihteettömyyden edistäminen kaikissa ikäryhmissä.
Lihavuus vähenee eri ikäryhmissä	Ryhmätoiminnan tarjoaminen ja kehittäminen eri kohderyhmille moniammatillisesti toteuttaen.
Kustannusten menokehitys hidastuu ja käyttöön otetaan uusia kustannustehokkaampia toimintatapoja.	Kohdennetaan erityishuollon palvelut tarkoituksenmukaisesti. Kehitetään työ- ja päivätoiminnan sisältöä vastaamaan muuttuvaa tarvetta. Jussinpihan toimintakeskus on kiinni kesällä 2020 arviolta 1,5 -2 kuukautta. Aika arvioidaan kevään 2020 aikana. Ostopalveluita käytetään asumis- ym. palveluissa tarpeen mukaan. Ensisijaista on kunnan omien yksiköiden ja muiden palveluiden käyttö.

SHVK 3: Kuntalaisten turvallisuutta ja elämänlaatua sekä kunnan elinvoimaisuutta edistetään – ennaltaehkäisemällä kuntalaisten turvallisuutta heikentäviä tekijöitä.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten turvallisuus lisääntyy.	Osallistutaan liikenneturvallisuuden edistämiseen.
	Toteutetaan Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa.

PERUSTELUT

Ensisijaista on kunnan omien kehitysvammayksiköiden käyttöasteen pitäminen mahdollisimman korkeana. Ostopalveluita asumisen suhteen joudutaan käyttämään, mutta tarveharkintaa käyttäen. Ikäihmisille suunnattujen palveluiden ja vammaispalveluiden rajapintojen selvittämistä tarvitaan, jotta palvelut kohdentuvat oikein. Tällöin myös asiakkaan ja hänen omaistensa ohjaaminen eri palveluihin helpottuu.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT / henkilöstömäärät

Kehitysvammahuollossa työskentelee tällä hetkellä 21 työntekijää.

Neljä kehitysvammaohjaajaa työskentelee Jussinpihan toimintakeskuksessa ja Varpaisjärven toimintakeskus Helmessä on yksi työntekijä. Paavon ja Liisan kodin asumisyksikössä työskentelee yksi lähiesimies (koulutukseltaan sairaanhoitaja/terveydenhoitaja), kahdeksan kehitysvammaohjaajaa ja kaksi lähiavustajaa. Kahden osa-aikaisen henkilökohtaisen avustajan työpanosta on suunnattu kentällä tapahtuvan työn lisäksi Paavon ja Liisan kodin tarpeisiin. Eevalan asumisyksikössä työskentelee yksi kehitysvammaohjaaja ja yksi lähiavustaja. Avohuollon ohjaaja suunnittelee ja organisoii avohuollon palveluja.

	TP 2017	TP 2018	Toteuma 9/2019
Avotyössä olevat	18	18	20
Omaishoidon tukea saavat alle 65-vuotiaat	25	27	24

3.5.4 Perusterveydenhuolto

TOIMINTA-AJATUS

Avohoidon yksiköissä (lääkärien päivystys-, akuutti- ja ajanvarausvastaanotot, sairaanhoitajien vastaanotot, äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, röntgen) tuotetaan terveydenhuoltolain mukaisia terveyden- ja sairaanhoidon avopalveluja asiakaslähtöisesti, terveyttä edistävää ja ennaltaehkäisevää työtä käyttäen, suunnitelmallisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti kuntastrategiassa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti ja perusterveydenhuoltoon varatuin resurssein, päämääränä hyvinvoivat kuntalaiset. Avohoidon yksiköiden kaikkia palveluja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan molemmissa perusterveydenhuollon yksiköissä (Lapinlahden terveyskeskus, Varpaisjärven terveysasema) tai niiden vaikutusalueella, lukuun ottamatta röntgenpalveluja, lääkärin päivystysvastaanottoa sekä äitiys- ja perhesuunnittelupalveluja, jotka tuotetaan keskitetysti Lapinlahden terveyskeskuksessa.

Työterveyshuollon tehtävänä on tuottaa yrityksille, yrittäjille ja työnantajille työterveyshuoltopalvelut työ- ja työyhteisölähtöisesti, ajantasaisesti, luotettavasti, taloudellisesti sekä ammattitaitoisesti. Työterveyshuolto tarjoaa 1.1.2019 alkaen yrityksille lakisääteistä työterveyshuoltoa. Työterveyshuolto noudattaa toiminnassaan työterveyshuoltolakia, hyvää työterveyshuoltokäytäntöä ja eettisiä periaatteita. Työterveysyhteistyötä ohjaa Vna 708/2013.

Perhe- ja mielenterveysneuvola tuottaa lapinlahtelaisten lasten, nuorten ja perheiden perheneuvolapalvelut sekä lapinlahtelaisten aikuisten perustason mielenterveyspalvelut. Kuntalaisten avun tarpeeseen vastataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja kokonaisvaltaisesti koko työryhmän osaamista hyödyntäen yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden kanssa. Lapinlahtelaisten pitkäaikaisten mielenterveyskuntoutujien kuntoutuskoti ja kuntoutustukiasunto sekä päivätoimintapalvelut ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Psykiatripalvelut ja neuropsykologiset tutkimukset hankitaan ostopalveluna.

Laboratoriopalvelut tuottaa Itä-Suomen laboratorioliiikelaitoskuntayhtymä (ISLAB).

Ensihoitopalveluiden järjestämisvastuu on Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä.

Lääkekeskuksen tehtävänä on huolehtia kokonaisvaltaisesti lääkehuollosta. Lääkekeskus huolehtii siitä, että kaikkien lääkkeitä käyttävien yksiköiden lääkkeiden käsittely- ja säilytystavat edistävät lääketurvallisuutta ja lääkehuollon asianmukaisuutta. Lääkekeskuksen farmaseutti vastaa lääkehankinnoista sairaanhoitopiirin yhteisen lääkevalikoiman ja kilpailutushinnan mukaisesti

Puheterapiaa (kommunikaatiohäiriöiden diagnosoiminen ja kuntoutus) toteutetaan ostopalveluna.

Fysioterapia on fysioterapeuttiseen tutkimukseen perustuvaa asiakkaiden perusliikkumisen ja toimintakykyisyyden ylläpitämistä ja edistämistä liiketerapian ja fyysisen harjoittelun ohjauksen keinoin. Fysioterapia toimii yhteistyössä muiden ammattiryhmien kanssa. Fysioterapiassa kartoitetaan asiakkaan elinympäristön esteettömyyttä ja tuetaan asiakkaan toimintakykyä erilaisin apuvälineiden keinoin. Työfysioterapiassa kartoitetaan työergonomiaa ja tuetaan asiakkaan työkykyä. Fysioterapeutin suoravastaanotolle asiakkaat ohjautuvat päivystyksen ja poliklinikan puhelinneuvonnan kautta.

Ravitsemusterapiassa suunnitellaan asiakkaalle terveyttä edistävä ja sairauksia ehkäisevä tai sairauden hoitoon sopiva ruokavalio sekä tuetaan häntä sen toteutuksessa. Vastaanottotyön ja konsultoinnin lisäksi ravitsemusterapeutti osallistuu terveyttä edistävien toimintojen suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hallintokuntien ja potilas-, terveys- ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Ravitsemushoidon ja joukkoruokailun kehittäminen moniammatillisena yhteistyönä, ravitsemukseen liittyvän terveydenedistämistyön koordinointi, potilasohjeiden sekä ravitsemusohjausmateriaalin tekeminen kunnan toimijoiden käyttöön, tiedottaminen sekä muiden työntekijöiden kouluttaminen kuuluvat oleellisena osana ravitsemusterapian toimintaan.

Tukipalvelut tukevat ja mahdollistavat sosiaali- ja terveysosaston palvelutoimintojen sekä perustehtävän toteutumista. *Hallinto* toteuttaa asiakaspalveluun, henkilöstöhallintoon ja talouteen liittyviä tehtäviä, varmistaa ja huolehtii tietohallinnon toteutumisesta sekä koordinoi ja osallistuu kehittämishankkeisiin. *Keskusvarasto* toimii kokonaistaloudellisena materiaalihankkijana ja tukipalveluna sosiaali- ja terveystoimen yksiköihin sekä muihin kunnan

yksiköihin. *Keskitetty välinehuolto* huolehtii kattavasti välineiden puhtaudesta, kunnosta, desinfioinnista ja steriloinnista ja ehkäisee toiminnallaan tartuntojen leviämistä. *Kiinteistö- ja laitehuolto* huolehtii kiinteistöön liittyvistä toistuvista huoltotoimenpiteistä, seuraa säännöllisin tarkastuksin eri laitteiden toimivuutta ohjeiden mukaisesti ja huolehtii apuvälineiden kuljetukset sekä niiden korjaukset. *Avosiivous* vastaa terveyskeskuksen yleisten tilojen ja työtilojen välineiden sekä fysioterapian kuntoutus- ja apuvälineiden sekä apuvälinelainauksen puhdistuksesta siisteydestä sovittujen käytäntöjen mukaisesti yksikköjen tarpeet huomioiden.

Terveyskeskuksen laitoshoidossa vuodeosastolla hoidetaan lyhytaikaishoitoa (äkillisesti sairastunut, jatkohoito- tai jatkokuntoutuspotilas) ja pitkäaikaishoitoa (asumispalvelujonossa) tarvitsevia potilaita sekä saattohoitopotilaita. Potilaiden hoitoa toteutetaan potilaslähtöisesti, potilasturvallisuus ja potilaan voimavarat huomioiden moniammatillisesti yhdessä omaisten ja sidosryhmien kanssa.

Suun terveydenhuollon toiminta-ajatuksena on suun terveyden ja hammashoidon toteuttaminen kattavasti, laadukkaasti, taloudellisesti ja tasapuolisesti. Ensiapu- ja särkypäivystys järjestetään ma-pe klo 8 -16.00 Lapinlahdella ja klo 8 – 14.00 Varpaisjärvellä. Klo 16 – 21.00 hammaslääkäripäivystys sekä arkipyhä- ja viikonloppupäivystys järjestetään yhteistyössä muiden Pohjois-Savon kuntien kanssa keskitetysti Kuopiossa. Klo 21.00- 8.00 hammaslääkäripäivystys järjestetään Kuopion yliopistollisessa sairaalassa (KYS).

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Toimintoja ja palveluja kehitetään huomioiden vuoden 2020 raami ja tuleva maakunnallinen sote.

Terveyden ja hyvinvoinnin sekä sosiaalisen turvallisuuden edistäminen ja kansansairauksien ehkäisy

- Terveys kaikissa politiikoissa -periaatteen mukaisesti terveys ja hyvinvointi tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa (Konsensuslausuma tarttumattomien sairauksien ehkäisystä 2017 / Suomen lääkäri-seura Duodecim, Suomen Akatemia).
- Eriarvoisuuden ehkäisemiseksi vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä.
- Edistetään hyvinvointi- ja terveysriskien kattavaa tunnistamista, varhaista ehkäisyä ja tukea sekä palveluihin ohjaamista.
- Otetaan liikkuminen, terveellinen ravitsemus ja riittävä laadukas uni vahvemmin osaksi keinovalikoimaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa sekä kuntoutuksessa.
- Panostetaan tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoitoon, tehostetaan alkoholi-ongelmien ehkäisyä ja riskikäytön sekä ongelmien varhaista tunnistamista ja hoitoa kaikissa asiakaskohtaamisissa.
- Kehitetään ja vahvistetaan väestölle, ammattilaisille ja päättäjille suunnattua terveysviestintää ja sen vaikuttavuutta.

Palvelujen ja toiminnan kehittäminen terveydenhuolto-, vanhuspalvelu- ja sosiaalihuoltolain sekä vammaispalvelu- ja kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisesti. Kehittämisen taustalla ovat myös lait sähköisestä lääkemääräyksestä, sosiaali- ja terveydenhuollon potilastietojen sähköisestä käsittelystä ja sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista. Uusi hallinnon tiedonhallintalaki tulee voimaan vuoden 2020 alusta. Uudistuksella varmistetaan, että tietoja hyödynnetään julkisissa palveluissa yhdenmukaisesti, laadukkaasti ja tietoturvallisesti.

- Kansallinen terveysarkisto (Kanta) /Potilastiedon arkiston käyttöönotto -hanke yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa jatkuu.
- LAPE-työtä (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) viedään eteenpäin yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden sekä pohjoissavolaisten kuntien kanssa.
- Kansallinen kuva-aineistojen arkisto (Kvarkki) käyttöönotto -hanke yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa
- Maakunnallinen sote -kehittämistyö jatkuu.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja työssä jaksamisen tukeminen

- Kehitetään henkilöstön työhyvinvointia tukevaa toimintaa yhteistyössä työsuojelun, työterveyshuollon ja muiden yhteistyöverkostojen kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOUJUELLE

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa on erityisesti kiinnitetty huomiota kustannusten hallintaan ja toisaalta realistiseen määrärahojen varaukseen. Toimintasuunnitelma on laadittu ottaen huomioon terveydenhuoltolain ja

vanhuspalvelulain veloitteet sekä päivystysasetuksen ja potilastietojen arkistointia koskevan lain veloitteet. Tavoitteiden toteuttamisessa huomioidaan olemassa olevat erilliset suunnitelmat, joita ovat muun muassa terveyspalveluiden järjestämissuunnitelma, mielenterveys- ja päihdetyösuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja koko suunnittelukaudelle asetetut toiminnan kehittämistavoitteet.

Toiminnallisten tavoitteiden taustalla on valtuustokausittainen hyvinvointikertomus vuosille 2017 – 2020. SHVK 1: Kuntalaisten osallisuutta lisätään ja syrjäytymistä ehkäistään - edistämällä vaikuttamista, osallistumista, kouluttautumista, työllistymistä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet terveyttä ja hyvinvointia edistäviin toimiin lisääntyvät sekä monipuolistuvat.	Asiakaspalautteiden hyödyntäminen (esim. asiakasraati, kokemusasiantuntijat, avainryhmien kuuleminen, jalkautuminen).
Työttömyyden pitkittyminen vähenee ja nuorten työllisyys lisääntyy.	Kuntouttavan työtoiminnan toteutuminen mahdollistamalla työkokeiluja eri yksiköissä.
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16-24 -vuotiaiden nuorten osuus v. 2020 mennessä on enintään 1,4%	Toteutetaan Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyösuunnitelmaa ja seurataan säännöllisesti sen toteutumista.
Työikäisten työhyvinvointi lisääntyy ja työkyky paranee. Työterveyshuolto - palvelujen painotus ennaltaehkäisevään työhön. Työterveysyhteistyö toteutuu.	Työterveysyhteistyö Vna 708/2013 mukaisesti. Yhteistyötä tehdään uuden HTTHK:n mukaisesti.

SHVK 2: Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään - kehittämällä palveluja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja ottaen huomioon erilaiset vaihtoehdot palvelujen tuottamiselle sekä huomioiden muuttuva toimintaympäristö.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lisääntyy (hyvinvoinnin osatekijöitä ovat mm. ruokailutottumukset, suun terveys, henkinen hyvinvointi, riittävä lepo, hyvä yöuni, päihteettömyys, tupakoimattomuus, harrastukset, yhteisöllisyys, toiminnallinen arki).	Luodaan edellytyksiä kuntalaisten omaehtoiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kehittämällä palveluja ja niiden saatavuutta (eri hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen, seurakunnan, kansalaisopiston, yritysten ja hankkeiden välinen yhteistyö). Edistetään palvelujen saatavuutta toimintoja tehostamalla ja palvelurakenteita uudistamalla (etäpalvelut, sähköinen asiointi). Lisätään verkostoyhteistyötä.
Päihteiden käyttö ja tupakointi vähenevät eri ikäryhmissä. <i>Lapinlahden kunta on savuton kunta.</i>	Päihteisiin ja tupakointiin liittyvää valistustyötä tehdään eri-ikäisten kuntalaisten parissa ja eri tilanteissa (mm. vastaanotoilla, kouluilla, laitoksissa, kodeissa ja tapahtumissa). Toteutetaan Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyösuunnitelmaa; mm. päihteettömyyden edistäminen kaikissa ikäryhmissä. Tehdään yhteistyötä eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa.
Lihavuus vähenee eri ikäryhmissä.	Ryhmätoiminnan tarjoaminen ja kehittäminen eri kohderyhmille moniammatillisesti toteuttaen.

Tuetaan ikäihmisten toimintakykyä ja kotona pärjäämistä ehkäisemällä vajaaravitsemusta	Tehdään suositusten, vajaaravitsemuksen ehkäisyn ja hoitopolun mukaisesti vajaaravitsemuksen seulonnat vuodeosastolla ja suunnitellaan sekä toteutetaan tarvittavat toimenpiteet yhteistyössä ravitsemusterapeutin kanssa.
Tuetaan lasten terveyttä edistävien ruokailutottumusten kehitystä.	Osallistutaan Ruokakunta -hankkeeseen (2019 – 2021). Koordinoijana Itä-Suomen yliopisto ja yhteistyössä on mukana Suomen Sydänliitto ry. Pohjois-Savon kunnista mukana ovat Lapinlahti, Kuopio ja Siilinjärvi.
Yhteydenosaanti ja hoitoon pääsy perusterveydenhuoltoon toteutuu terveydenhuoltolain mukaisesti. Turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus muutostilanteissa (Varpaisjärven terveysaseman kesän sulku).	Seurataan, että yhteydenosaanti ja hoitoon pääsy perusterveydenhuoltoon toteutuvat terveydenhuoltolain mukaisesti. Varpaisjärven terveysasema on suljettuna ajalla 23.12.2019 – 12.1.2020 (hyv. TA2019). Laboratorion näytteenotto on avoinna em. aikana kahtena päivänä. 1.6. – 30.8.2020 välisenä aikana terveydenhuollon palveluja on saatavilla Varpaisjärven terveysasemalla keskiviikkoisin ja muina arkipäivinä Lapinlahden terveyskeskuksessa. Varpaisjärven terveysasema on suljettuna ajalla 21.12.2020 – 3.1.2021. Laboratorion näytteenotto on avoinna em. aikana kahtena päivänä.

SHVK 3: Kuntalaisten turvallisuutta ja elämänlaatua sekä kunnan elinvoimaisuutta edistetään – ennaltaehkäisemällä kuntalaisten turvallisuutta heikentäviä tekijöitä ja edistämällä liikenneturvallisuutta.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten turvallisuus lisääntyy.	Osallistutaan liikenneturvallisuuden edistämiseen vastaanotoilla tapahtuvan valistustyön ja neuvonnan avulla. Toimenpiteitä, vastuutahoja ja resursseja on kuvattu Ylä-Savon liikenneturvallisuussuunnitelmassa.
	Toteutetaan Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa.
	Toteutetaan lähisuhdeväkivalta -kysely raskauden aikana äitiysneuvolassa ja lastenneuvolassa lapsen ollessa kuuden (6) kuukauden ikäinen.
	Toimenpiteitä ja vastuutahoja on kuvattu Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmassa. Koordinaattori on jäsenenä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän MARAK-työryhmässä (vakavan parisuhdeväkivallan uhrien auttamiseksi koottu ryhmä).

PERUSTELUT

Perusterveydenhuollon puolella kehitetään lakisääteisiä palveluja ja huomioidaan valtakunnalliset linjaukset. Jatketaan paikallisella tasolla kansallisen sähköisen Potilastiedon arkiston (Kanta) ja kansallisen kuva-aineistojen arkiston (Kvarkki) käyttöönottoa. Hankkeita toteutetaan alueellisena yhteistyönä sairaanhoitopiirin kanssa. Kustannuksia tulee ohjelmistohankinnoista ja -päivityksistä.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT / henkilöstömäärät

Poliklinikka

Henkilöstö: 19.9 (lääkärit 4.5, hoitohenkilökunta 13, varahenkilöt 2.0, rokotushoitaja 0.2).

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	21012	20214	20060	20328

Lääkäriin vo: Päivystys	4284	2789	2729	2908
Lääkäriin vo: Normaali	9494	8498	8413	8500
Hoitajien vastaanotot	7234	8927	8918	8920
Fysioterapia				57
Ryhmät/käynnit	-		-	-
Puhelinneuvonta (hoitaja)				
- hoidon tarpeen arviointi	20050	18204	21000	18300
- muut (koetulokset, sh ja dmhoitajan vastaanotot)	7900	7164	8000	7200

Muut Kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	594	545	601	547
Lääkäreiden vo: Päivystys	192	106	111	107
Lääkäreiden vo: Normaali	250	200	220	200
Hoitajien vastaanotot	152	239	271	240

Neuvolat, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto
Henkilöstö: 6.7 (lääkärit 0.9, terveydenhoitajat 5.8).

Syntyneet	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
	70	64	65	60

Äitiysneuvola

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	1184	1155	1200	1168
Lääkäri	211	156	260	192
Hoitajat	973	999	940	976
Ryhmät/käynnit	9/87	1/17	16/85	16/85

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	15	9	11	13
Lääkäri	5	0	0	0
Hoitajat	10	9	11	13

Lastenneuvola

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	1862	1663	1667	1672
Lääkäri	473	409	420	419
Hoitajat	1389	1254	1247	1253
Ryhmät/käynnit	85/177	23/48	30/145	30/145

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	17	17	22	17
Lääkäri	2	5	7	0
Hoitajat	15	12	15	17

Perhesuunnittelu- /ehkäisyneuvola

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	750	579	700	749
Lääkäri	413	291	400	465
Hoitajat	337	288	300	284
Ryhmät/käynnit	4/72	3/32	4/75	4/75

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	40	21	23	21
Lääkäri	22	12	12	8
Hoitajat	18	9	11	13

Seulonnat ja muut joukkotarkastukset

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	217	207	216	189
Lääkäri	0	0	0	0
Hoitajat	217	207	216	189

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä				1
Lääkäri				0
Hoitajat				1

Kouluterveydenhuolto

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	3137	3372	3169	3348
Lääkäri	513	501	441	452
Hoitajat	2624	2871	2728	2896
Ryhmät/käynnit	92/740	64/449	30/300	60/440

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	92	124	89	122
Lääkäri	19	28	19	32
Hoitajat	73	96	70	90

Opiskelijaterveydenhuolto

1) Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	403	403	372	350
Lääkäri	107	98	113	99
Hoitajat	296	305	259	251
Ryhmät/käynnit	17/510	4/39	20/280	20/280

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	233	229	219	156
Lääkäri	35	27	32	24
Hoitajat	198	202	187	132

Muu terveydenhoito: erikseen toteutettu rokotustoiminta esim. influenssarokotukset, kutsuntatarkastukset

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	2293	2303	2400	2352
Lääkäri	36	5	40	52
Hoitajat	2257	2298	2360	2300

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	73	63	50	19
Lääkäri	0	1	5	1
Hoitajat	73	62	45	18

Työttömien terveystarkastukset

Työttömien terveystarkastusten toteuttamiseen varataan työterveyshuollon työterveyshoitajan resurssia yksi päivä/viikko ja lääkärin resurssia 1 pv/kk.

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	94	114	128	126
Lääkäri	44	42	51	39
Hoitajat	50	72	77	87

Työterveyshuolto

Henkilöstö: 6.11 (lääkärit 0.9, työterveyshoitajat 2.8, lähihoitaja 1.0, ravitsemusterapeutti 0.08, työfysioterapeutit 0.95, muut 0.38).

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Yritykset	177	185	164	181
Maatilat	153	154	153	145
Käynnit yhteensä	2548	2666	2400	2409
Lääkäri	1032	982	900	809
Hoitajat	1516	1684	1500	1600
Ryhvät/käynnit	81/280	33/52	96/360	104/415
Työpaikkakäynnit	74	25	20	35
Työfysioterapia				
- yksilökäynnit	433	372	365	284
- ryhmäkäynnit	31/433	15/177	30/450	35/420
- työpaikkakäynnit	32	24	25	19
Työravitsemusterapia	37	35	33	49
Työpsykologi	138	144	159	139

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	589	618	532	535
Lääkäri	242	227	200	185
Hoitajat	347	391	332	350

Perhe- ja mielenterveysneuvola

Henkilöstö: 8.7/8.2 (lääkäri 0.2, muut 8.5)

Perheneuvola

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Perheneuvolan asiakas-perheiden määrä (yksilöt)	92 (137)	64 uusia perheitä (166)	100 (200)	105 (200)
Käynnit yhteensä	677	847	700	900
Psykologi	68	94 (ostopalvelu)	70	90 (ostopalvelu)

Mielenterveysneuvola

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	3444	3037	3550	2884
Lääkäri	257	273	350	327
Hoitajat mtn	3187	2764	3200	2557
Ryhvät/käynnit	108/854	41/336	40/600	40/300
Psykologi	345	15*	300	200
Virkku	12251	12308	12100	13192

*) Mielenterveysneuvolassa oli alkuvuodesta psykologi.

Muut kunnat	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	169	143	139	116
Lääkäri	13	9	8	8
Hoitajat mtn	156	134	131	108
Virkku	882	790	857	491

Erityistoiminnot

Henkilöstö: Röntgenissä on 1.3 röntgenhoitajaa. Fysioterapiassa on 5.5 työntekijää (4.5 fysioterapeuttia, 1 kuntahoitaja), joiden tehtävät ovat jakautuneet kansanterveystyöhön, työterveyshuoltoon ja vanhustaloihin. Ravitsemusterapiassa on yksi ravitsemusterapeutti, jonka resurssi (0.8) jakautuu vastaanotolle, vuodeosastolle, työterveyshuoltoon ja vanhustaloihin. Ravitsemusterapiapalveluja myydään Siilinjärvelle (0.2). Lääkekeskuksessa on yksi farmaseutti (lääkekeskus 0.5, osastofarmasia 0.3, vanhustalot 0.2). Puheterapiapalvelut on toteutettu ostopalveluna. Laboratoriopalvelut tuottaa ISLAB.

Ensihoitopalveluiden järjestämisvastuu on Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä.

Laboratorio

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Ostetut tutkimukset yhteensä	115663	115251	103536	99892

Röntgen

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Tutkimukset yhteensä, josta	4058	3341	3285	3389
- UÄ-tutkimukset	703	586	585	398
Magneettitutkimukset	34	15	15	103
Radiologiset toimenpiteet	13	11	18	15
Tietokonetomografiatutkimukset, PETT-T- ja SPET-TT - tutkimukset	70	27	90	27
Omat tutkimukset	3238	2696	2624	2689
Myydyt	0	0	0	0
Ostetut	820	645	880	700

Fysioterapia

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Yksilö avokäynnit	2882	3005	2626	3152+1010
- siitä apuvälinekäynnit	794	849	800	721
- kotikäynnit	237	546	200	163
Suoravastaanotto				77
Kotihoito ja -kuntoutus				933
Vuodeosastokäynnit	1434	1479	1405	1521
Ryhmät/käynnit	278/2301	347/3105	300/2550	300/3100
Työfysioterapia				
- yksilökäynnit	433	372	300	284
- ryhmät/käynnit	31/433	347/3105	30/450	35/420
- työpaikkakäynnit	32	24	25	19

Puheterapia

Vuosi	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit	ostopalvelu 404	ostopalvelu 233	ostopalvelu 240

Ravitsemusterapia

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit	210	221	205	212
Ryhmät/käynnit	31/896	23/1263	30/600	35/800
Työterveyshuolto	37	35	33	49

Ravitsemusterapeutin palveluja myydään 1 pv viikossa Siilinjärvelle.

Ensihoito ja sairaankuljetus

Palvelut järjestää Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri.

Tukipalvelut

Tukipalveluissa ovat keskusvarastonhoitaja, välinehuoltaja, laitosmies, järjestelmäasiantuntija, palvelusihteeri, johtava hoitaja, sosiaali- ja terveysosaston osastopäällikkö/vastaava lääkäri.

Terveyskeskuksen laitoshoido (vuodeosasto)

Vuodeosaston paikkaluku on 30 (+ hoivaosaston asukkaat). Vuodeosaston henkilöstöresurssi: lääkärit 1.4, hoitohenkilökunta 23 (+ hoivaosaston työntekijöitä), varahenkilöt 4, kuntahoitaja 0.5, fysioterapeutti 0.3, farmaseutti 0.3, ravitsemusterapeutti 0.15, osastonsihteeri. Laitosapulaisten resurssia (6.2 + 1 varahenkilö) jaetaan vuodeosastolle, avosiivoukseen, perhe- ja mielenterveysneuvolan vastaanottotilojen siivoukseen. Siivoustyönjohtajan resurssia on käytettävissä 0.1.

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Kuormitus %	89.2	93.3	100.0	100.0
Potilasvaihto	13	10	11.00	11.00
Hoitopäivät yhteensä	12288	10152	10195	12852
Fysioterapia, vuodeosastokäynnit	1434	1479	1441	1521

Hammashuolto

Henkilöstöresurssi 11.5 (hammaslääkärit 4.5, suuhygienistit 2, hammashoitajat 5).

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Käynnit yhteensä	9769	9834	7791	12021
Hammaslääkärit	8517	8087	7000	8707
Suuhygienistit	998	1747	741	2172
Hammashoitajat	145	0	50	0
Asiakkaat	4186	4580	3700	4425
Ryhmät/käynnit	4/66	3/58	5/100	12/700
DMF – 12 v.	1.33	1.57	1.57	*
DMF – 18 v.	4.12	2.60	2.60	*

*DMF tietoja ei saa raportilta

Muut kunnat	2) P 2017	3) P 2018	4) A 2019	5) A 2020
Käynnit	193	233	229	265
Asiakkaat	89	113	124	135

3.5.5 Erikoissairaanhoito

TOIMINTAJATUS

Lapinlahden kunnan erikoissairaanhoito järjestetään palvelulautakunnan alaisuudessa terveysosaston koordinoimana. Kunta kuuluu Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin. Palveluja ostetaan sopimukseen perustuen myös Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä. Lisäksi erikoissairaanhoidon palveluja ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Erikoissairaanhoidon kustannuksia hillitään seuraamalla hoitopolkujen toteutumista hoidonporrastuksen mukaisesti.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Sairaanhoitopiirin käyttötilastoja	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Hoitojaksot	1.416	1.258	1.380	1.400
Hoitopäivät	4.990	5.089	5.050	4900
Pkl-käynnit	14.337	14.028	14.000	14.200
Perusterveydenhuollon päivystysvastaanottojen käynnit				
Leikkaukset	644	687	650	690
Lähetteet	3.276	3.139	3.000	3.100

Ylä-Savon SOTE ky käyttötilastoja	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Hoitojaksot/Asiakkaat	289	145 (hoitojaksot)	200/650	150
Hoitopäivät	1.772	1.078 (lomapäivät vähennetty)	1.400	1.200
Pkl-käynnit	3.130	3.328	2.800	2.700
Perusterveydenhuollon päivystysvastaanottojen käynnit		467 (kaikki PTH:n päivystyskäynnit)		650
Leikkaukset	176	159	80	70
Lähetteet kaikki lapinlahtelaiset/Lapinlahden tk:sta tulleet	553/265	605/206	350	500/220

Muut	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Neurologin käynnit	108	110	0	0
Geriatrin käynnit (oma)	196	143	200	203
Psykiatrin käynnit	334	327	323	363
Gynekologin käynnit		73		0

3.5.6 Vanhuspalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Vanhuspalveluiden tavoitteena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti. Vanhuspalveluiden tehtävänä on järjestää lakisääteinen kotihoito ja kotihoidon tukipalvelut, asumispalvelut sekä ennaltaehkäisevät palvelut niitä tarvitseville kuntalaisille. Ikääntyneen palvelutarve arvioidaan ja hänelle suunnitellaan palvelut keskitetyn palvelunohjauksen, kotihoidon ja ikäihmisten neuvolan yhteistoiminnan kautta.

Kotihoidon tavoitteena on edistää asiakkaidensa kotona asumista ja hyvinvointia tuottamalla hoito- ja palvelusuunnitelmaan ja säännölliseen arviointiin perustuvat hoito- ja huolenpitopalvelut yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kotihoito koostuu kotihoidosta (sisältää kotikuntoutustiimin palvelut), kotisairaanhoidosta sekä tukipalveluista. Kotihoito tarjoaa palvelut myös ryhmäkoteihin (Laurila Maijala).

Tukipalvelut: Ateriapalvelu, turvapalvelu, sotainvalidien/sotaveteraanien palvelut, sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetuspalvelut, kylvetyspalvelut, vaatehuolto.

Ennaltaehkäisevät toiminnot: Palveluohjauksen ja kotikuntoutuksen tavoitteena on mahdollistaa ikäihmisten kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Palvelutarpeen arviointi ja kotikuntoutuksen mukaan tulo varhaisessa vaiheessa ennalta ehkäisee haasteellisten tilanteiden syntymistä.

Ikäihmisten neuvola tukee iäkkäiden henkilöiden kotona asumista ja itsenäistä selviytymistä tarjoamalla terveystarkastuksia, voimavaralähtöistä palveluohjausta, terveysneuvontaa ja muistihoitajapalvelua.

Päivätoiminnan tavoitteena on arkipäivisin päiväkeskuksissa tapahtuvan ryhmä- ja viriketoiminnan avulla tukea toimintaan osallistuvien ikäihmisten kotona asumista ja toimintakykyä tuoden virkistystä ja vaihtelua heidän elämäänsä sekä lievittäen yksinäisyyttä.

Yli 65-vuotiaille tarkoitetun omaishoidontuen tavoitteena on tukea ikääntyvien kotona asumista sekä kotona tapahtuvan hoidon ja huolenpidon järjestämistä omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön toimesta. Omaishoidontuki muodostuu hoidettavalle annettavista omaishoitoa tukevista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta ja vapaasta.

Asumispalvelut ovat vuokrasuhteeseen perustuva asumisen vaihtoehto palvelutalossa silloin, kun asiakas ei enää pysty asumaan omassa kodissaan kotihoito- ja tukipalvelujen turvin. Asumispalveluiden tavoitteena on asukkaidensa hoito- ja palvelusuunnitelmaan ja säännölliseen arviointiin perustuva hoiva, hoito ja huolenpito kodinomaisessa ympäristössä, asiakasta kunnioittaen ja toimintakykyä tukien. Tehostetussa palveluasumisessa tarjotaan ympärivuorokautista palveluasumista, hoitohenkilökunnan ollessa paikalla jatkuvasti. Tehostetun palveluasumisen yksiköissä tarjotaan myös lyhytaikaista hoitoa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Hyvinvoinnin ja terveyden sekä sosiaalisen turvallisuuden edistäminen ja kansansairauksien ehkäisy.

- Eriarvoisuuden ehkäisemiseksi vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä.
- Edistetään hyvinvointi- ja terveysriskien kattavaa tunnistamista, varhaista ehkäisyä ja tukea sekä palveluihin ohjaamista.
- Tehostetaan alkoholiongelmien ehkäisyä ja riskikäytön sekä ongelmien varhaista tunnistamista ja hoitoa kaikissa asiakaskohtaamisissa.

Palvelujen ja toiminnan kehittäminen vanhuspalvelulain mukaisesti.

- Kansallinen terveysarkisto (Kanta) /Potilastiedon arkiston käyttöönotto -hanke yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa jatkuu.
- Maakunnallinen sote -kehittämistyö jatkuu.
- Ennaltaehkäisevien palvelujen ja kotihoidon kehittäminen

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja työssä jaksamisen tukeminen

- Kehitetään henkilöstön työhyvinvointia tukevaa toimintaa yhteistyössä työsuojelun, työterveyshuollon ja muiden yhteistyöverkoston kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa on kiinnitetty huomiota kustannusten hallintaan ja realistiseen määrärahojen varaukseen. Toimintasuunnitelma on laadittu ottaen huomioon vanhuspalvelulain veloitteet. Tavoitteiden toteuttamisessa huomioidaan olemassa olevat erilliset suunnitelmat, joita ovat muun muassa ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma, mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelma sekä koko suunnittelukaudelle asetetut toiminnan kehittämistavoitteet.

Toiminnallisten tavoitteiden taustalla on valtuustokausittainen hyvinvointikertomus vuosille 2017 – 2020.

SHVK 1: Kuntalaisten osallisuutta lisätään ja syrjäytymistä ehkäistään - edistämällä vaikuttamista, osallistumista, kouluttautumista, työllistymistä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

TAVOITE	TOIMENPIDE
---------	------------

Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet terveyttä ja hyvinvointia edistäviin toimiin lisääntyvät sekä monipuolistuvat.	Asiakaspalautteiden hyödyntäminen (esim. asiakasraati, kokemusasiantuntijat, avainryhmien kuuleminen, jalkautuminen).
---	---

SHVK 2: Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään - kehittämällä palveluja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja ottaen huomioon erilaiset vaihtoehdot palvelujen tuottamiselle sekä huomioiden muuttuva toimintaympäristö.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lisääntyy (hyvinvoinnin osatekijöitä ovat mm. ruokailutottumukset, suun terveys, henkinen hyvinvointi, riittävä lepo, hyvä yöuni, päihteettömyys, tupakoimattomuus, harrastukset, yhteisöllisyys, toiminnallinen arki).	Luodaan edellytyksiä kuntalaisten omaehtoiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kehittämällä palveluja ja niiden saatavuutta (eri hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen, seurakunnan, kansalaisopiston, yritysten ja hankkeiden välinen yhteistyö).
Päihteiden käyttö ja tupakointi vähenevät eri ikäryhmissä.	Päihteisiin ja tupakointiin liittyvää valistustyötä tehdään eri-ikäisten kuntalaisten parissa ja eri tilanteissa (mm, laitoksissa, kodeissa ja tapahtumissa). Toteutetaan Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyönsuunnitelmaa; mm. päihteettömyyden edistäminen kaikissa ikäryhmissä.
Lihavuus vähenee eri ikäryhmissä.	Ryhmätoiminnan tarjoaminen ja kehittäminen eri kohderyhmille moniammatillisesti toteuttaen.
Tuetaan ikäihmisten toimintakykyä ja kotona pärjäämistä ehkäisemällä vajaaravitsemusta.	Tehdään suositusten, vajaaravitsemuksen ehkäisyn ja hoitopolun mukaisesti vajaaravitsemuksen seulonnat kotihoidossa sekä suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavat toimenpiteet yhteistyössä ravitsemusterapeutin kanssa.
Ikääntyneen väestön palvelutarpeen arviointiin pääsy sekä palveluiden suunnittelu ja toteutus tapahtuu suositusten ja lakien mukaisesti.	Arvioidaan palvelutarve ja suunnitellaan palvelut keskitetyn palvelunohjauksen, kotihoidon ja ikäihmisten neuvolan yhteistoiminnan kautta. Yhteydenotto palvelutarpeen arviointiin voi tapahtua mm. asiakkaan itsensä, hänen omaisensa tai läheisensä, hoitohenkilöstön tai muiden henkilöiden/toimijoiden taholta. Tieto sosiaalipalvelujen saamisen odotusajoista on nähtävillä kunnan kotisivuilla ja virastotalon ilmoitustaululla (päivitys 6 kk välein).
Ikääntyvien palvelurakenne ja asumisolosuhteet ovat tarkoituksenmukaiset.	Tuetaan ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista ennaltaehkäisevien palveluiden (mm. päivätoiminta, ikäihmisten neuvolatoiminta, fysioterapia, ravitsemusterapia, ateriapalvelu) sekä yhteistyössä mm. muiden hallintokuntien, kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten sekä hankkeiden kanssa. Tammi- kesä- ja elokuussa vanhusten päivätoiminta toimii kahtena päivänä viikossa Jussinpihassa ja Orvokissa. Muina arkipäivinä ohjaajat ovat asumispalveluyksiköissä. Heinäkuun vanhusten päivätoiminta on suljettuna.

SHVK 3: Kuntalaisten turvallisuutta ja elämänlaatua sekä kunnan elinvoimaisuutta edistetään – ennaltaehkäisemällä kuntalaisten turvallisuutta heikentäviä tekijöitä ja edistämällä liikenneturvallisuutta.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kuntalaisten turvallisuus lisääntyy.	Osallistutaan liikenneturvallisuuden edistämiseen.
	Toteutetaan Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa.

PERUSTELUT

Vanhuspalveluiden toiminnot ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä ja niitä ohjaavat myös useat suositukset. Vanhuspalveluiden toiminnalliset ja rakenteelliset muutokset sekä toiminnan kehittäminen perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT / henkilöstömäärät

Kotihoito

Kotihoidossa työskentelee yhteensä 84,8 henkilöä, joista 10 varahenkilöä sekä kaksi (2) poolilaista, kotihoidon esimies (1), kotihoidon vastaava sairaanhoitaja (1) lääkäri (70 %), kaksi (2) fysioterapeuttia (90 %) ja farmaseutti (15 %). Em. henkilöstöresursseihin on laskettu mukaan kotikuntoutuksen tiimi, sekä Maijalan ja Laurilan ryhmäkotien työntekijät, lisäksi kaksi (2) uutta varahenkilön toimea, yksi (1) uusi hoitajan toimi (sairaanhoitaja/lähihoitaja) sekä toimintaterapeutin toimi kotikuntoutukseen.

	Mittari	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Kotihoidon säännölliset käynnit	Käynnit/vuosi	135611	138859*)	127500	141620
Kotihoidon tilapäiset käynnit	Käynnit/vuosi		4528*)	4000	5521
Turvapuhelinasiakkaita		289	271	356	330
Kotiinkuljetetut ateriat		41634	41154	39196	38000

*) Maijalan ja Laurilan käyntejä ei ole tähän tilastoitu kuin vasta loppuvuodesta

Ennaltaehkäisevät palvelut ja yhteiset toiminnot

Vanhusten päivätoiminta, ikäihmisten neuvola ja omaishoito kuuluvat ennaltaehkäisevän vanhustenhoidon toimintaan. Edellä mainituissa tehtävissä sekä yhteisissä toiminnoissa työskentelee yhteensä 6.5 työntekijää. Jussinpuhan päivätoimintakeskus toimii kahtena päivänä viikossa osapäiväisesti tammikuun sekä kesä-elokuun 2020 ajan. Sinä aikana työntekijät jalkautuvat osittain asumispalveluyksiköihin.

Päivätoiminta

	Mittari	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Päivätoiminta sis. koko-päivä- ja osapäiväkäynnit	Käynnit/vuosi	2263	1992	2000	2079

Ikäihmisten neuvola / Palveluohjaus

Palveluohjauksessa työskentelee yhteensä kolme työntekijää, joista yksi on Varpaisjärven alueella ja kaksi Lapinlahdella (itäinen ja läntinen alue).

	Mittari	TP 2018	TA 2019	TA 2020
-Terveystarkastuskäynnit (75, omaishoitaja, muut)	käynnit/vuosi	36		92
-80 v käynnit		70	20	80
-oht-käynnit		60	60	47
-muistiasiakkaat		275	340	248

-rintamaveteraanit		38	19	12
-palvelutarpeen arviointi		64	200	106
-palveluohjaus				
- puhelin		404	340	542
- käynti		289	450	1474

Omaishoito

	Mittari	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
Hoidettavan vapaan järjestäminen	Omaishoidontuen lakisääteiset vapaapäivät	1692	870	900	957

Omaishoidontuki asiakkaat	Asiakas/vuosi	57	80	62	65
---------------------------	---------------	----	----	----	----

Tehostettu palveluasuminen

Tehostetun palveluasumisen yksiköjä ovat Mäenpiha, Jukola, Kielo ja Kotipiha. Niissä työskentelee yhteensä 75,63 työntekijää joista yhdeksän (9) varahenkilöä, kaksi (2) laitoshuoltajaa ja yksi (1) hoitoapulainen. Lisäksi avustavia henkilöitä on yhteensä neljä (4). Lisäksi yksi (1) poolilainen. Heidän lisäksi lääkäri (20 %) fysioterapeutti (10 %). Lisäksi neljä (4) uutta hoitajan toimea (yksi/yksikkö).

	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TA 2020
75 v täyttäneiden asukasmäärä		116	88	81
Lyhytaikaishoito, muut kuin oht lakisääteiset	1302	1679	1000	1517

3.5.7 Ruokapalvelu

TOIMINTA-AJATUS

Ravintokeskus valmistaa suositusten mukaiset ateriat päiväkoteihin, kouluille sekä terveyden- ja sosiaalihuollon yksiköihin. Ateriapalveluja tarjotaan kaikille palvelujen piirissä oleville kuntalaisille kotiin seitsemänä päivänä viikossa.

TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Resurssien ja tilojen käytön tehostuminen mm. toimintoja keskittämällä sekä henkilöstön työnkierrolla eri ruokapalveluyksiköissä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa on erityisesti kiinnitetty huomiota kustannusten hallintaan ja toisaalta realistiseen määrärahojen varaukseen.

TAVOITE	TOIMENPIDE
Ruoanjakelun tehostuminen	Vuoden 2020 tammikuussa Varpaisjärven palvelukeskus Orvokissa otetaan uudelleen käyttöön osittainen keskitetty jakelu.
Henkilöstöresurssien ja tilojen käytön tehostuminen	Vuoden 2020 elokuussa Lukion ja Rovastilan esikoulun ruoanvalmistus siirtyy Terveyskeskuksen ravintokeskukseen Monitoimitalon keittiöltä. Muutos liittyy osana uuden Monitoimitalon keittiön muuttuessa palvelu-/kuumennuskeittiöksi v.2021 ja valmistus siirtyy ko. vuonna kokonaan Monitoimitalolta ravintokeskuksen keittiölle.
Resurssien laajempi hyödyntäminen esimiestyössä.	Kesällä 2020 Monitoimitalon ravitsemistyönjohtaja siirtyy ravintokeskuksen keittiölle. Monitoimitalon tilaustehtävät sekä esimiestyö keskitetään ravintokeskukseen.

PERUSTELUT

Palvelukeskus Orvokin muutos lisää kalustohankintoja Orvokin keittiössä. Lisätyövoima annetaan tarvittaessa Ravintokeskuksen keittiöltä ja tätä varten perehdytetään ravintokeskuksen yksi ravitsemistyöntekijä Orvokin keittiön toimintaan. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista työvoimaa.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT / henkilöstömäärät

Ruokapalvelussa työskentelee yhteensä 23 työntekijää, joista 2 pidempiaikaisessa sijaisuudessa.

3.5.8 Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto hankitaan ostopalveluna Siilinjärven kunnalta.

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO 2020 (Sosiaali- ja terveysosasto)

Kärkitavoite 1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutaho
Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen	Tarjotaan työterveyshuollon palveluja yrityksille	Jatkuva	Työterveyshuolto
	Palveluohjauksen kautta tarjotaan tietoa yritysten palvelutarjonnasta	Jatkuva	Palveluohjaus/ vanhuspalvelut
	Tarjotaan helposti lähestyttäviä, matalan kynnyksen palveluja; Skype, Chat	Etäpalvelujen kehittäminen jatkuu	Poliklinikka Ravitsemusterapia Äitiys- ja lastenneuvola
Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Työhyvinvoinnin edistäminen; - Tuetaan ja kehitetään työyhteisön ilmapiiriä (palaverit, kehityskeskustelut) - Kehitetään työyksiköiden toimintaa ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja - Vahvistetaan ja tuetaan työntekijöiden osaamista mahdollistamalla täydennyskoulutuksiin osallistuminen - Mahdollistetaan työnohjukset - Järjestetään työhyvinvointia ja työkykyä tukevaa toimintaa (esim. henkilöstön jumpparyhmät, yksiköiden kehittämis-/virkistyspäivät) - Otetaan opiskelijoita harjoittelujaksolle	Jatkuva	Osastopäällikkö Tulosalueiden ja tulosyksiköiden esimiehet Työntekijät
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Edistetään kuntalaisten hyvinvointia monin eri keinoin. - Tärkeimmät hyvinvointi- ja terveyshaasteet kootaan laajaan hyvinvointikertomukseen, joka täydentää kunnan strategiaa. - Tuetaan erilaisilla toimenpiteillä kuntalaisten mahdollisuutta tehdä terveyttä edistäviä valintoja (esim. terveellisen ravitsemuksen ja liikunnan edistäminen ja lihavuuden ehkäisy) - Tavoitteet ja toimenpiteet	Valtuustokausi Vuositain	Kunnan hyvinvointiryhmä = johtoryhmä + hyvinvointikoordinaattori Kunnan eri toimialat: - Sosiaali- ja terveysosastolta osastopäällikkö ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat

	konkretisoidaan vuosittaisessa toiminnan ja talouden suunnittelussa (vuosittainen hyvinvointiraportti ja –suunnitelma, talousarvio- ja toimintasuunnitelma)		
	Kehitetään palvelutarjontaa digitalisaatiota hyödyntämällä, esim. - kehitetään etävastaanottoja - kehitetään sähköistä ajanvarausta - edistetään potilaiden/asukkaiden toimintakykyä mm. pelillistämisen keinoin - edistetään osallisuutta -> etä-lähetys (kirkko, musiikkituokiot)	Jatkuva	Osastopäällikkö ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat
	Pidetään kunnan kotisivut ja Suomi.fi sivusto ajantasalla oman hallintokunnan osalta -> kuntalaisille tiedottaminen, osallistaminen	Jatkuva	Työyksiköt
	Kerätään kuntalaisten palautteita palvelujen kehittämiseksi	Jatkuva	Työyksiköt

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että työllisten määrä kasvaa. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Kärkitavoite ”Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää”

Mittari	Tavoitetaso	Lähtötaso
Työterveyshuollon palveluja käyttävät yritykset (määrä)	Yritysten/asiakkaiden määrä pysyy samana tai lisääntyy	Edellinen vuosi
Henkilöstökysely/kunta (työhyvinvointi)	Työhyvinvointi lisääntyy (kokemus)	Edellinen kysely
Asiakastyytyväisyyskysely (palvelut, osallisuus)	Asiakastyytyväisyys lisääntyy (osallisuus lisääntyy)	Edellinen kysely
Digitalisaation osuus palvelutarjonnassa (esim. etävastaanottomahdollisuus /työyksikkö)	Laajentunut palvelutarjonta	Digitote -hankkeessa kokeiltavat pilotit eri työyksiköissä 2018
Laaja hyvinvointikertomus ja vuosittainen hyvinvointiraportti	Käytössä laaja SHVK ja vuosittainen raportti/hyvinvointisuunnitelma	Hyväksytty laaja hyvinvointikertomus vuosille 2017-2020 ja hyväksytty vuosittainen hyvinvointiraportti.

Kärkitavoite 2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutaho
Kustannus-tehokkaat palvelut	Palvelurakenteen tarkastelu; tarkastelussa huomioidaan palvelutarve ja ympäristön kuntien palvelutaso. Tehdään yhteistyötä muiden kuntien kanssa. Painopiste on lakisääteisissä palveluissa. Mahdollisimman oikea-aikaiset palvelut oikeassa paikassa. Uusia toteutustapoja otetaan käyttöön ei- lakisääteisissä palveluissa. Sote-palvelurakenteen muutoksissa huomioidaan tuleva maakunnallinen sote-uudistus.	Vuosittain	Tulosalueet/ työyksiköt
	Vanhuspalveluissa siirretään painopistettä palveluasumisesta kotihoitoon. Painopisteen siirtäminen edellyttää sitä, että kotihoidon resurssit tarkastellaan uudelleen. Kotikuntoutustiimin Arvi-jaksojen käyttöönotto,	2020	Vanhuspalvelut tulosalue

	ennen palveluasumisen päätöksen tekoa. Tehostetun asumispalveluyksiköiden henkilöstömitoitus vastaamaan hoitoisuutta. Nyt Avi puuttunut asiaan, yhden hoitajan lisäys joka yksikköön ja avustavien tehtävien (astiahuolto, pyykinhuolto, siivous) siirtäminen avustavalle henkilölle.		
	Perusterveydenhuollossa palveluiden järjestämisessä huomioidaan väestöpohjan muutos.	Vuosittain	Perusterveydenhuolto/ työyksiköiden vastaavat
	Tarkastellaan asiakasmaksujen taso.	Vuosittain	Osastopäällikkö/ työyksiköiden vastaavat
	Tuetaan henkilöstön kustannustietoisuutta/-osaamista ja työhyvinvointia.	Jatkuva	Työyksiköiden vastaavat
	Kehitetään digitalisaatiota, mm. etävastaanottojen kehittäminen	Jatkuva	Työyksiköt
	Käytetään päätöksenteossa ennakkovaikutusten arviointia (EVA)	2020	Osastopäällikkö/ tulosalueiden vastaavat
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Kehitetään palveluja hyödyntämällä digitalisaatiota. Selvitetään aktiivisesti, mitä mahdollisuuksia digitalisaatio tarjoaa esim. vanhuspalveluihin ja perusterveydenhuoltoon.	Jatkuva	Osastopäällikkö ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat
	Tuetaan henkilöstön digityön osaamista täydennyskoulutuksen avulla.	Jatkuva	Tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat
	Palvelutuotannossa huomioidaan aktiivisesti ostopalveluiden mahdollisuus.	Jatkuva	Osastopäällikkö/ tulosalueiden vastaavat
Investointien suunnitelmallisuus	Suunnitellaan tulevat investoinnit huolellisesti ja ajallaan.	Jatkuva	Osastopäällikkö ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat
Omaisuuksien järjestyksellinen hallinta	Pidetään huolta omaisuudesta mm. sisäisen valvonnan avulla.	Jatkuva	Osastopäällikkö ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden esimiehet/ vastaavat Työntekijät

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Kärkitavoite "Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla"

Mittari	Tavoitetaso	Lähtötaso
Toimintatapojen kehittäminen - digitalisaation osuus palvelutarjonnassa (esim. lääkärin etävastaanotto / -konsultaatiomahdollisuus/työyksikkö)	Laajentunut palvelutarjonta	Digisote -hankkeessa kokeiltavat pilotit eri työyksiköissä 2018
Ostopalvelut (määrä+laatu)	Ostopalvelut vastaavat tarvetta	

3.5.9 Sivistysosasto

Sivistysosasto koostuu viidestä tulosalueesta: perusopetuksesta, lukiosta, kulttuuri- ja nuorisopalveluista varhaiskasvatuksesta sekä tukipalveluista. Yhteensä tulosalueen palveluksessa on noin 250 työntekijää. Tulosalue vastaa 1000 peruskoululaisen opetuksesta, 330 lapsen varhaiskasvatuksesta 210 lukiolaisen opiskelusta, kulttuurinpalveluiden tuottamisesta, kirjastopalveluiden tuottamisesta, kansalaisopiston ja musiikkiopiston palveluiden tuottamisesta sekä nuorisopalveluiden tuottamisesta. Lisäksi sivistysosasto tarjoaa oppilashuollon tukipalvelut sekä sivistysosaston hallinnosta.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SIVISTYSOSASTON ALAINEN TOIMINTA

	Tp 2018 (1000 €)	Ta 2019 muutettu (1000 €)	Ta 2020	Ts 2021	Ts 2022
Toimintatulot	1 287	1 181	1 280	1 285	1 290
Toimintamenot	-14 211	-14 462	-14 850	-15 070	-15 295
Toimintakate	-12 925	-13 281	-13 570	-13 785	-14 005
Suunnitelmapoistot	-666	-664	-30	-30	-30
Sisäiset tulot	2	-	-	-	-
Sisäiset menot	-2 713	-2 632	-3 334	-3 334	-3 334
Tilikauden tulos (sis.sisäiset erät)	-16 301	-16 577	-16 934	-17 149	-17 369

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA 2020

Perusopetus

Kouluilla säilytetään vuoden 2019 talousarvion ja lisätalousarvion toiminnot. Matin ja Liisan koulun toimintaan sisällytetään toinen ryhmä tatossa. Varpaisjärven koulussa vakinaistetaan määräaikainen yläkoulun pienryhmä. Muilla kouluilla säilytetään nykyinen ohjausresurssi. Martikkalan koulussa tarvetta edelleen kolmannelle opettajalle. ATK-hankinnoissa siirrytään leasing-hankintaan, jolloin osa koulujen kalustorahoista siirtyy kalustosta peruskoulujen yhteisiin toimintoihin.

Lukio

Vuoden 2020 talousarvio on laadittu vastaavalle tuntimäärälle kuin vuoden 2019 talousarvio.

Nuorisotoimi

Etsivän nuorisotyön valtion rahoitus jatkuu vuonna 2020 ja uutta rahoitusta haetaan ajalle 1.9.2020-31.8.2021.

Kansalaisopisto

Lukuvuosi jaetaan lukuvuodesta 2020–2021 alkaen pitkistä koko lukuvuoden opintopiireistä syyslukukauden ja kevätlukukauden kurssiksi, joilla on erilliset kurssimaksut. Syyslukukauden kurssimaksut laskutetaan syyslukukauden aikana, kevätlukukauden kurssimaksut kevätlukukauden aikana.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen vuoden 2020 talousarvio on laadittu Lapinlahden kunnan ja Kuopion konservatorion välisen sopimuksen pohjalta. 16.1.2018 hyväksytyn sopimuksen mukaan Lapinlahden kunnan kuntaosuus on 50.000€/v.

Varhaiskasvatus

Keskeisimmät muutokset talousarviovuonna ovat seuraavat:

- Vuosina 2014, 2016, 2017 ja 2018 on syntynyt tavanomaista vähemmän lapsia. Keskimäärin ikäluokat ovat alle 70 lasta. Vuonna 2015 syntyneitä lapsia on 99. Vuonna 2019 syntyneitä tulee olemaan n. 65 lasta. Tämä näkyy kustannusten alenemisena varhaiskasvatuksessa ja kotihoidon tuessa.

Tukipalvelut

Koulutoimessa työskentelee kaksi kuraattoria. Toinen kuraattoreista työskentelee alakouluilla ja toinen yläkouluilla. Perheneuvolan kanssa yhteisen psykkinin työpanosta hyödynnetään erityisesti yhtenäiskouluissa.

MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Perusopetus

Talousarvion riskit liittyvät siihen, jos erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten suhteellinen määrä merkittävästi kasvaa tai jos oppilasmäärä merkittävästi muuttuu ennustetusta. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on kuitenkin subjektiivinen oikeus opetuksen osallistumiseen edellyttämiin avustajapalveluihin sekä muihin tukipalveluihin. Osa toiminnoista ja tavoitteista perustuu hankerahoitukseen. Vuoden 2020 hankerahoitusta ei ole vielä julkaistu. Riskinä on, että talousarviossa huomioitujen hankkeiden toteutuminen ei välttämättä toteudu edellisten vuosien tapaan.

Lukio

Lukiokoulutus käy läpi suurehkoa murrosta niin rahoituksen, järjestämisen kuin ylioppilaskirjoitustenkin osalta. Rahoituksen ja järjestäjäverkon osalta tilannetta seurataan aktiivisesti ja etsitään tapoja, joilla lukiokoulutuksen saatavuus Lapinlahdella turvataan. Ylioppilastutkinon sähköistyminen edellyttää koeympäristön laitteiden ylläpitoa ja varalaitteistoa. Tällä hetkellä laitteisto on ajantasainen, mutta vikautuminen on mahdollista. Opettajien kouluttautuminen on ensisijaista, jotta opiskelijoille taataan hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen osallistumisessa.

Toteutuessaan maksuton toinen aste aiheuttaa lukiolle lisäkustannuksia, joihin ei tällä hetkellä voi varautua. Tilanteen kehittymistä seurataan ja tarvittaessa tehdään vaaditut muutokset lukiokoulutuksen järjestämiseksi.

Lukion pienehkö koko ja sitä kautta tuntikehitys asettaa haasteen valinnaisten kurssien järjestämisen osalta. Varsinkin pienet soveltavat kurssit ja osa kertauskursseista on vaarassa jäädä pitämättä. Tarjonnan kaventumisella saattaa pitkällä aikavälillä olla vaikutusta myös Lapinlahden Lukion ja Kuvataidelukion houkuttelevuuteen.

Nuorisotyö

Etsivä nuorisotyössä on menossa kuudes rahoituskausi 1.9.2019 -31.8.2020 ja uutta rahoitusta haetaan seitsemännelle rahoituskaudelle 1.9.2020 – 31.8.2021. Rahoituksen päätyttyä, pitää etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaika jää vain 19 tuntia viikko.

Yksintyöskentelyssä väkivallan riski on kasvanut, koska nuorten päihteiden käytössä on lisääntyneet huumausaineet ja huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden käyttö. Nuorisotyötä tehdään virastoajan ulkopuolella kaduilla ja avoimissa tiloissa ilta- ja viikonloppu-aikana, jolloin työntekijä voi olla yksin kohdatessaan päihtyneitä asiakkaita jotka voivat käyttäytyä eri päihteiden vaikutuksen alaisena väkivaltaisesti ja impulsiivisesti. Ohjaajan tehtävä on kuitenkin ensisijaisesti tällaisessa tilanteessa turvata paikalla olevat muut nuoret ja itsensä.

Kirjasto

Kirjastopalvelujen ylläpitäminen, kehittäminen ja saavutettavuuden varmistaminen edellyttävät riittäviä taloudellisia resursseja. Kirjaston muuttuvassa toimintaympäristössä avainroolissa on henkilökunnan osaaminen ja työhyvinvointi.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen osalta talousarviovuoden merkittävimmät riskitekijät liittyvät palvelua tarvitsevien lasten määrään ja huoltajien taloudelliseen tilanteeseen. Varhaiskasvatuksessa on vaikea arvioida sitä, missä määrin palvelua käytetään. Mikäli palvelun kysyntä kasvaa, niin tällöin joudutaan palkkaamaan lisää henkilöstöä, mihin talousarviossa ei ole varauduttu. Varhaiskasvatuspalveluista peritään käyttäjiltä asiakasmaksua, mikä on sidottu huoltajien tuloihin. Yleisessä huonossa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista, että perheiden tulotaso laskee, mikä näkyy asiakasmaksujen kertymässä.

Tukipalvelut

Oppilashuollon osalta riskitekijä liittyy palveluiden kysynnän ja henkilöstöresurssien yhteen sovittamiseen. Perusopetuksen laadullisen kehittämisen riskitekijänä on hankerahoituksen jatkuminen, josta ei ole varmuutta.

3.5.10 Perusopetus

TOIMINTA-AJATUS

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on kasvatus- ja opetustehtävä. Tehtävänä on tarjota oppilaalle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus. Yhteiskunnalle perusopetus tarjoaa välineen kehittää kansakunnan sivistyksellistä pääomaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kielten opetuksen aloittaminen ensimmäisellä luokalla

Valtioneuvosto on päättänyt kielten A1-kielen opettamisen aloittamisen ensimmäiseltä luokalta alkaen viimeistään kevätlukukaudella 2020. Lapinlahdella A1-kieli on englanti. Lapinlahden tuntijaossa on yksi ylimääräinen tunti ensimmäiselle ja toiselle luokalle. Tällä hetkellä matematiikkaa opetetaan neljä vuosiviikkotuntia. Viimeistään 2020 alusta matematiikkaa opetetaan kolme tuntia ja A1 kieltä yksi viikkotunti, joten oppilaalle opetettava kokonaistuntimäärä ei kasva nykyisestä.

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset oppimateriaalit

Opetussuunnitelman muuttuminen edellyttää päivittämistä perusopetuksen oppimistapoihin ja – ympäristöihin. Suunnittelukauden aikana:

- Laajennetaan oppimistapoja ottamalla käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä.
- Opettajille otetaan käyttöön pedagogiikkaa tukevat yhteydenpitovälineet.
- Uudistetaan pedagogiikkaa mm. toiminnallistamalla opetusta sekä korostamalla liikunnan merkitystä.
- Matin ja Liisan koulun rakentamisen ja remontoinnin yhteydessä huomioidaan uusien oppimisympäristöjen vaatimukset.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Perusopetuksen uudistaminen uuden opetussuunnitelman mukaisesti	Arvioinnin kehittäminen keskeisin kehittämiskohde. Oppilasarvioinnin toimivuuden arviointi ja yhtenäisten arviointimenetelmien kehittäminen. Työtapojen toiminnallistaminen. Koulupäivien sisältöjen ja rakenteiden kehittäminen. Uuden arviointiluvun työstäminen osaksi paikallista opetussuunnitelmaa. Valinnaisainevalikoiman täydentäminen opetussuunnitelmaan.
A1-kielen opettamisen aloittaminen viimeistään 2020 ensimmäiseltä luokalta.	A1-kielen aloittaminen ensimmäisellä luokalla.
Eriarvoistumisen vähentäminen kouluverkoston sisällä	Tasavertaisten resurssien takaaminen kaikille kouluille.
Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa	Välinehankintoja jatketaan suunnitelman mukaisesti. Opettajille henkilökohtaiset kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet yhteydenpitoon ja pedagogisten käytäntöjen edistämiseksi ja yhteydenpidon tehostamiseksi. Kuvataan kouluille tarvittavien laitteiden minimitasot ja

	<p>suunnitellaan siirtyminen leasing-malliin tavoitetason mukaisesti. Siirtyminen hankinnasta leasingiin edellyttää budjetoinnin muuttamista. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä tulee myös jatkossa kasvamaan.</p> <p>Tutor-opettajatoiminnan hyödyntäminen digitalisaation edistämiseksi. Oppilasagenttien kouluttaminen ja toiminta.</p> <p>Tutor-opettajat kehittävät ja jalkauttavat Lapinlahden kunnan tvt-opetuksen suunnitelman. Suunnitelmassa laaditaan tvt-osaamisen tavoitetasot eri luokka-asteille. Tavoitetasojen avaaminen opettajille ja niiden ottaminen osaksi normaalia opetustoimintaa.</p>
Terveellinen ja toimiva oppimisympäristöt	<p>Tavoitteena terveellinen ja toimiva oppimisympäristö kaikissa yksiköissä.</p> <p>Koulutoimi osallistuu aktiivisesti Matin ja Liisan koulun remontin ja uudisrakennuksen suunnitteluun. Suunnittelussa huomioidaan uudet oppimisympäristöt.</p>
Hankkeiden hyödyntäminen perusopetuksen kehittämisessä	<p>Haetaan aktiivisesti rahoitusta perusopetuksen kehittämishankkeille.</p>
Perusopetuksen laadun lisääminen	<p>Haetaan hankkeita, joiden tarkoituksena lisätä perusopetuksen laatua.</p>

PERUSTELUT

Hallitusohjelmassa 2019 asetetaan perusopetuksen osalta tavoitteeksi perusopetuksen osalta asetetaan:

Käynnistetään perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi:

Parannetaan varhaista perustaitojen oppimista muodostamalla esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus. Siirtyminen eteenpäin tapahtuu joustavasti siinä vaiheessa, kun perustaidot ovat riittävän hyvin hallussa.

Selvitetään kaksivuotisen esiopetuksen toteuttaminen osana kokonaisuutta.

Tuetaan koulujen johtamisjärjestelmien ja osaamisen kehittämistä. Sitoudutaan perusopetuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja rahoitukseen sekä opetussuunnitelman toimeenpanoon.

Varmistetaan tasavertaiset mahdollisuudet yksilöllisillä oppimispoluilla, positiivisen diskriminaation rahoituksella, joustavammalla opetuksella ja riittävällä tuella. Vahvistetaan koulun merkitystä yhteisön keskuksena ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Tarkastellaan samassa yhteydessä erityisopetuslainsäädännön ja siihen sisältyvän inklusion toimivuutta ja näihin kohdennettujen resurssien riittävyttä muun muassa oppilaiden yhdenvertaisuuden ja opettajien jaksamisen näkökulmasta.

Otetaan opettajat, tutkijat ja perheet mukaan peruskoulun pitkäjänteiseen kehitystyöhön.

Kiinnitetään erityishuomio tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä, isojen kaupunkien sisällä ja alueiden välillä, sukupuolten välisissä osaamiseroissa sekä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kohdalla.

Laaditaan erillisohjelma, jolla varmistetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimisen edellytykset ja turvataan koulutussiirtymät. Vahvistetaan suomi tai ruotsi toisena kielenä (s2)-opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi ja panostetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen nivelvaiheissa.

Otetaan huomioon terveet tilat, asuntopolitiikka, aluekehitys ja esimerkiksi lähiöiden kehitystyö osana koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamista poikkihallinnollisesti.

Varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen:

- Vahvistetaan ohjausta ja opiskeluhuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.
- Korotetaan oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen. Rakennetaan oppivelvollisuuden sisään erilaisia opinto- ja tukimuotoja, jotka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin, esimerkiksi kymppiluokat, kansanopistot, työpajatoiminta, kuntoutus, valmentavat koulutukset. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Valmistelun yhteydessä käydään läpi toisen asteen keskeyttämisen syyt ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi sekä tehdään selvitys maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta ja oppimateriaalikustannusten alentamisesta ja ryhdytään sen pohjalta tarvittaviin toimenpiteisiin aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen toteuttamiseksi.
- Osana oppivelvollisuutta kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia ja nivelvaiheen ohjausta helpottamaan siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Määrärahatarpeet tulee varmistaa jokaisen opinto- ja tukimuodon kohdalla. Oppivelvollisuustehtävään liittyvien erilaisten koulutusmuotojen järjestäjille korvataan täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset, kuten maahanmuuttajien koulutusta koskevien säädösten kohdalta on jo tehty.

Talousarviovuoden tavoitteilla pyritään vastaamaan näihin tavoitteisiin. Perusopetuksen laadun lisäämiseen ja erityisopetusta kehitetään erityisesti hakkeiden kautta. Eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen kouluverkoston sisällä. Toimintatapoja kehitetään edelleen uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Opetussuunnitelma uudistuksen keskeisinä tavoitteina on vahvistaa oppilaan aktiivisuutta, lisätä opiskelun merkityksellisyyttä ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Uudet opetussuunnitelmat korostavat oppiaineiden opetuksessa laaja-alaista osaamista, joka rakentuu eri näkökulmista. Opiskelu, työelämä sekä aktiivinen kansalaisuus edellyttävät eri tiedon- ja taidonalojen hallintaa ja myös niitä yhdistäviä tekijöitä.

Koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat vuorovaikutteisuuden ja monipuolisen työskentelyn periaatteet. Tämä tarkoittaa, että koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Työtapojen tulee antaa tilaa kokeilemiseen, tutkimiseen, toiminnallisuuteen, liikkumiseen ja leikkiin. Luokkahuoneen lisäksi oppimisympäristöinä käytetään yhä enemmän myös koulun ulkopuolisia ympäristöjä: liikutaan luonnossa ja vierailaan esimerkiksi museoissa tai yrityksissä. Teknologialla on yhä suurempi merkitys koulun arjessa, ja oppilaat voivat entistä paremmin osallistua omien oppimisympäristöjensä kehittämiseen ja valitsemiseen. Uusi opetussuunnitelma korostaa arviointimenetelmien monipuolisuuden lisäksi myös arviointia, joka ohjaa ja edistää oppimista.

Jotta koulut olisivat tasa-arvoisessa asemassa teknologian suhteen, kuvataan kouluille tarvittavien laitteiden minimitasot ja suunnitellaan siirtyminen leasing-malliin tavoitetason mukaisesti. Siirtyminen hankinnasta leasingiin edellyttää budjetoinnin muuttamista. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä tulee myös jatkossa kasvamaan.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Perusopetuksen tuntimäärä (ei sisällä hankerahoituksella toteutettuja tunteja)	1977	1972	2020	2000	1972
Tuntikehys/oppilas	1,86	1,81	1,89	1,97	1,82
Yleisopetusryhmien lkm	57	57	57	56	54
Erytisopetusryhmien lkm	7	7	8	8	8
Nettomenot/oppilas	6 424 €	6 837 €	6 837 €	6 668 €	6670 €
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkojo alakouluissa	18	18,1	18,1	18	18
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkojo	18	17,4	17,4	17	17

yläkouluissa					
Oppilaskuljetusten kustannukset/kuljetusoppilas	1 538 €	1 798 €	1 798 €	1 800 €	1800 €

Oppilaita peruskoulussa tilastointipäivänä 20.9.	2018	2019	TAE2020
Alapitkä	92	86	82
Martikkala	42	51	44
- joista esioppilaita	7	11	1
Nerkoo	72	77	75
Matin ja Liisan koulu	583	619	598
Varpaisjärven koulu	225	209	188
Paloisten koulu	30	26	27
- joista esioppilaita	6	2	4
Yhteensä	1054	1065	1014
- joista esioppilaita	13	13	5
Kuljetusoppilaita peruskoulussa	570	574	574
Pidennetyssä oppivelvollisuudessa	15	16	16
Muut erityisoppilaat	72	75	75
Oppilasmäärät lv. 2021 – 2023	2021	2022	2023
Alapitkä	73	67	67
Martikkala	42	38	34
- joista esioppilaita	3	4	2
Nerkoo	66	71	63
Matin ja Liisan koulu	588	576	571
Varpaisjärven koulu	177	172	160
Paloisen koulu	29	24	21
- joista esioppilaita	3	0	3
Yhteensä	978	954	916
-joista esioppilaita	6	4	5

3.5.11 Lukio

TOIMINTA-AJATUS

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys sekä riittävät tiedot ja taidot lukion jälkeistä jatko-opiskelua varten. Kuvataidelukion tehtävänä on tämän lisäksi antaa opiskelijalle mahdollisuus perehtyä syvällisesti kuvataiteeseen ja kehittää opiskelijan kuvallista ilmaisua.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Opetussuunnitelman ja pedagogiikan uudistaminen, sähköinen yo-tutkinto

Lukion uudet opetussuunnitelmat julkaistaan marraskuussa 2019. Tämän jälkeen aloitetaan paikallinen OPS-työ, jonka jälkeen uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön syksyllä 2021. Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukio tekee OPS-työssä yhteistyötä muiden Ylä-Savon lukioiden kanssa.

Ylioppilaskirjoituksissa on siirrytty täysin sähköiseen järjestelmään ja lukiolla valmiudet ovat tällä hetkellä hyvät. Jatkossa koejärjestelmää tulee kehittää niin, että se on entistä paremmin lukion omien koeviikkojen käytössä ja toisaalta päivitetään laitteistoa kehittyviä vaatimuksia vastaaviksi. Tämä vaatii mahdollisesti lukion verkkolaitteiston päivittämistä niin, että suljettu koeverkko voidaan muodostaa kiinteillä laitteilla.

Lähivuosien aikana tulee ajankohtaiseksi Lapinlahti-salin av-laitteiston kartoitus. Varsinkin nykyinen videotykki alkaa olla käyttökänsä päässä ja myös teknisesti vanhentunut. Samalla on tarkoituksenmukaista tarkastella myös muu laitteisto, vaikka tämän hetken tiedossa ei ole tarvetta audiolaitteiston uudistamiselle.

Hallitusohjelma sisältää kirjauksen toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta. Tällä voi olla vaikutusta lukiokoulutuksen järjestämiseen oppimateriaalien ja laitteiden osalta. Tarvittaessa lukiokoulutuksen järjestäjän on varauduttava sekä opetuksessa käytettävien laitteiden että oppimateriaalien tarjoamiseen opiskelijoille.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Sähköinen ylioppilastutkinto	Opettajien osaamisen ylläpito ja parantaminen. Erityisesti uusien opettajien perehdyttäminen sähköiseen järjestelmään. Sähköisen kurssikoeverkon suunnittelu.
Uusi lukiolaki ja maksuton toinen aste	Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kehittäminen. Opiskelijoiden henkilökohtaisen ohjauksen turvaaminen. Seurataan maksuttoman toisen asteen kehittymistä ja tehdään tarvittavat suunnitelmat lukiokoulutuksen järjestämiseksi.
Opetussuunnitelmaudistus	Opetussuunnitelmatyön käynnistäminen ja kuntakohtaisten opetussuunnitelmien valmistelu. Laajan kurssitarjonnan ja valintamahdollisuuden turvaaminen.
Kuvataidelukioiden kehittämisverkosto	Osallistuminen erityisen koulutustehtävän saaneiden kuvataidelukioiden kehittämisverkostoon.
Kansainvälisyys ja kotikansainvälisyys	Tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia kansainvälisyyteen ja kotikansainvälisyyteen.

PERUSTELUT

Lukiokoulutus kehittyy opetussuunnitelmaudistuksen ja sähköistyneiden ylioppilaskirjoitusten myötä. Suuri osa opinnoista ja pääosa kokeista suoritetaan sähköisissä ympäristöissä. Tämä edellyttää sekä opettajien täydennyskoulutusta että ajanmukaista opetusvälineistöä. Opettajilla tulee olla mahdollisuus kouluttautua omassa aineessaan tärkeiden ohjelmien hallinnassa, jotta niiden opettaminen on mahdollista. Sähköisen kurssikoeverkon suunnittelu helpottaa koeviikkojen järjestelyitä, vähentää nykyisestä koeviikkokäytännöstä aiheutuvia ongelmia ja testaa koejärjestelmän

toimivuutta suurilla kokeilla. Hallitusohjelman kirjaus maksuttomasta toisesta asteesta saattaa jatkossa velvoittaa lukiot hankkimaan opiskelijoille opiskelussa tarvittavat välineet eli käytännössä kannettavat tietokoneet ja oppimateriaalit.

Opetussuunnitelman uudistuessa tavoitteena on lukion tuntikehyksen pitäminen sellaisella tasolla, joka mahdollistaa opetuksen järjestämisen pedagogisesti perustelluissa opetusryhmissä sekä mahdollisimman laajan, taloudellisten resurssien mukaisen, valinnaisuuden tarjoamisen. Lukion kursseista huomattava osa on valinnaisia syventäviä ja soveltavia kursseja. Ylioppilaskirjoituksissa menestyminen edellyttää, että opiskelija suorittaa yo-aineesta valinnaisia kursseja. Kuvataidelinjan vetovoimaisuus edellyttää myös laajaa kuvataidekursseiden valikoimaa. Lukiokoulutuksen laadun kannalta yksi keskeinen asia on valinnaiskursseiden tarjonnan laajuus. Kurssitarjonnan laajuutta voidaan tukea myös etä- ja itseopiskelukursseilla niissä aineissa, joissa valitsijamäärät eivät riitä oman opetuksen järjestämiseen.

Uusi opetussuunnitelma, uusi lukiolaki ja ylioppilastutkinnon uudistaminen muuttaa lukion oppimisympäristöä entistä enemmän sähköiseksi, mikä luo muutospaineita fyysisiin oppimisympäristöihin. Lukio on aktiivisesti mukana hankkeissa, jotka lisäävät verkostoitumista toisten oppilaitosten kanssa, lisäävät lukiokoulutuksen houkuttelevuutta ja tarjoavat opiskelijoille monipuolisia opintomahdollisuuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla.

Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukio on viime vuosina tehnyt aktiivista yhteistyötä kansainvälisyyden osalta. Lukiossa on vierailut pitkäaikaisesti kaksi japanilaista opettajaa ja yhteistyössä Vieremän lukion kanssa on pidetty yhteinen Japaniteemainen kansainvälisyysprojekti. Kotikansainvälisyyttä on tuettu yhteistyöllä Pietarsaaren ruotsinkielisen lukion kanssa. Myös pidemmät perinteet omaava Krakovan nuorisofoorumissa vierailu on voimissaan. Kansainvälisellä yhteistyöllä on saavutettu selkeästi näkyvyyttä kuntarajojen ulkopuolella. Kansainvälisyyden näkyminen lukiotyössä on perusteltua jatkossakin sekä opiskelijan motivaatiota lisäävänä tekijänä että markkinoinnin näkökulmasta.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2018	TA 2019	TAE 2020
Ulkoiset nettomenot/opiskelija	5979 €	5984 €	5990 €
Tuntikehys	328,5	328,5	331,5
Tuntikehys/opiskelija	1,59	1,60	1,58
Toteutuneiden syventävien ja soveltavien kursseiden lkm., joista kuvataidelinjan kursseja	106/22	106/22	106/22

	2017	2018	2019
Opiskelijoita 20.9	201	209	211
- joista vieraspaikkakuntalaisia	42	61	56
- joista lapinlahtelaisia	159	148	155
- kuvataidelinjalla	61	73	82
- perinteisellä linjalla	139	132	129
Ylioppilaita lukiosta	56	59	60
	13	11	11
Opettajia 20.9.		18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat	18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat

Lukion ylioppilaskirjoitusten				
arvosanjakauma keväällä	kevät 2016	kevät 2017	kevät 2018	Kevät 2019
	%	%	%	%
l	7	11	7	5
e	22	20	17	21
m	25	21	17	21
c	20	23	26	24
b	18	14	23	17
a	10	9	10	11
i	-	2	-	1

3.5.12 Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tulosalue käsittää Kaskikuusen kansalaisopiston, kirjaston, Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen, muun kulttuuritoiminnan ja nuorisotyön.

TOIMINTA-AJATUS

Kaskikuusen kansalaisopisto järjestää alueelliseen sivistystarpeeseen vastaavaa koulutusta. Koulutus tukee yksilön persoonallisuuden monipuolista kehittymistä sekä yksilön kykyä toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena yhteisönsä jäsenenä. Kuopion konservatorion alainen Lapinlahden toimipiste antaa opetusta taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisesti.

Nuorisotyö tarjoaa kaikille nuorille suunnattua toimintaa huomioiden ja edistäen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Työmuotoina käytetään nuorisotilatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä kerho-, ryhmä- ja leirit toimintaa. Toiminnan tarkoituksena on sitouttaa varhaisnuoret ja nuoret toimintaan mielekkään tekemisen kautta, sekä samalla edistää heidän hyvinvointiaan, sosiaalisia taitojaan ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kaikissa toiminnoissa huomioidaan kasvatuksellisuus. Lisäksi nuorisotyön tarkoituksena on edistää kulttuuri- ja ympäristökasvatusta.

Lapinlahden kunnankirjasto tarjoaa laadukasta ja ajantasaista kirjasto- ja tietopalvelua Lapinlahden pääkirjastossa, Varpaisjärven lähikirjastossa sekä kirjastoautossa kehittäen paikallispalveluiden ohella myös verkkopalveluita.

Kunta järjestää puitteita kulttuurielämälle tukemalla erilaisia tapahtumia ja kulttuurialan toimijoita avustuksin, hankkimalla Lapinlahden tapahtumille ja kohteille näkyvyyttä yhteismarkkinoinnilla, tilajärjestelyjen kautta sekä suuntaamalla kunnan työntekijöiden työpanosta keskeisten tapahtumien järjestämiseen ja koordinointiin.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kansalaisopisto

Aktivoidaan mukaan uusia ja pidetään mukana vanhoja toimijoita kehittämällä monipuolista ja laadukasta opetustarjontaa siten, että se olisi kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Elinvoimaisen toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen nykyiseltä pohjalta kysynnän mukaisesti.

Nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön vakinaistaminen osaksi kunnan toimintaa nuorisotyön henkilöresurssien oikealla mitoituksella tavoittaaksemme alle 29-vuotiaat koulunsa keskeyttäneet ja kouluttamattomat nuoret. Mahdollistaaksemme heille asianmukaiset jatkopolut koulutukseen ja työelämään. Nuorisotoimen digitaalisen nuorisotyön ja pelihuone toiminnan turvaaminen nykyaikaisilla laitteilla ja kalustolla sekä ohjauksella.

Nuorisofoorumin toiminnan turvaaminen aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksen teossa. Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan turvaaminen riittävällä henkilöstöresurssi määrällä. Vapaaehtoistyön ylläpitäminen Saapas toiminnassa Lapinlahden seurakunnan kanssa ja Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistäminen ja kehittäminen.

Muut kulttuuripalvelut

Muut kulttuuripalvelut tukevat kulttuuri- ja matkailutoimijoita ja tapahtumia sekä vahvistavat kunnan imagoa kulttuuri- ja liikuntapitäjänä.

Kirjasto

Yleisen kirjastolain mukaisten toimintojen vakiinnuttaminen kirjaston toimintaan. Kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden kirjastojen ja palvelusektoreiden kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
<p>Kansalaisopisto Laadukkaan opetustarjonnan ylläpitäminen ja kehittäminen</p> <p>Palvelujen saavutettavuus</p>	<p>Opetusta järjestetään 8900–9100 tuntia kalenterivuodessa. Asiakaslähtöinen suunnittelu, joka perustuu kurssiarviointeihin, erikäsiltä kuntalaisilta tuleviin toiveisiin ja opiston henkilöstön ajan ja muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnan seuraamiseen ja ideointiin.</p> <p>Laatuun vaikutetaan henkilöstön työhyvinvointia ja -turvallisuutta edistämällä, koulutuksella sekä yhteistyöllä muiden kansalaisopistojen ja yhteistyötahojen kanssa.</p> <p>Kansalaisopistopalvelut pyritään saamaan edelleen paremmin kaikkien kuntalaisten saavutettaviksi ottaen huomioon lukuvuoden rakenne ja fyysiset välimatkat.</p> <p>Luontokyljen opetustarjonnan määrä pyritään säilyttämään nykyisenä.</p>
<p>Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste Myönteinen näkyvyys ja vaikuttavuus yli kuntarajojen</p>	<p>Musiikin perusopetuksen laajuuden ylläpitäminen toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä ja suunnitellulla tasolla (40–45 oppilasta).</p> <p>Varhaisiän musiikkikasvatus eli musiikkileikkikoulu-, soitinkaruselli- ja alkusoittotoiminta tukee musiikin perusopetusta.</p> <p>Esiintymistoiminnan kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.</p>
<p>Nuorisotyö Nuorisotila toiminta</p>	<p>Tarjota nuorille mielekästä ja turvallista tekemistä vapaa-aikana sosiaalisia taitoja vahvistaen yksilö ja ryhmätasolla. Nuorisotiloilla työmuotoina käytetään mm. ryhmätoimintoja ja teemakokonaisuuksia. Nuoret saavat myös viettää aikaa kavereiden kanssa valvotussa ympäristössä aikuisen ollessa aina läsnä ja mukana nuorten vapaa-ajassa.</p> <p>Nuorisotilan ja kerhotoiminnan välistä suhdetta tulee tarkastella vuoden 2020 toimenpiteissä.</p>
<p>Kerho-, leiri- ja retkitoiminta</p>	<p>Edistää ympäristö- ja kulttuurikasvatusta ryhmä- ja leiritoimintojen kautta varhaisnuorille ja nuorille</p> <p>Näiden toimintojen kautta vahvistetaan lasten ja nuorten ympäristö-, kulttuuri- ja liikuntatietoutta järjestämällä monipuolisia mahdollisuuksia osallistua leireille, retkille ja kokoperheen tapahtumiin</p>
<p>Etsivä nuorisotyö / sosiaalinen vahvistaminen</p>	<p>Tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret etsivän nuorisotyön keinoin ehkäisten nuorten syrjäytymistä ja tukemalla elämän</p>

	hallinnan taitojen kehittymistä hyödyntäen moniammatillista verkostoa. Sosiaalisen vahvistamisen ja ennaltaehkäisyn tavoitteessa työmuotoina ovat mm. moniammatillinen yhteistyö, yhteistyötapaamiset eri nuorten toimijoiden kanssa, suunnatut kerhot ja tukihenkilötyö.
Muu kulttuuritoiminta Vahvistetaan myönteistä kuntakuvaa, erityisesti kulttuuri- ja liikuntapitäjänä	Tapahtumien, toimijoiden ja käyntikohteiden tukeminen. Viestintä, yhteismarkkinointi ja lisäresurssien hakeminen. Yhteisöllisyyden tukeminen. Yhteistoiminta ja yhteiset hankkeet Ylä-Savon muiden kuntien kulttuuritoimien kanssa kulttuuripalvelujen kehittämiseksi. Seudullinen yhteistyö matkailu- ja kulttuuritoimijoiden kanssa
Kirjasto Lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistäminen	Lasten ja nuorten kirjastotyötä kehitetään yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kannustetaan luku- tai kirjallisuusdiplomin suorittamiseen.
Kokoelmien ja muiden kirjastopalveluiden käytön edistäminen ja palveluiden saavutettavuus	Pääkirjaston lisäksi palveluita tarjoavat lähikirjasto ja kirjastoauto. Verkkokirjasto ja e-aineistot mahdollistavat asiakkaille palveluja myös kirjaston aukioloaikojen ulkopuolella. Kehitetään yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

PERUSTELUT

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston vuoden 2020 talousarvio on laadittu niin, että kurssitarjonta ja opetustuntitoteuma säilyvät samalla tasolla kuin aikaisemmin. Kurssitarjonnan osalta huolehditaan sen alueellisesta kattavuudesta. Opintomaksut säilyvät ennallaan 1.1.2018 korotuksen pohjalta. Opintomaksujen korottaminen jopa yli 60 prosentilla leikkasi kansalaisopiston opiskelijamäärää ja samalla toiminnan vaikuttavuutta merkittävästi. Kansalaisopistotoiminnan saavutettavuutta ja samalla vaikuttavuutta tulee jatkossa pyrkiä parantamaan (netto- ja brutto-opiskelijamäärät). Lukuvuosi jaetaan lukuvuodesta 2020–2021 alkaen pitkistä koko lukuvuoden opintopiireistä syyslukukauden ja kevätlukukauden kursseiksi, joilla on erilliset kurssimaksut. Syyslukukauden kurssimaksut laskutetaan syyslukukauden aikana, kevätlukukauden kurssimaksut kevätlukukauden aikana.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen osalta kevään 2020 oppilashaku järjestetään Kuopion konservatorion ja Lapinlahden kunnan välisen 16.1.2018 tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Nuorisotyö

Yhteistyökumppaneiden kautta on noussut esille huoli lasten ja nuorten pelaamisesta. Sama huoli on noussut esille myös vanhemmilta. Heidän toiveena on ollut pelihuonetoiminta, jossa nuorta ohjataan pelissä, mutta samalla ohjataan myös pitämään itsestään huolta fyysisesti, psyykkisesti sekä unen ja ruokailun merkityksestä nuoren jaksamiseen. Pelihuonetoiminnan nykyaikaistamisella nuorisotoimella on mahdollisuus vaikuttaa ja ohjata nuorta kohti tervettä ja itsestään huolehtivaa pelikulttuuria.

Etsivä nuorisotyössä on menossa kuudes rahoituskausi 1.9.2019 -31.8.2020 ja uutta rahoitusta haetaan seitsemännelle rahoitus kaudelle 1.9.2020 – 31.8.2021. Rahoituksen päätyttyä tulisi etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaika jää vain 19 viikkotuntiin.

Nuoret tarvitsevat ohjauksen pysyvyyttä. Tämä on tärkeää nuorisofoorumin toiminnan turvaamisen kannalta aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksenteossa. On ymmärrettävää, että osalla nuorista mm. yläkouluikäisille ei ole vielä opinnoissa vaikuttamista turvaava opetusta, jolloin on tärkeää että nuorisofoorumin ohjauksella, opetamme ja ohjaamme heitä oikealla tavalla ottamaan kantaa ja kehittämään kuntaamme.

Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistämiseen ja kehittämiseen panostetaan kouluttamalla Varpaisjärven alueen nuoriso-ohjaaja Saapas –kouluttajaksi, jolla on alueensa hyvä tuntemus.

Muu kulttuuritoiminta

Kunta tukee tapahtumia tilajärjestelyin ja avustuksin. Lisää näkyvyyttä saadaan yhteismarkkinoinnilla sekä seudullisella yhteistyöllä. Kulttuurikoordinaattorin työpanosta suunnataan tapahtumajärjestelyihin ja avustetaan toimijoita lisäresurssien hankkimisessa. Vahvistetaan toimintaa yhteistyökumppaneiden kanssa.

Keskeisiä kulttuuritapahtumia vuonna 2020 ovat: Taidemuseo Eemilin näyttelyt, Varpaisjärven Toukokausi, Musiikkileiri, Varpaisjärven Maalaismarkkinat, Juusto- ja viinijuhlat, Vasikkasavut, Taidekadun Aikataika ja Lapsellisten Lapinlahti. Viestinnässä tuodaan esille vahvuuksia, kuten vahvaa kulttuuriperintöä, omaleimaisuutta ja kärkeäkohteita. Tärkeimpinä kansallisina juhlapäivinä järjestetään tapahtumia. Kulttuurin ja urheilun parissa ansioituneita muistetaan itsenäisyyspäiväjuhlassa Lapinlahti-mitalilla. Varpaisjärven kotiseutumuseon kokoelmista pidetään huolta ja museota pidetään yleisölle avoinna kesällä. Suomen Asutusmuseon perustamisesta tulee kuluneeksi 20 vuotta. Museon juhluvuoden järjestelyissä ja toiminnassa ollaan mukana. Lapinlahti-Seuran kanssa tehdään yhteistyötä kotiseututietoisuuden lisäämiseksi ja paikallishistorian keräämiseksi.

Kulttuuritoimi on mukana Ylä-Savon kuntien yhteisissä hankkeissa sekä uusien hankkeiden valmistelussa ja hakemisessa. Hankkeissa kehitetään kolmannen sektorin ja kunnan yhteistoimintamalleja sekä kulttuuripalveluja. Kunta on mukana lisalmi ja tienoot – matkailumarkkinoinnin yhteistyöverkostossa. Kulttuuritoimi on mukana myös Hyvän olon Lapinlahti –ryhmässä sekä Jalostamo-hankkeessa.

Kirjasto

Uusi kirjastolaki (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016) määrittää yleisen kirjaston tehtävät. Tehtäviä hoitaakseen kirjastolla tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö (laitteet, ohjelmistot, verkkoyhteydet) sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Yleisen kirjaston palvelut ovat kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Kirjasto on lähipalvelu, jolla tulee olla riittävät aukioloajat. Yleisen kirjaston omien aineistojen käyttö ja lainaus sekä ohjaus ja neuvonta on maksutonta.

Lapinlahden kunnankirjaston tavoitteena on peruspalvelujen laadun turvaaminen ja niihin panostaminen. Kirjasto tarjoaa asiakkaiden käyttöön riittävän tuoreet ja monipuoliset aineistokokoelmat. Kirjaston henkilökunta palvelee asiakkaita pääkirjastossa, lähikirjastossa ja kirjastoautossa. Palvelujen saavutettavuutta edistetään verkkopalveluita ja omatoimipalveluja kehittämällä. Aukiolojen lisääminen kaikkia kuntalaisia paremmin palveleviksi edellyttää omatoimipalvelujen käyttöönottoa sekä pää- että lähikirjastossa. Varpaisjärven omatoimikirjasto aloitti toimintansa 24.6.2019 ja Lapinlahden pääkirjaston omatoimikäyttö aloitettaneen vuoden 2020 aikana. Omatoimihankkeilla ei ole henkilöstövaikutuksia. Yhteistyötä tehdään laajalti muiden kirjastojen ja sidosryhmien kanssa ja hyödynnetään soveltuvin osin valtionrahoitusta. Lukuharrastusta edistetään tiiviillä yhteistyöllä koulujen kanssa.

Julkisten palvelujen siirtyminen verkkoon tuo velvoitteita myös kunnille. Auta-hankkeen loppuraportissa (Digituen toimintamalliehdotus, Valtiovarainministeriö, 2017) yhdeksi kansalaisen digituen järjestäjistä kaavailaan kirjastoja, mikä tulee asettamaan vaateita myös henkilökunnan ammattitaidon kehittämiseen

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Kaskikuusen kansalaisopisto	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Opetustunnit	9045,2	8900–9100	8900–9100	8900–9100	8900–9100
Opiskelijat (netto) *	2018	2100	1950	2000	2050
- joista lapinlahtelaisia	1797	1950	1750	1850	1900
- joista ulkopaikkakuntalaisia	221	150	200	150	150
Opiskelijat (brutto, ml. luennot)	5549	5200	5400	5500	5600
Pidetty tunnit / asukasluku	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Opiskelijat / asukasluku (%)	20,8	21,5	20,5	21,1	21,6

Valtionosuus	315573	315944			
Myyntituotot	140649	146960	142760	144660	144660

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Oppilaat	49 (75)	45 (75)	45 (75)	45 (75)	45 (75)
- joista musiikin perusopetuksessa, klassinen	47	42	42	42	42
- joista musiikin perusopetuksessa, rytmimusiikki	2	3	3	3	3
Varhaisiän musiikkikasvatus (musiikkileikkikoulu, soitinkaruselli ja alkusoitto)	26	30	30	30	30
Viikkotuntimäärä	70,4	68	68	68	68
Vuosittainen tuntimäärä	2464	2380	2380	2380	2380

Muu kulttuuritoiminta	TP2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2020	TSE 2022
Henkilöstö	1,0 ht	1,2 ht	1,2 ht	1,0 ht	1,2 ht
Muu kulttuuritoiminta €/as (ulkoiset nettomenot)	6,55	9,77	8,98	9,20	9,20
Kotiseutumuseon kävijämäärä	250	212	250	250	250
Kulttuuritapahtumat	12	15	16	16	14

Nuorisotoimi	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Nuorisotilat / yökahvila avoinna (pv)	290	250	250	250	250
Kävijöitä vuodessa	8288	5500	7000	7000	7000
Ileiripäivät / osallistujia vuodessa	16 / 300	25 / 400	20 / 350	20 / 350	20 / 300
Etsivän nuorisotyön / tukihenkilötoiminnan asiakkaat/asiakastapaamiset	357 / 632	350 / 650	350 / 630	350 / 630	350 / 630
Kerhot ja ryhmät /osallistujia vuodessa	44 / 466	60 / 600	50 / 500	50 / 500	50 / 500
Muu toiminta ja tapahtumat / osallistujat vuodessa	76 / 1746	40 / 1200	60 / 1400	60 / 1400	60 / 1400
Tilojen muut ulkopuoliset käyttäjät vuodessa	415	300	350	350	350
Vapaaehtoisten osallistumiskerrat vuodessa yhteensä henkilöä	55	40	40	40	40

Lapinlahden kirjaston tunnuslukuja	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
Kokonaislainaus	148 681	145 000	150 000	155 000	155 000
Kokonaislainaus/asukasluku	15,34	15,1	15,6	16,1	16,1
Lähikirjaston lainaus	29 201	28 600	30 000	31 000	31 000

Kirjastoautolainaus	12 793	11 500	13 500	13 500	13 500
Hankinnat (niteitä, kpl)	4 073	4 000	4 000	4 000	4 000
Fyysiset käynnit	70 331	72 000	76 000	76 000	76 000
Fyysiset käynnit/asukasluku*	7,26	7,5	7,9	7,9	7,9
Taide- ja aineistonäyttelyt	45	55	45	45	45
Luku- tai kirjallisuusdiplomin suorittaneita oppilaita/vuosi	298	267	250	250	250
Aukiolotunnit, jolloin henkilökunta paikalla/vuosi	4 196	4 000	4 200	4 200	4 200
Omatoimikirjastojen aukioloajat/vuosi	-	1 300	4 700	4 700	4 700
Kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetukseen osallistuneita ryhmiä/vuosi	21	25	30	30	30

3.5.13 Varhaiskasvatus

TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimivuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Varhaiskasvatuksen palvelujen sopeuttaminen lasten määrän vähenemiseen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) käytäntöön	Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) perusteet päivitettiin 1.9.2018 voimaan tulleen varhaiskasvatustalouden mukaisesti. Tämän takia paikallinen vasu tuli päivittää kevään 2019 aikana. Paikallinen vasu otettiin käyttöön 1.8.2019 Järjestetään henkilöstölle edelleen koulutuksia, jotta vasu siirtyy käytäntöön.
Sähköisten asiointipalvelujen lisääminen	Päivitetään varhaiskasvatusohjelmaa (tällä hetkellä Pro Consona), jolloin esim. asiakasmaksupäätökset voidaan toimittaa huoltajille sähköisesti. Wilma - ohjelma otetaan käyttöön esiopetuksessa.
Liikunnan ja toiminnallisten menetelmien ylläpitäminen	Hyödynnetään edelleen kansallista liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaa Ilo kasvaa liikkuen kasvatustyössä.
Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelman osallistuminen	Lapset puheeksi – menetelmä: henkilöstön kouluttaminen ja menetelmän käyttöönotto vaiheittain varhaiskasvatuksen yksiköissä.
Ruokakasvatuksen edistäminen	Ruokakunta-hankkeeseen osallistuminen.

PERUSTELUT

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Uusi varhaiskasvatustuki tuli voimaan 1.9.2018: opetushallitus päivittää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuoden 2018 loppuun mennessä. Jotta ko. suunnitelma siirtyy käytäntöön kaikissa varhaiskasvatusmuodoissa, henkilöstöä koulutetaan edelleen. Kansallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista, vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön.

Varhaiskasvatuksen talousarviovuoden tavoitteet tukevat Lapinlahden kunnan hyvinvointisuunnitelmassa asetettuja kuluvalta vuodelta painopisteitä. Erityisesti tämä näkyy painopisteissä "Kuntalaisten osallisuutta lisätään sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäistään" (varhaiskasvatuspalvelu ehkäisee syrjäytymistä) sekä "Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään" (hyödynnetään kansallista liikumis- ja hyvinvointiohjelmaa (VALO) kasvatustyössä).

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2021	TSE 2022
henkilöstö	80	75	72	70	70
lapsia päiväkodissa (sisältää esiopetuksen)	224	220	190	200	190
lapsia perhepäivähoidossa	132	120	120	110	110
kotihoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	95	120	100	90	90
kotihoidon tuen piirissä olevien perheiden keskimääräinen lkm/kk	70	100	70	70	70
yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	20	25	20	20	20
yksityisen hoidon tuen kuntalaisen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	20	20	20	20	20

3.5.14 Tukipalvelut

Sivistystoimen tukipalveluihin kuuluu: sivistysosaston hallinto, koulutapaturmat, hankkeet ja oppilashuolto.

TOIMINTA-AJATUS

Sivistystoimen tukipalvelujen tehtävänä on tukea osaston muita tulosyksiköitä näiden perustehtävän suorittamisessa. Oppilashuollolliset palvelut ovat tukipalveluiden keskeisin osa.

TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Tukea perusopetuksen laadullista kehittämistä.

Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen oppilashuoltolain mukaisesti.

Sivistysosaston tukipalveluiden tarkastelu osana lapsi- ja perhekeskumallia

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen koulun arjessa ja yhteistyötahojen kanssa.	Oppilashuoltolain mukaisten vakiintuneiden käytäntöjen jatkaminen kunnan kaikilla kouluilla. Työn kohdentaminen varhaiseen puuttumiseen, mm. luokkakohtaista työskentelyä lisäämällä, poissaoloihin puuttumalla, kouluhenkilöstön konsultaatiota lisäämällä. Tavoitteellinen ja säännöllinen yhteistyö kunnan eritahojen kanssa (lastensuojelu, perhe- ja mt-neuvola, nuorisotyö).
Osallistuminen kehittämishankkeisiin	Kehittämishankkeiden avulla tuetaan perusopetuksen laadullista kehittämistä. Mahdollisuuksien mukaan haetaan hankerahoitusta.
Lape-mallin kehittäminen	Sivistysosaston palvelujen tarkastelu osana lape-mallia

PERUSTELUT

Oppilashuollollisten palveluiden tarve on kasvanut kouluilla. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä kunnan muiden yksiköiden kanssa. Oppilashuoltolaki asettaa tietyt määräajat, joiden aikana oppilaan on päästävä koulukuraattorin tai koulupsykologin vastaanotolle. Lapinlahdella jatkaa kaksi koulukuraattoria sekä koulupsykologi.

Talousarviossa on varauduttu seuraavien hankkeiden toteuttamiseen perusopetuksessa: koulujen kerhotoiminta, Tutorhanke, tasa-arvoa edistävät toimenpiteet. Talousarviossa on varauduttu näiden hankkeiden jatkumiseen myös syyslukukaudelle 2020. Mikäli talousarviovuoden aikana tulee haettavaksi uusia kehittämishankkeita, niin niihin pyritään osallistumaan. Erityisesti pyritään osallistumaan koulujen välistä tasa-arvoa, koulutuksen laatua sekä erityisopetuksen kehittämiseen kohdentuviin hankkeisiin.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Oppilashuollon asiakkuudet psykologilla ja kuraattorilla	TP 2018	TA 2019	TAE 2020	TSE 2011	TSE 2022
yksilö asiakkaiden lkm	408	260	410	400	400
yksilökäyntien lkm	1275	1500	1500	1500	1500
ryhmätapaamiset	121	190	190	190	190

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO SIVISTYSOSASTOLLA 2020
Kärkitavoite 1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet 2018-2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen			
Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Varmistetaan kunnan oppilaitoksissa järjestettävien yrittäjyyskasvatusopintojen tiivis yhteistyö työelämään ja tulevaisuuden työmahdollisuuksiin kotiseudulla.	Tapahtumien järjestäminen yhteistyötahojen kanssa. Vierailut	Osastopäällikkö, rehtorit, opinto-ohjaajat

		yrityksiin	
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Tapahtumakalenterin käytön tehostaminen	Tapahtumakalenterin ylläpitäminen	Kulttuurikoordinaattori
	Kesälehti, kesäesite, kuntaesite: uudistaminen ja kehittäminen	Kehitetään ja uudistetaan kesälehteä, kesäesitettä sekä kuntaesitettä	Kulttuurikoordinaattori
	Kannustamme ja tuemme toimimaan ja harrastamaan yksin ja yhdessä	Laaja-alainen yhteistyö osastojen ja kolmannen sektorin välillä	Kulttuurikoordinaattori Kansalaisopiston rehtori
	Selvitetään mahdollisuus upottaa kuntalaisten tekemiä videoita kunnan kotisivuille kotisivujen uudistamisen yhteydessä.	Selvitetään onko mahdollista ja tarkoituksenmukaista	
	Lapinlahdella on omaleimaisia tapahtumia ja kulttuuripalveluja sekä asukkailla että matkailijoille	Kunta yhteistyökumppanina mm. Lapsellisten Lapinlahti tapahtumassa, Juusto- ja Viinijuhlissa, Maalaismarkkinoilla, Asutuseon tapahtumissa. Kunta järjestää Aika- ja Toukokaikatapahtumat.	Kulttuurikoordinaattori

Kärkitavoite 2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet 2018-2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Kustannustehokkaat palvelut	<p>Palvelurakenteen tarkastelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastelussa huomioidaan palvelutarve ja ympäristön kuntien palvelutaso. - Painopiste on lakisääteisissä palveluissa. Uudet toteutustavat otetaan käyttöön ei- lakisääteisissä palveluissa. - Sivistystoimessa tehdään palveluverkkotarkastelu, joka koskee koko sivistystoimea (koulu, kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus). Tässä tarkastelussa huomioidaan palveluverkon rakenne sekä palvelun laajuus. Kirjastotoimen osalta tulee selvittää kirjastoautopalveluiden tulevaisuus. Nykyinen kirjastoauto tulee elinkaarensa päähän tämän valtuustokauden aikana. <p>Sivistyspalveluissa lasten määrän väheneminen aiheuttaa tarpeen tarkastella palveluverkkoa niin koulujen kuin päivähoidon osalta. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat tällä hetkellä järjestetty Lapinlahdella</p>	<p>Palveluverkon rakennetta tarkastellaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ennen 2021 vuoden talousarvion laatimista sekä tuntikehyksen ja -jaon tarkastelu.</p> <p>Kansalaisopiston tuntimäärän tason tarkastelu talousarviokauden aikana.</p>	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta

	kustannustehokkaasti. Sivistyspalvelujen osalta kansalaisopistotoimintaan ja muuhun vapaaseen sivistystyöhön on Lapinlahdella panostettu keskivertoa enemmän.		
	Tarkastellaan asiakasmaksujen taso.	Asiakasmaksujen taso varhaiskasvatuksessa iltapäivätoiminnassa sekä kansalaisopistossa tarkastellaan vuoden elokuun ja lokakuun välisenä ajankohtana	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta
	Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Palvelujen tuottamisessa avainasemassa on henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Tämä varmistetaan pitkäjänteisellä henkilöstöpolitiikalla, johon kuuluu mm. avoin vuorovaikutus, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hyvä esimiestyö. Kunnan henkilöstöpolitiikkaa määrittävät hyväksytyt suunnitelmat (esim. talousarvio, tasa-arvosuunnitelma) ja toimenpidemallit (esim. varhaisen välittämisen –malli).	Wälitä-mallin käyttöönotto. Esimiestyön kehittäminen koulutuksiin osallistumalla	Osastopäällikkö, esimiehet
	Palvelulautakunta seuraa jokaisessa kokouksessa talouden kehittymistä.	laatii talousarvion ennusteen jokaiseen lautakuntaan.	Osastopäällikkö, palvelulautakunta
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Digitalisaation hyödyntäminen, yhteistyö palvelutuotannossa.	Varhaiskasvatuksen palveluiden muuttaminen sähköisiksi	Osastopäällikkö, esimiehet
	Selvitetään itsepalvelukirjastojen perustaminen osana palvelurakennetarkastelua.	Jatketaan Lapinlahden kirjaston muuttamista itsepalvelukirjastoksi	Osastopäällikkö, kirjastotoimenjohtaja
	Huomioidaan palvelutuotannossa aktiivisesti ostopalveluiden mahdollisuus.	Tarkastellaan osana palveluverkkotarkastelua	Osastopäällikkö, esimiehet
	Kolmannen sektorin tukeminen ja aktivointi.	Tukemista ja aktivointia kehitetään osana LAPE-työtä	Osastopäällikkö, kulttuurikoordinaattori
	Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistäminen kunnan sisällä.	Yhteistyötä kehitetään osana LAPE-työtä	Osastopäällikkö, esimiehet
Investointien suunnitelmallisuus			
Omaisuuksien järjestyminen hallinta			

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Mittari	Tavoitetaso	Lähtötaso
Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset	Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa perusopetuksen kustannukset olivat 9120 €/oppilas ja Lapinlahdella 8760 €/oppilas Vuoden 2018 tilaston mukaisesti Pohjois-Savo 9107 €/oppilas Lapinlahdella 8306 Kustannukset Lapinlahdella ovat laskeneet enemmän kuin Pohjois-Savossa keskimäärin
Varhaiskasvatuksen kustannukset	Varhaiskasvatuksen kustannukset ovat lasten määrään suhteutettuna korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa varhaiskasvatuksen kustannukset olivat 6746 €/0-6 v lapsi ja Lapinlahdella 5215 €/0-6 v lapsi Vuonna -18 Pohjois-Savossa varhaiskasvatuksen kustannukset olivat 7 345 €/0-6 v lapsi ja Lapinlahdella 6026 €/0-6 Kustannusero Pohjois-Savon ja Lapinlahden välillä on pysynyt lähes samansuuruisena.

3.6 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Tekninen lautakunta vastaa kunnan organisaatiossa teknisten palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä sekä investointien toteuttamisesta valtuuston hyväksymien päätösten, ohjeiden ja määrärahojen puitteissa. Tekniset palvelut sisältävät neljä (4) eri tulosyksikköä; tekninen toimi, liikenneväylät ja yleiset alueet, kiinteistökeskus ja liikuntalaitos.

Tekniset palvelut ja ympäristöpalvelut kuuluvat kunnan organisaatiossa tekniseen osastoon. Lapinlahden Vesi Oy toimii kunnan vesihuoltolaitoksena ja on kunnan 100 %:sti omistama osakeyhtiö. Lapinlahden Vesi Oy:n toimitusjohtajana toimii tekninen johtaja ja toiminta nivoutuu osaksi teknistä osastoa. Ympäristöpalvelut toimivat ympäristölautakunnan alaisuudessa.

Tekninen toimi on teknisen osaston ohjaava osa ja kokoaa yhteen erilaiset teknisen- ja ympäristöpalvelujen toiminnot. Liikenneväylät ja yleiset alueet tulosyksikkö huolehtii katujen, teiden sekä puistojen ja muiden yleisten alueiden kesä- ja talvikunnossapidosta sekä kunnalle kuuluvista yksityistieasioista. Kiinteistökeskus tulosyksikön vastuulle kuuluu kunnan omistamien kiinteistöjen hoito ja kunnossapito. Lisäksi kiinteistökeskus huolehtii useista erilaisista kunnan omistamien tytäryhtiöiden, Kaskihovi Oy:n ja Viitostien Ykköstilat Oy:n kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon liittyvistä asioista. Liikuntalaitos huolehtii kuntalaisten liikuntapalveluiden tuottamisesta.

Tekninen lautakunta päättää hallintosäännön mukaan mittavimmista urakoista ja suuremmista suunnittelusopimuksista, sekä valvoo teknisen palvelun toimintaa. Lisäksi lautakunta toimii kunnan kaavatoimikuntana hoitaen kaavoitusprosessin eri vaiheita päätöksenteon pohjaksi kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle. Yksityistiejaosto toimii teknisen lautakunnan alaisuudessa.

Tekniseen lautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenet. Esittelijänä lautakunnan kokouksissa on tekninen johtaja ja pöytäkirjanpitäjänä teknisen osaston toimistos sihteeri, yksityistiejaoston kokouksissa esittelijänä on kunnan rakennusmestari.

Ympäristölautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja kullekin henkilökohtaiset varajäsenet. Esittelijänä ympäristölautakunnan kokouksissa on rakennustarkastaja ja ympäristösihteeri, pöytäkirjanpitäjänä rakennustarkastaja ja ympäristösihteeri vuorotellen.

Ympäristöpalveluihin kuuluvat seuraavat tulosyksiköt; rakennusvalvonta, pelastustoimi ja ympäristönsuojelu.

Palvelujen järjestäminen hoidetaan siten, että kuntalaisilla on asiointimahdollisuus sekä Lapinlahdella että Varpaisjärvellä.

3.6.1 Tekninen osasto

Teknisen osaston tulosalueita ovat tekniset palvelut, ympäristöpalvelut.

Tekniset palvelut kuuluvat teknisen lautakunnan alaisuuteen ja ympäristöpalvelut kuuluvat ympäristölautakunnan alaisuuteen.

Teknisten palveluiden tulosyksiköitä ovat tekninen toimi, liikuntaväylät ja yleiset alueet, kiinteistökeskus ja liikuntalaitos.

Ympäristöpalveluiden tulosyksiköitä ovat rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, pelastustoimi, VSS-toimi sekä ympäristöpalveluiden yhteiset toiminnot.

TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT TEKNISEN OSASTON ALAINEN TOIMINTA

	Tp 2018 (1000 €)	Ta 2019 muutettu (1000 €)	Ta 2020	Ts 2021	Ts 2022
Toimintatulot	1 569	1 578	1 509	1 515	1 525
Toimintamenot	-5 757	-5 974	-5 962	-6 050	-6 140
Toimintakate	-4 188	-4 396	-4 453	-4 535	-4 615
Suunnitelmapoistot	-888	-889	-2 557	-2 887	-2 787
Sisäiset tulot	2 206	2 208	4 208	4 208	4 208
Sisäiset menot	-537	-370	-536	-536	-536
Tilikauden tulos (sis.sisäiset erät)	-3 407	-3 447	-3 338	-3 750	-3 730

KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA 2020**Tekniset palvelut**

Talousarvio on lähes vastaava kuin vuonna 2019, mutta menot painottuvat kaavoitus prosessien vuoksi maankäytönpuolelle nyt hiukan enemmän.

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Talousarviovuonna tulosityksikön raami säilyi kutakuinkin samana edellisvuoteen verrattuna.

Vuonna 2020 toiminnoissa jatketaan painotusta liikenneväylien kunnossapitoon ja kevyempiin korjaustoimenpiteisiin. Menokohdan kunnossapitopalveluiden ja rakennusmateriaalien hankintamäärää on kasvatettu.

Leikkikenttien sekä yleisten alueiden kunnossapidon ja kalustohankintojen määrärahaa on kasvatettu. Leikkikenttien kalustohankintoja ohjaa pääasiassa vuonna 2017 laadittu tarvekartoitus. Kunnanrannan ja Puustellin asuinalueiden väliin on valmistunut uusi lähivirkistysalue vuonna 2019. Talousarviovuonna puistoaluetta viimeistellään mm. istutuksilla.

Keskeinen muutos talousarviovuonna on yksityistieavustusten uudistaminen. Uudistuksen vuoksi yksityisteiden kunnossapitoavustusta ei jaeta talousarviovuonna ollenkaan. Peruskorjaushankkeista avustetaan voimassaolevien avustusperusteiden mukaisesti. Yksitysteiden nykyinen kunto ja kasvavat kuljetustarpeet lisäävät tarvetta suuremmille peruskorjaushankkeille. Sekä kunnan että valtion avustusosuuksilla on edelleen suuri merkitys näiden hankkeiden toteutumiseen.

Tulosityksikön myyntituloja kasvatetaan vuonna 2020. Muutos johtuu lähinnä lisäyksistä puunmyyntiin, hakkuiden jäädessä edelleen kestäväälle tasolle.

Kiinteistökeskus

Talousarvioon on lisätty kustannukset iv-puhdistuksille Kunnantalolle, Varpaisjärven-, Rovastilan-, ja Lukkarilan päiväkodeille. Isompia korjauksia tehdään erityisesti Varpaisjärven koulukeskuksella, hoitokoti Orvokissa ja Lapinlahden terveyskeskuksen keittiössä, muualla lähinnä pieniä ylläpitoon liittyvää kunnossapitoa.

Kuntotutkimuksia tehdään tarpeen mukaan ongelmien noustessa esiin.

Vuokrausta pyritään tehostamaan ja vanhoja epäedullisia vuokrasopimuksia päivitetään, näin ollen pyritään saamaan vuokratulot suuremmiksi.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimen tuloissa ja menoissa on huomioitu, että Paulintaival-laturetken päävastuu on Kuopion kaupungilla talvina 2019 ja 2020, joten tulosityksikön tulot ovat pienemmät niinä vuosina.

Rakennusvalvonta

Kiinteistöveroprojekti ja Varpaisjärven arkiston digitointi vaatii lisähenkilön palkkaamisen määrääjäksi. Ei suuria muutoksia kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna.

Ympäristöpalvelujen menojen lisäys on yhteensä n. 20 000 euroa. Suurimmat lisäykset ovat menojen lisäykset kohdistuvat rakennusvalvontaan n. 3 900 e, ympäristösuojeluun n. 6 800 e sekä pelastustoimeen n. 9 700 e, muissa tulosityksiköissä menot ovat samaa tasoa kuin vuoden 2019 talousarviossa.

Ympäristönsuojelu

Teknisellä osastolla on tehty järjestelyjä niin, että palvelusihteerin työpanoksesta voidaan kohdistaa ympäristönsuojelun tulosityksikölle 1 työpäivä viikossa. Määrärahoja on vähennetty asiantuntijapalveluista ja matkakorvauksista. Muutokset lisäävät talousarviovuonna ympäristönsuojelun tulosityksikön menoja noin 6 800 euro. Talousarvioon varataan myös rahaa kesäharjoittelijan palkkaamiseen. Muutoin ei muutoksia kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna.

MERKITTÄVIMMÄT RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Tekniset palvelut

Suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden valinnoissa voi tulla esiin riskejä, joita pyritään minimoimaan tarkalla kilpailutuksella.

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Ammattitaitoisen määrääikäisen henkilöstön rekrytoiminen puistometsien sekä taajama-alueiden hoitoon ei onnistu. Määrääikäisen henkilöstön rekrytoiminen aloitetaan hyvissä ajoin.

Kiinteistökeskus

Mm. soten muutosten ja yleisen asukasmäärän vähenemisen myötä heikkenevän käyttöasteen ja mahdollisen tilojen ylitarjonnan ennakointi mahdollisuuksien mukaan. Pyritään vaikuttamaan kiinteistö- salkutuksen toimenpiteillä. Tilojen käyttöä tulee tarkastella laaja-alaisesti, mm. tilojen keskittämisellä toiminnallisesti.

Pitkän tähtäimen suunnitelmien puuttuessa kiinteistöissä saattaa esiintyä yllättäviä teknisiä puutteita tai vaurioita. Kiinteistöihin laaditaan PTS, jota vuosittain tullaan päivittämään. Kiinteistöjen elinkaari pitenee tuoden säästöjä elinkaarikustannuksiin ja ne pysyvät terveellisinä työskentely ympäristöinä. Sisäilmaongelmien lisääntyminen ja niistä johtuvien väistötilojen tarve.

Liikuntatoimi

Työllisyysmäärärahojen väheneminen tai loppuminen ja työvoimapula.

Rakennusvalvonta

Toimintaympäristössä ei tapahdu muutoksia, jotka vaikuttaisivat rakennusvalvonnan tavoitteiden toteutumiseen. Sisäisessä valvonnassa noudatetaan kunnanhallituksen antamia sisäisen valvonnan ohjeita.

Ympäristönsuojelu

Valvontatarkastuksiin ei ole tällä hetkellä riittäviä henkilöresursseja. Tarkastukset tehdään vain riskiperusteisesti. Sisäisessä valvonnassa noudatetaan kunnanhallituksen antamia sisäisen valvonnan ohjeita.

3.6.2 Tekniset palvelut

TEKNINEN TOIMI

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Teknisten palveluiden ja ympäristöpalveluiden tulosalueiden ja – yksiköiden toiminta on järjestetty ja johdettu tarkoituksenmukaisesti ja kunnanvaltuuston määrittämien ohjeiden mukaisesti siten, että kuntalaisille pystytään tuottamaan kaikki tekniset palvelut asianmukaisesti.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLA

Toiminnan sopeuttaminen ja teknisten palveluiden järjestäminen tulevaisuudessa on talouden ja resurssien puitteissa mahdollisimman hyvin toteutettavissa. Teknisen osaston toiminta on suunnitelmallista, asiantuntevaa ja hyvin johdettua.

Maankäytön alueella maapoliittinen ohjelma tulee ohjaamaan maanhankintaa, kaavoitusta sekä tonttitarjontaa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari/Tavoitetaso
Teknisen osaston organisaatio järjestelyjen loppuun saattaminen	Organisaatio kaavion laadinta ja toteutus sekä tehtävän kuvaukset päivitetään	Järjestely ja tehtävän kuvaukset valmiina 6/2020
Matin ja Liisan koulun uuden alakoulun KVR-urakan rakentamisen loppuun saattaminen hyvän rakennustavan mukaisesti.	Tarkka valvonta rakentamisaikana.	Urakka vastaanotetaan 12/2020 ilman reklamointeja.
Sirenin koulurakennuksen korjaussuunnittelu ja toteutuksen aloittaminen	Asiantuntevien suunnittelijoiden valinta ja urakoitsijoiden kilpailuttaminen	Suunnittelun aikataulu pitää v.2020 niin, että korjaukset voidaan valittujen urakoitsijoiden
Maapoliittisen ohjelman käyttöönotto	Maapoliittisen ohjelman hyväksyntä keväällä 2020	Maapoliittinen ohjelma ohjaa ja toimitaan sen mukaisesti maankäytön osa-alueella 12/2020.
Salkku C vuoden 2020 toimenpiteet suunnitelman mukaan	Myynnit ja purkamiset	Vuodelle 2020 suunnitellut toimenpiteet on oltava tehty vuoden loppuun mennessä.
Pohjois-Savon ilmaston-ohjelman sekä energia- ja materiaalitehokkuus – hankkeen tuloksellinen toteuttaminen	Ohjata teknisen osaston tulosyksiköjä osallistumaan hankkeen päätavoitteiden mukaisiin toimiin kuntakohtaisten toteutussuunnitelmien laatimiseksi ilmastopäästöjen vähentämisessä sekä olla mukana luomassa seudullista ilmasto-ohjelmaa hankekaudella 2020-21	Seudullinen ilmasto-ohjelma ja kuntakohtainen toteutussuunnitelma valmis 2021.

PERUSTELUT

Teknisen osaston organisaatio on pieni ja sen tulee mukautua kulloinkin vallitsevaan tilanteeseen joustavasti. Joustoa perustehtävin haetaan hyvällä keskinäisellä hengellä ja hyvällä työmoraalilla. Perustehtävän tehtäväkuvauksien tarkistamisen ja päivittämisen sekä organisaatorakenteen muutosten mukaisten hallinnollisten ja taloudellisten päätösten delegoinneilla haetaan lisää joustoa ja pyritään nopeuttamaan asioiden käsittelyä sekä tuomaan esimies

asema selkeämmin esiin tietyissä tehtävissä. Jotkut toimenpiteet vaativat muutoksia hallintosääntöön tai vaihtoehtoisesti jäävät nykyiselleen.

Matin ja Liisan koulu eri hankekokonaisuuksineen on merkittävä panostus kunnalta ja siihen liittyvät suunnitteluiden ja toteuttamisen kilpailutukset ja valvonnat ovat avainasemassa katsottaessa tulevaisuuden Lapinlahden oppimismiljöötä. Hankkeissa tulisi onnistua kerralla.

HENKILÖRESURSSIT

Tekninen johtaja, maanmittausinsinööri, palvelusihteeri 0,3, mittamies 1,5

Liikenneväylät ja yleiset alueet

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Tulosyksikön toiminta-ajatuksena on luoda edellytykset turvalliselle ja sujuvalle liikkumiselle vuodenajasta tai liikkumismuodosta riippumatta. Liikenneväylien ylläpidossa ja saneerauksessa pyritään korostamaan ja vahvistamaan vallitsevien liikenneympäristöjen luonnetta. Yleisien alueiden, puistojen, leikkikenttien ja uimarantojen turvallisuudesta ja viihtyisyydestä huolehditaan välineiden riittävän ylläpidon sekä vihertöiden avulla. Kunnan omistamien metsien hoidossa noudatetaan kestävä kehityksen periaatteita.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Katuverkon kuntoa kohennetaan hyväksytyyn katujen peruskorjausohjelman mukaisesti. Peruskorjausohjelmaa pidetään ajan tasalla. Liikenneturvallisuutta edistetään vuonna 2017 valmistuneen liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti. Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidosta ja muutoksista viestitään enemmän tietoa liikkujille ja asukkaille. Myös sisäistä viestintää tehostetaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Tavoitteet	Toimenpide	Mittari/Tavoitetaso
Katuverkon kuntoluokkien nostaminen.	Peruskorjaus- ja päällystysohjelmaa toteutetaan määrärahojen puitteissa. Kesäkauden kunnossapitotason säilyttäminen riittävällä tasolla.	Uudet päällysteet ja korjatut katurakenteet / 8000 m ² Avo-ojien perkaus / 5000 m Sorastukset / 1000 t
Vuonna 2019 valmistuneen puistometsäsuunnitelman jalkautus toteutukseen	Laaditaan työohjelma, aikataulu ja määräraha-arviot suunnitelmassa esitetyille hoitotoimenpiteille.	Ohjeellinen toteutussuunnitelma vuosille 2021–2025 on valmis 9/2020.
Tieavustusjärjestelmän päivittäminen ja sähköinen avustusmenettely	Päivitetään tieavustusten maksuperusteet ja asetetaan tavoitetasot. Selvitetään tarjolla olevat järjestelmät sähköiseen avustusmenettelyyn.	Avustusperusteet ja tavoitetasot on päivitetty 6/2020. Sopiva järjestelmä valittu 6/2020.

PERUSTELUT

Katuverkon kuntoa, liikennöitävyyttä ja turvallisuutta parannetaan peruskorjaus- ja päällystysohjelman sekä liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti. Katuverkon saneerauksella on lisäksi positiivinen vaikutus asuinalueiden viihtyisyyteen sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

Lapinlahden kunnan puistometsäsuunnitelma on valmistunut vuonna 2019. Suunnitelma sisältää hoitotoimenpiteet yhteensä noin 300 hehtaarille kunnan puistometsistä. Puistometsien suunnitelman mukaisella hoidolla saavutetaan merkittävää parannusta asuinympäristön ja virkistysalueiden viihtyisyyteen. Toimenpiteiden kuviokohtainen toteuttaminen tulee jakaa useammalle vuodelle eteenpäin. Lisäksi toteutukseen tulee vuosittain varata riittävä määräraha.

HENKILÖRESURSSIT

Rakennusmestari, ulkoalueiden esimies, ulkoalueiden hoitajat 2 kpl, kausityöntekijät 3 kpl

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Tunnuslukuja, mittareita ja suoritteita:	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TAE 2020
Katujen kunnossapito					
Kadut ja kev.liik. väylät, km	73	73	76	76	76
Kustannukset €/km	2 840	2 970	2 840	3 100	3 490
Tievalaistusta, km	61	61	61	61	61
Kustannukset €/km	1 320	1 160	1 220	1 320	1 400
Yksityistiet					
Avustettavat tiet, kpl	267	267	255	190*	5**
Avustettavat tiet, km	559	559	410	360*	20**
Yksityistieavustukset yhteensä, €	180 000	159 800	162 200	165 000	50 000**
<i>* Yksityistielain uudistus</i>					
<i>** Yksityisteiden avustusmuutos. Vuonna 2020 jaetaan ainoastaan peruskorjausavustukset.</i>					
Puistot ja yleiset alueet					
Kunnossapito yhteensä, €	40 400	34 500	40 600	45 400	59 500
Leikkikentät, kpl	19	19	18	18	18
Uimarannat ja –paikat, kpl	18	18	17	15	15
Venevalkammat, kpl	8	8	8	8	8
Maa- ja metsätilat					
Puistometsät, ha	570	570	570	570	570
Talousmetsät, ha	1030	1030	1030	1030	1030
Pellot, ha	54,1	54,1	54,1	54,1	54,1

Kiinteistökeskus

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Kiinteistökeskus vastaa kunnan, Kaskihovi Oy:n ja Viitostien Ykköstilat Oy:n omistamien kiinteistöjen ylläpidosta, suunnitelmallisesta kunnossapidosta sekä niiden erilaisista korjaus- ja rakennushankkeista sekä vastaa ylläpito- ja perussiivouksesta.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Täydennetään suunnittelukaudella kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmää edelleen siten, että saadaan järjestelmistä paremmin hyötyä irti energiatehokkuudessa ja käytössä yleensä. Kehitetään kiinteistöjen tilahallintaa ja ylläpitoa saaden näin kustannussäästöjä koko kiinteistön elinkaaren aikana.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Tavoitteet	Toimenpide	Mittari/Tavoitetaso
Kiinteistöjen PTS luotuna vähintään viideksi vuodeksi eteenpäin. PTS päivitettävä vuosittain.	Palkataan insinööriopiskelijoita kesäksi tekemään kiinteistöjen kuntoarvioita PTS suunnitelmia.	PTS valmis joulukuussa 2020
Kiinteistönhoidon henkilöstöresurssin mitoitetaan todellisten tarpeiden mukaiseksi ja palvelukuvaukset laaditaan kiinteistöittäin.	Kiinteistönhoidon työnmitoitus. Tehtävä- ja palvelukuvausten laatiminen kiinteistöittäin ja selvitys mitä tukipalveluita kiinteistönhoito voi tarjota eri hallintokunnille.	Voidaan numeerisesti todennettujen seikkojen pohjalta arvioida henkilöstöresurssien jakautuminen ja oikea määrä.
Sähköliittymien siirtotuotteiden päivittäminen nykyisten kulutusten mukaiseksi.	Kartoitetaan sähköliittymien liittymätehot ja huipputehot ja tehdään liittymätyyppien pienennykset. (kartoitus aloitettu)	6/2020 voidaan todeta laskennallinen euromääräinen säästö verrattuna 2019 tilanteeseen.
Lapinlahden kunta liittyy energiatehokkuussopimukseen.	Palkataan insinööriopiskelija tekemään lähtötilanne kartoitus.	Pystytään hyödyntämään 2020-2021 aikana energiatehokkuussopimusta avustusten ja tukien osalta vähintään kolmessa kohteessa.
Siivouksen tavoitteena on toiminnan vaatiman puhtaustason saavuttaminen ympäristöä vähemmän kuormittaen.	Lisätään vähemmän ympäristöä kuormittavien puhdistusaineiden ja tarvikkeiden käyttöä, vettä ja energiaa säästämällä.	Laadun valvonnan käyttöön otto vuoden 2020 aikana.

PERUSTELUT

Pitkän tähtäimen suunnittelu ei ole toteutunut 2019 tavoitteiden mukaisesti. Pitkätähtäimen suunnitelmientekoa jatketaan vuonna 2020. Pitkän tähtäimen suunnittelulla saadaan selville kiinteistöjen korjaustarve ja aikataulusuunnittelu. Suunnittelulla saavutetaan kustannussäästöjä, eikä jouduta lisäkustannuksiin poikkeamien korjaamisella.

Kiinteistöhoitajien työnkuva on tällä hetkellä käytännössä määrittelemätön ja kiinteistöhoitajien työaika kuluu paljon myös muihin tehtäviin. Kiinteistönhoidon mitoituksella selvitetään tarvittava henkilöstöresurssi kiinteistöhoitoon ja samalla selviää onko resursseja hoitaa muita palveluita jotka ei kuulu varsinaisesti kiinteistöhoitoon. Kiinteistöhoitajien resurssien väärin kohdentaminen heikentää varsinaisen kiinteistönhoidon laatua, viivästyttää huoltotoimenpiteiden suorittamista ja lisää sitä kautta kustannuksia.

Ylisuurten sähkösiirtotuotteiden perusmaksut alenevat, kun liittymätyyppejä pienennetään.

Energiatohokkuussopimukseen liittymällä saadaan tehostettua energiatohokkuutta parantavia toimenpiteitä, koska valtio tukee tapauskohtaisesti uuden energiatohokkaan teknologian käyttöönottoon liittyviä energiatohokkuusinvestointeja. Vain sopimukseen liittyneillä on jatkossakin mahdollisuus hakea valtion harkinnanvaraista tukea myös tavanomaisen tekniikan energiatohokkuutta edistäviin investointeihin. Energiatohokkuussopimukseen liittymisellä on vaikutus myös kunnan ulkoiseen imagoon. Ympäristöystävällisempien puhdistusmenetelmien ja aineiden käytön lisäämisellä vähennetään ympäristön kuormitusta ja ihmisten altistumista allergisoiville puhdistusaineille.

HENKILÖSTÖRESURSSIT

Kiinteistöpäällikkö, laitosmiesten esimies, laitosmiehiä 6 kpl, kirvesmies, siivoustyönjohtaja, 16 laitoshuoltajaa ja 4 yhdistelmätyöntekijää.

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Rakennukset ja rakennelmat	Pinta-ala kem ²	Tilavuus m ³	Kpl
Julkiset rakennukset	24 437,5	92 104	13
Koulut, päiväkodit, liikuntahallit	27 919,5	119 219,5	25
Teollisuusrakennukset	863	2 150	2
Liikekiinteistöt	3 190	14 727	9
Osaketilat	1 082	3 100	1
Pientalot	1 670	6 376	4
Muut rakennukset ja rakennelmat	5 174	19 607	42
yht	64 336	257 284	96

Kunta omistaa rakennuksia ja rakennelmia yhteensä 96 kpl, joiden kokonaiskerrosala on 64 336 m² ja tilavuus 257 284 m³. Kiinteistöyksikön hallinnassa ovat myös Viitostien Ykköstilat Oy:n kiinteistöt.

Liikuntatoimi

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Liikunta- ja muu harrastustoiminta tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvään elämään. Edistäen kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kunta luo ensisijaisesti yleisiä edellytyksiä kuntalaisten omaehtoiselle liikunnan harrastamiselle ja järjestötoiminnalle. Kunta tunnetaan liikuntamyönteisenä pitäjänä ja sellaisena se säilytetään tulevaisuudessakin. Tarjotaan kuntalaisille maksuttomia liikuntapaikkoja.

TULOSYKSIKÖN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Tavoite	Toimenpide
Monipuoliset ja hyvin hoidetut liikuntapaikat. Huolehditaan kustannustehokkuudesta liikuntapaikkojen hoidossa	Liikuntapaikkojen hoidosta vastaa pääsääntöisesti liikuntatoimen henkilökunta ja näitä kohteita ovat: hiihtoladut, moottorikelkkareitti, yleisurheilupaikat, kuntosalit, jalkapallo ym. kentät. Jääalueiden hoidossa käytetään ulkopuolista urakoitsijaa, kyläyhdistyksiä, urheiluseuraa ja muita yhdistyksiä sekä vapaaehtoisia toimijoita. Moottorikelkkareitin talvikunnossapidon Lapinlahti hoitaa

	omana työnään oman kunnan alueen reitin lanaukset Marjahakaan asti (laskutetaan lisälmea tuntitaksalla lisälmen alueen reitin osalta).
Liikuntatoimen tiedotuksen lisääminen	Hyödynnetään enemmän kunnan nettisivuja ja somekanavia.
Liikuntatoimi osallistuu merkittävien tapahtumien järjestämiseen. Liikuntatoimi järjestää liikunnallista päiväleiri- ja uimakoulutoimintaa. Näiden toimintojen järjestämiseen osallistuvat myös iltapäiväkerho-ohjaajat.	Liikuntatoimi osallistuu mm. Lapinlahden yleisurheilun TV-kisojen, Kallen Kisojen, Paulintaival-laturetken ja Varpaisjärven Yömaraton tapahtumien järjestelyihin. Uimakoulutoimintaa järjestetään kesällä eri kylien uimarannoilla. Liikunnallisia päiväleirejä järjestetään Lapinlahden ja Varpaisjärven kylillä.

PERUSTELUT

Liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt ja kansalaisopisto.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. Kunta on kuntastrategian mukaan kulttuuri- ja liikuntapitäjä.

Liikuntatoimi käyttää apunaan työllistämisarvoin palkattuja henkilöitä. Siksi on tärkeää, että liikuntalaitoksella on mahdollisuus palkata vähintään sama määrä henkilöstöä työllistämisarvoin kuin edellisenä vuonna.

HENKILÖRESURSSIT

Liikuntasihteeri, liikuntapaikkamestari 2 kpl

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2017	TP 2018	TAE 2019	TAE 2020
Talvikunnossa pidettäviä hiihtolatuja	110 km	110 km	110 km	110 km
Kunnossa pidettäviä moottorikelkkareittejä	84 km	84 km	84 km	84 km
Kävijämäärät				
- Monari	17 603	17 808	19 000	19 500
- Ripsakka	11 790	10 000	12 000	11 000
- Varpaisjärven liikuntahalli	10 703	10 000	11 000	10 000

3.6.3 Ympäristöpalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Ympäristölautakunnan tehtävänä ja toiminta-alueena on johtaa ja kehittää ympäristöpalveluja sekä toimia maankäytön, rakentamisen, ympäristönsuojelun, yms. toimintojen viranomaisena Lapinlahden kunnassa.

Rakennusvalvonta

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Rakennusvalvonnan toiminnan määräävät pääasiassa eri muodoin maankäyttö- ja rakennuslaki ja maankäyttö- ja rakennusasetus.

TULOSYKSIKÖN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Viranomaispalvelujen osalta tärkein kehittämistavoite on palvelujen sujuvoittaminen sekä resurssien kohdentaminen oleelliseen

TULOSYKSIKÖN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITTEET	TOIMENPITEET
Kiinteistöverotietojen tarkastaminen jatkuu vuodelta 2017	Selvitetään verottajan kiinteistörekisterin ja rakennusvalvonnan rekisterin perusteella järjestelmästä puuttuvat rakennukset ja ilmoitetaan ne Väestörekisterikeskukseen
Varpaisjärven rakennuslupa-arkiston digitointi	Varpaisjärvellä entisen kunnanviraston rakennuslupa-arkiston digitoiminen sähköiseen muotoon

PERUSTELUT

Kunnan järjestelmästä puuttuu rakennuksia sekä verottajan kiinteistörekisterijärjestelmästä puuttuu rakennuksia, joita ei ole ilmoitettu kiinteistöverotuksen piiriin. Varpaisjärven rakennusvalvonnan arkistoista joudutaan usein kopiomaan pääpiirustuksia kuntalaisille ja eri yhteisöille. Asiakirjojen digitointi sähköiseen muotoon helpottaa ja nopeuttaa asiakaspalvelua ja vähentää kustannuksia.

HENKILÖRESURSSI

Rakennustarkastaja, palvelusihteeri 0,5

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Tunnusluku/mittari	TP 2018	TA 2019	TA 2020	TS 2021-2022
Rakennuslupia, kpl	180	180	180	180
Rakennushankeilmoituksia, kpl	131	80	80	80
Lausuntoja, kpl	71	40	40	40
Valmistuvat uudet asunnot, kpl	11	10	10	10

Ympäristönsuojelu

TULOSYKSIKÖN TOIMINTA-AJATUS

Ympäristönsuojelun tulosyksikön tehtävänä on käsitellä lupia ja ilmoituksia, suorittaa valvontaa ja antaa neuvontaa ja ohjausta sekä tehdä ympäristöön liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä niin, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava elinympäristö.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLA

Ympäristönsuojelun lainsäädäntö on muuttunut viime vuosina. Lupamenettelyjä on sujuvoitettu ja viranomaistoiminnan painopistettä on siirretty enemmän valvontaan. Kuntien valvottavaksi siirtyy/on siirtynyt useita luvitettuja kohteita valtion ympäristöhallinnosta. Tulevina vuosina Lapinlahdella on tarpeen selvittää ympäristövalvontaan tarvittavat resurssit ja pohtia mahdollista yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

TULOSYKSIKÖN TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

Tavoite	Toimenpide	Mittari/Tavoitetaso
Vireille tulevien lupien, ilmoitusten ja rekisteröintien käsittely	Käsitellään vireille tulevat luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit lainsäädännön määräämässä ajassa	Lupien, ilmoitusten ja rekisteröintien käsittelyssä ei yhtään määräajan ylitystä
Suoritetaan valvontaa resurssien puitteissa	Ympäristö- ja maa-aineslupien valvonta riskiperusteisesti.	

PERUSTELUT

Lainsäädäntö velvoittaa käsittelemään ympäristöluvat ja ilmoitukset ilman aiheetonta viivästystä. Yleisen ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvat toiminnot (mm. eläinsuojat) voivat aloittaa toimintansa 120 vrk:n kuluttua ilmoituksen jättämisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusmenettely on vietävä viranomaiskäsittelyn läpi 120 vrk:n aikana.

Ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Valvottavia kohteita on Lapinlahdella paljon (81 kpl vuonna 2019, lisäksi maa-ainesvalvontakohteet noin 30 kpl). Valvontaa tehdään olemassa olevien resurssien puitteissa, kohdentaen valvonta sinne, missä on suurimmat riskit.

HENKILÖRESURSSI

Ympäristösihteeri, palvelusihteeri 0,2

TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Tunnusluku/mittari	TP 2018	TA 2019	TA 2020	TS 2021-2022
Valvontatarkastuksia, kpl	85	100	85	85
Käsiteltyjä lupahakemuksia, kpl	3	5	5	5
Käsiteltyjä viemäriverkoston vapautushakemuksia, kpl	-	3	3	3
Ympäristövalvistustapahtumia, kpl	6	5	5	5

Pelastustoimi

Alueellinen pelastuslaitos toimii Kuopion kaupungin organisaatiossa.

Ympäristöpalvelujen yhteiset toiminnot

Ympäristölautakunnan esityslistat siirtyivät vuoden 2019 alusta sähköiseen foorumiin. Järjestelmä on ollut käytössä pidempään aikaa kunnanhallituksen ja valtuuston kokouksissa.

Tulosyksikössä on esitetty ympäristöpalvelut tulosalueen yhteiset toimintamenot. Tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty jokaisen tulosyksikön yhteydessä erikseen. Tavoitteena on, että ympäristölautakunta kokoontuu 8 kertaa vuodessa.

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO 2020

Hallintokunta: Tekninen osasto

1. Kärkitavoite Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet 2018 - 2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
	Vuokrattavat tilat esille paremmin,(tehokkaampi markkinointi) tehdään selkeämpi toimitilalistaus kaikkine tarvittavine tietoineen	Tietojen vieminen sähköiseen palveluun.	Kiinteistökeskus Viitostien Ykköstilat
	Maan hankinta Nerkoolta ja mahdollisesti Alapitkältä kiinteistökaupoilla ja etuosto-oikeutta käyttäen. Nerkoolle ja Alapitkällä mahdollisesti yritystonttien ja asuintonttien kaavoittaminen. Yritystonttien saatavuus Lapinlahdella ja Varpaisjärvellä	Toimenpiteitä jatketaan maapoliittisen ohjelman mukaisesti	Kunnanjohtaja / Tekninen johtaja / Maanmittausinsinööri
	Kolme tärkeintä valtion hanketta; Nerkoon ohitustie ja 5-tien parannus Siilinjärvi- Iisalmi välillä, Lapinlahti- Varpaisjärvi keskustaajamien välinen mt 582, puiden lastauspaikka Alapitkän rautatieasemalle	Valtatie 5 perusparannus välillä Siilinjärvi – Iisalmi toimenpideohjelma. Lapinlahden ohituskaistat – suunnitelutyö Mäntylähti- Karvasalmi	Liikennevirasto, Ely
	Osallistutaan entistä aktiivisemmin seudulliseen liikennejärjestelmä-yhteistyöhön. Lähdetään mukaan käynnistyviin seudullisen liikenteen pilottihankkeisiin.	Seutuyhteistyön syventäminen ja tapaamisten lisääminen. Duoraide selvitys, MAL-sopimus	Tekn.johtaja/Kunnan rakennusmestari / Ylä-Savon seudun Ij-työryhmä
	Lapinlahden kunnan kotisivujen uudistaminen, jossa etusivulle tuodaan paremmin esille vuokrattavissa ja myytävissä olevat tontit	Uudet kotisivut	Yleishallinto
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Kuntalaispalautteen hyödyntäminen	Reagoidaan kuntalaispalautteeseen asianmukaisesti	Kaikki viran- ja toimenhaltijat

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että työllisten määrä kasvaa. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

2. Kärkitavoite Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet 2018 - 2022	Toimenpiteet 2020	Vastuutaho
Kustannustehokkaat palvelut	Energiahallinta paremmaksi, Navigator+Siemens, (homma käynnissä)	Ohjelmien hyödyntäminen käytännössä. Energiatehokkuussopimukseen liittyminen.	Kiinteistöpäällikkö / Kiinteistöhuolto
	Kiinteistöhuollon toiminnan parantaminen, ohjelmisto työkaluksi	Ohjelmien hyödyntäminen käytännössä. Kiinteistönhoidon mitoitus ja tehtävien uudelleen organisointi mitoituksen pohjalta.	kiinteistöpäällikkö / kiinteistöhuolto
	Luodaan yhtenäinen talousarvion seurantajärjestelmä kaikille	Seurantajärjestelmän luominen	Yleishallinto

	hallintokunnille, tarkasteluajanjakso kuukausittain		
	Lupamaksujen tarkastelu säännöllisin välein	Tarkastetaan lupamaksujen suuruus	Rakennustarkastaja / Ympäristösihteeri
	Konetyötuntien järjestelmällinen seuranta kunnossapidossa, myös kunnan omien koneiden. Vertailukelpoisen mittariston luominen katujen kunnossapidon seurantaan. Toiminnan tehostaminen sen ohjaamana.	Seurannan ylläpito ja aktiivinen tiedonkeräys	Kunnan rakennusmestari
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Teknisen osaston ohjelmiston uusiminen tai toiminnallisuuden parantaminen.	Ohjelmiston valinta ja ohjelmistohankinnan toimeenpaneminen	Tekninen johtaja
	Kiinteistöjen huollon toiminnan parantaminen, ohjelmisto työkaluksi	Ohjelmien hyödyntäminen käytännössä	Kiinteistöpäällikkö / Kiinteistöhuolto
	Vuokrakohteet paremmin esille, kunnan kotisivuille	Uudet kotisivut	Yleishallinto
Investointien suunnitelmallisuus	Katuvalaistusomaisuuden ja huollon hallinta. Aineistojen digitointi ja lisäselvitykset hallintajärjestelmän rakentamisesta.	Kartta-aineiston digitointi	Kunnan rakennusmestari
	Kuntokartoitukset ja PTS kiinteistöille	Suunnitelmien laatinen	Kiinteistöpäällikkö
	Selvitetään eri hallintokuntien tulevat investoinnit aikatauluineen ja sen jälkeen tehdään niistä mahdollisimman tarkat kustannusarviot	Investointikohteiden selvittäminen	Tekninen johtaja
	Investointien toteuttamisen ja kunnan talouden resurssien selvittäminen usealle vuodelle eteenpäin	Investointikohteiden selvittäminen	Tekninen johtaja
	Kiinteistöjen salkutuksen jatkuva seuranta ja sen toimeenpano	Salkku C, hyväksytyt suunnitelman mukaiset vuosittaiset toimenpiteet.	Yleishallinto / Tekninen hallinto

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Mittareita: Kuinka monta (kpl) tontteja on varattu, myyty tai vuokrattu vuodessa

Rakennukset, asunnot, osakkeet, määrä vuosittain, myyty kpl

Investointien kustannusarvioiden toteutumet (ylitys, alitus euroina)

Liikenneväylät, kunnossapito, € / km

Toteutuneet liikenteenpilottihankkeet, kpl / kausi

Katuvalaistus energiatehokkuus, kulutettu energia, MWh / vuosi

Rakennusten energian käyttö, MWh / m³, MWh / m²

4 INVESTOINTIOSA

Investointiosassa esitetään investointihankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottaminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointeihin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

Vuoden 2020 ja suunnitteluvuosien 2021-2023 investointiesitykset on käsitelty teknisen lautakunnan kokouksessa 14.11.2019. Vuoden 2020 investointien bruttomenot ovat 8,115 miljoonaa euroa, rahoitusosuudet ja muut tulot ovat 329 500 euroa, nettoinvestointien määrä on siten 7,785 miljoonaa euroa.

Investointiosan esityksessä on sitovuustaso valtuustoon nähden on esitetty muutettavaksi pääotsikkojen mukaisella jaolla kiinteistöjen osalta: Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet, Pienet peruskorjauskohteet ja suunnittelut, sekä Talotekniikka, valvonta ja muut pienet investoinnit. Kadut, puistot, liikunta ja muut yleiset alueet puolella jako olisi: Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet, Pienet peruskorjauskohteet, suunnittelu ja päällystystyöt, liikunta-alue tai muu liikuntarakentaminen, Muut pienet investoinnit. Muut investoinnit ja pitkävaikutteiset menot sekä maanhankinta olisivat omia kokonaisuuksia.

Talousarviovuoden 2020 suurin yksittäinen kohde on Matin ja Liisan alakoulun rakentaminen, joka aloitettiin elokuussa 2019. Itse rakennushankkeeseen, alueen pysäköinti- ja liikennemuutoksiin, sekä kalustehankintoihin on varattu 6,1 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Seuraavaksi suurin hanke ensivuodelle kokonaisarvoltaan on Berliinin yritysalueen katujen peruskorjaus, brutto 430 000, johon avustus osuus on 300 000 euroa. Hanke jatkuu 2021 kustannusarvion koko hankkeelle ollen 520 000 euroa.

Muita kokoluokaltaan merkittäviä ensivuoden hankkeita ovat Varpaisjärven sosiaalipalvelukeskuksen muutostyöt sekä osaston pesutilaremontit 150 000 euroa, terveyskeskuksen keittiön pakaste- ja kylmähuonetilat 200 000 euroa, Juustolantien ja Pumppurannantien peruskorjauksen loppuun saattaminen 220 000 euroa ja Sirènin peruskorjauksen suunnittelu 150 000 euroa.

Sosiaali- ja terveystalouden laite- ja välinehankintoja sekä ohjelmisto kuin lisenssi tarpeita on 335 000 euron edestä.

Kunta on pyrkinyt toteuttamaan yhdessä Pohjois-Savon Ely-keskuksen kanssa jonkun vesistön kunnostushankkeen vuosittain. Vuodelle 2020 Ely on esittänyt kosteikkohanketta, jonka eteenpäin viemistä tehdään loppuvuoden aikana. Kustannusarvio hankkeelle on 57 000 euroa jakaantuen puolet ja puolet.

Suunnitelmavuotena 2021 nettoinvestoinnit on arvioitu n. 6,3 milj. euron ja vuonna 2022 n. 4,6 milj. euron suuruisiksi.

4.1 Investoinnit sitovuustasolla

Toimiala	TA 2020 1 000 €	TS 2021 1 000 €	TS 2022 1 000 €	TS 2023 1 000 €	Yhteensä 1 000 €
KIINTEISTÖT	6 776	5 400	3 660	3 250	19 086
Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet					
Menot	6 100	5 100	3 600	3 200	18 000
Tulot	-	-	-	-	-
Netto	6 100	5 100	3 600	3 200	18 000
Pienet peruskorjauskohteet ja suunnittelut					
Menot	580	210	-	-	790
Tulot	-	-	-	-	-
Netto	580	210	-	-	790
Talotekniikka, valvonta ja muut pienet investoinnit					
Menot	96	90	60	50	296
Tulot	-	-	-	-	-
Netto	96	90	60	50	296
KADUT, PUISTOT, LIIKUNTA JA MUUT YLEISET ALUEET	555	706	762	595	2618
Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet					
Menot	650	430	120	360	1 560
Tulot	301	54	-	-	355
Netto	349	376	120	360	1 205
Pienet peruskorjauskohteet, suunnittelu ja päällystys					
Menot	150	86	451	200	887
Tulot	-	-	-	-	-
Netto	150	86	451	200	887
Liikunta-alue tai muu liikuntarakentaminen					
Menot	-	286	220	20	526
Tulot	-	57	44	-	101
Netto	-	229	176	20	425
Muut pienet investoinnit					
Menot	84	15	15	15	129
Tulot	28	-	-	-	28
Netto	56	15	15	15	101
MUUT INVESTOINNIT JA PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	355	20	-	-	375
MAANHANKINTA	100	200	200	100	600
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Menot	8 115	6 437	4 666	3 945	23 163
Tulot	329	111	44	-	484
Netto	7 786	6 326	4 422	3 945	22 679

Investoinnit hankkeittain ovat kohdassa 6.1.

5 TALOUSARVIOLASKELMAT

5.1 Talousarvioehdotus osastoittain

Osasto	Tulot		Muutos €	Muutos %
	Ta 2020	Muutettu Ta 2019		
Hallintokeskus	393 485	449 043	-55 558	-12,4
Sosiaali- ja terveysosasto	4 290 000	4 261 410	28 590	0,7
Sivistysosasto	1 280 251	1 181 251	98 855	8,4
Tekninen osasto	1 508 860	1 578 195	-69 335	-4,4
Toimintatulot yhteensä	7 472 451	7 469 899	2 552	0,00
	Menot			
Hallintokeskus	-4 593 853	-4 690 216	-96 363	2,1
Sosiaali- ja terveysosasto	-41 263 432	-40 889 901	373 531	-0,9
Sivistysosasto	-14 850 045	-14 461 863	388 182	-2,7
Tekninen osasto	-5 961 860	-5 973 638	-11 778	0
Toimintamenot yhteensä	-66 669 190	-66 015 618	653 572	-1,0
	Nettomenot			
Hallintokeskus	-4 200 368	-4 241 173	-40 805	1,0
Sosiaali- ja terveysosasto	-36 973 432	-36 628 491	344 941	-0,94
Sivistysosasto	-13 569 939	-13 280 612	289 327	-2,18
Tekninen osasto	-4 453 000	-4 395 443	57 557	-1,31
Toimintakate yhteensä	-59 196 739	-58 545 719	651 020	-1,11

Henkilöstömenojen osuus menoista osastoittain

Osasto	Ta 2020
Hallintokeskus	-1 579 253
Sosiaali- ja terveysosasto	-17 014 298
Sivistysosasto	-11 478 186
Tekninen osasto	-1 847 238
Henkilöstömenot yhteensä	-31 918 975

5.3 Rahoituslaskelma ja tunnusluvut 2020 – 2022

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Välisummana esitetään Toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen rahasumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaan tulorahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myynnillä. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Mainitun välisumman ja rahoituksen rahavirran yhteenlaskettu määrä osoittaa budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

Rahoituslaskelma € (ulkoiset) ja tunnusluvut

	TP 2018 1000 €	TA 2019 1000 €	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Toiminnan rahavirta	3 325	3 125	1 916	3 282	3 065	3 079
Vuosikate	3 311	3 125	1 916	3 282		
Tulorah.korjauserät	14					
Investointien rahavirta	-4 580	-4 070	-4 430	-7 786	-6 326	-4 622
Investointimenot	-4 613	-4 125	-4 485	-8 115	-6 437	-4 666
Rahoitusosuudet investointeihin			555	329	111	44
Pys.vast.hyöd.luov.v	33					
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 255	-945	-2 513	-4 504	-2 869	-1 543
Rahoituksen rahavirta	1 078	1 300	2 800	4 867	3 261	1 047
Antolainauksen muutos						
Antolainauksen lisäys						
Antolainojen vähennys	454					
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisen lisäys	2 000	4 070	5 570	7 786	6 326	4 622
Pitkäaikaisen vähennys	-2 788	-2 770	-2 769	-2 919	-3 111	-3 57
Lyhytaikaisen muutos						
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 412					
Rahavarojen muutos	-177	355	286	363	196	-496
Lainamäärä €/as	2 957	3 089	3 252	3 758	4 076	4 169
Lainamäärä €	28,4 milj.	29,7 milj.	31,3 milj.	36,1 milj.	39,2 milj.	40,1
Lainanhoitokate	1,2	1,1	0,7	1,1	1,1	0,9

Kunnan lainamäärä talousarviovuoden alussa on noin 31,3 miljoonaa euroa (3.252 eur/as). Pitkäaikaisten lainojen määrä kasvaa, koska uutta lainaa nostetaan 7,8 milj. euroa ja lainojen lyhennykset ovat 2,9 milj. euroa. Talousarviovuoden päättyessä lainamäärä olisi noin 36,1 miljoonaa euroa (3.758 eur/as). Mikäli talousarvio ja investointiohjelma toteutuvat esityksien mukaisena.

Investoinnit kasvavat suunnitteluvuosina 2020 - 2021, kun uuden Matin ja Liisan koulun rakentaminen jatkuu sekä Sirenin, D-talon ja Monarin liikuntaosan peruskorjaukset aloitetaan. Velkamäärä kasvaa merkittävästi, koska rakentaminen rahoitetaan lainarahalla.

6 LIITTEET

6.1 Investoinnit hankkeittain

INVESTOINNIT 2020	Investointikohteita			Esitys TA-2020			Suunnitteluvuodet 2021-2023								
	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot	2021			2022			2023		
Esitys kunnanhallitukselle 25.11.2019	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot
KIINTEISTÖT															
Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet						6 100 000			5 100 000			3 600 000			3 200 000
Matin ja Liisan koulu, KVR-urakka	8 500 000		8 500 000	6 100 000		6 100 000									
Siren, D-talo ja Monari, peruskorjauksen suunnittelu ja	11 850 000		11 850 000					5 100 000		5 100 000	3 600 000	3 600 000	3 000 000		3 000 000
Päiväkotien peruskorjaukset/uusi pk, Lapinlahti	2 700 000		2 700 000										200 000		200 000
Pienet peruskorjauskohteet ja suunnittelut						580 000			210 000						
Varpaisjärven koulu, auditorio ja esikouluilat	80 000		80 000	80 000		80 000									
Varpaisjärvi sosiaalipalvelukeskus, osaston huoneiden	230 000		230 000	150 000		150 000		80 000		80 000					
pesutilat. Kielo muutokset															
Nerkoon koulu ja päiväkotii, lämmitystavan muuttaminen	130 000		130 000			0		130 000		130 000					
sekä pysäköintialueen laajennus															
Terveystieteiden keskus, pakastehuone ja kylmähuone	200 000		200 000	200 000		200 000									
Siren peruskorjauksen suunnittelu	150 000		150 000	150 000		150 000									
Talotekniikka, valvonta ja muut pienet investoinnit						96 000			90 000			60 000			50 000
Kiinteistöautomaation uusiminen koko kiinteistöalalla	60 000		60 000	30 000		30 000	30 000		30 000						
Valvontakameroiden uusiminen/lisääminen	30 000		30 000	15 000		15 000	15 000		15 000						
Esteettömyyden parantaminen kiinteistöillä	35 000		35 000	10 000		10 000	15 000		15 000	10 000		10 000			
Aurinkoenergia ratkaisut	160 000		160 000	30 000		30 000	30 000		30 000	50 000		50 000	50 000		50 000
Lukio, auditorio videotyö	11 000		11 000	11 000		11 000									
KADUT, PUISTOT, LIIKUNTA JA MUUT YLEISET ALUEET						349 000			376 000			120 000			360 000
Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet						220 000									
Juustolantien ja Pumpurannan tien peruskorjaus	759 500		759 500	220 000		220 000									
Harkkokujan, Kaiotien, Pekka Halosentien															
(keskiosia) peruskorjaus	290 000		290 000				290 000		290 000						
Berliinin yritysalueen katujen peruskorjaukset	520 000	355 000	165 000	430 000	301 000	129 000	90 000	54 000	36 000						
Tehtaantie, peruskorjaus	210 000		210 000										210 000		210 000
Alapitkä asemakaavan katujen rakentaminen	170 000		170 000				50 000		50 000	120 000		120 000			
Nerkoon asemakaava katujen rakentaminen	150 000		150 000										150 000		150 000
Pienet peruskorjauskohteet, suunnittelu ja päällystyöt						150 000			86 000			451 000			200 000
Pumppurannan tien asfaltointi välillä Juhani Ahontie -															
Kivistöntie	20 000		20 000	20 000		20 000									
Kaiotien peruskorjaus ja valaistuksen uusiminen	55 000		55 000	55 000		55 000									
Urheilukujan peruskorjaus	20 000		20 000	20 000		20 000									
Pekka Halosentie väli Juhani Ahontie - Kivistöntie	45 000		45 000						45 000			45 000			
Asematien päällystyö	150 000		150 000						150 000			150 000			
Leppäsjärvi tien peruskorjaus	60 000		60 000						60 000			60 000			
Eemil Halosentie väli Juhani Ahontie - Linnansalmentie	75 000		75 000										75 000		75 000
Puurusentien asfaltointi	31 000		31 000						31 000			31 000			
Matin ja Liisan tie, Ukko-Paavontie korjaus + asfaltointi	80 000		80 000						80 000			80 000			
Seuratien asfaltointi									15 000			15 000			
Nerkoon asemakaavan kaavateiden suunnittelu	15 000		15 000						15 000			15 000			
Katujen peruskorjauksen suunnittelu	90 000		90 000	30 000		30 000	30 000		30 000	30 000		30 000	30 000		30 000
Alapitkä asemakaavan kaavateiden suunnittelu	15 000		15 000				15 000		15 000						
Erikseen nimeämättömät pienet kohteet	100 000		100 000	25 000		25 000	25 000		25 000	25 000		25 000	25 000		25 000
Väämin vierasvenesataman kunnostus	40 000		40 000										40 000		40 000
Lapinlahden koirapuiston perusparannus ja valaistus	16 000		16 000				16 000		16 000						
Lapinlahden kirkonkylän ulkoilureitistöjen rakentaminen	30 000		30 000										30 000		30 000
Liikunta-alue tai muu liikuntarakentaminen						0			229 000			176 000			20 000
Haminanmäen teknorumi, edellyttää avustuksen saamiseksi	406 000	81 000	325 000				286 000	57 000	229 000	120 000	24 000	96 000			
Kuntoportaat ja puistokuntosalit	120 000	24 000	96 000							100 000	20 000	80 000			
Liikuntapainotteinen puisto, Varpaisjärvi	20 000		20 000										20 000		20 000
Muut pienet investoinnit						55 500			15 000			15 000			15 000
Vesistökuunnostuskohteet yhteistyössä ELY	72 000	28 500	43 500	57 000	28 500	28 500	15 000		15 000	15 000		15 000	15 000		15 000
Valio Arena välineistö	12 000		12 000	12 000		12 000									
Moottorikelkka	15 000		15 000	15 000		15 000									
MUUT INVESTOINNIT JA PITKÄVAIKUTTEISET MENOT															
Atk-verkkojen uusiminen kunnan kiinteistöissä	40 000		40 000	20 000		20 000	20 000		20 000						
Hammashuolto, 2kpl hammashoitoyksikköä	60 000		60 000	60 000		60 000									
Välinehuolto. Autoklaavi, instrumenttipesukone, dac	60 000		60 000	60 000		60 000									
Pro Consonan sähköinen Kanta arkisto	65 000		65 000	65 000		65 000									
Lifecare, Atk-ohjelmajaj lisenssit	150 000		150 000	150 000		150 000									
MAANHANKINTA															
Kiinteistöjen osto (maa- ja metsätilat)	600 000		600 000	100 000		100 000	200 000		200 000	200 000		200 000	100 000		100 000
Yhteensä	28 697 500	488 500	28 209 000	8 115 000	329 500	7 785 500	6 437 000	111 000	6 326 000	4 666 000	44 000	4 622 000	3 945 000	0	3 945 000

LAPINLAHDEN KUNTA

6.2 Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne 1.1.2020

12 Keskusvaalilautakunta
14 Tarkastuslautakunta
16 Kunnanhallitus
20 Palvelulautakunta
40 Tekninen lautakunta
45 Ympäristölautakunta

LAPINLAHDEN KUNTA**Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne 1.1.2020**

LAPINLAHDEN KUNTA

HALLINTOKESKUS

Keskusvaalilautakunta
Tarkastuslautakunta
Kunnanhallitus

SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTO

Palvelulautakunta

SIVISTYSOSASTO

Palvelulautakunta

TEKNINEN OSASTO

Tekninen lautakunta
Ympäristölautakunta

LAPINLAHDEN KUNTA

Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne ta 2020

Tulosalue	TY	Kustannuspaikka	Toiminto	Projekti	Kohde
11	KESKUSVAALILAUTAKUNTA				
120	Vaalit				
	1210	Vaalit			
		1211	Vaalit		
			5000	Eduskuntavaalit	
			5001	EU-vaalit	
			5002	Presidentin vaalit	
			5003	Kunnallisvaalit	
			5004	Maakuntavaalit	
14	TARKASTUSLAUTAKUNTA				
140	Tilintarkastus				
	1410	Tilintarkastus			
		1411	Tilintarkastus		
16	KUNNANHALLITUS				
160	Yleishallinto				
	1600	Luottamushenkilöhallinto ja yleisjohto			
		1601	Luottamushenkilöhallinto		
			5010	Valtuusto	
			5011	Kunnanhallitus	
			5012	Toimikunnat	7000 Henkilöstöjaosto
		1602	Yleisjohto		
			5020	Kunnanjohtaja ja hallintojohtaja	
			5021	Edustus ja suhdetoiminta	
	1610	Keskushallinto			
		1611	Toimistopalvelut		
			5031	Laskutettavat työt	
		1612	Keskitetty atk		
	1620	Taloustoimi			
		1621	Talouspalvelut		
		1622	Verotus		
	1630	Henkilöstöhallinto			
		1631	Palkkahallinto		
		1632	Työterveyshuolto		
		1633	Muu henkilöstöhallinto		
			5041	TYHY-toiminta	
			5042	Henkilöstön muistaminen	
			5043	Henkilöstön koulutus	
			5044	Virkistystoiminta	
			5045	Työsuojelu	
			5046	Luottamusmiestoiminta	
			5047	Kohdentamattomat eläkevastuut	
			5048	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	
	1640	Muu yleishallinto			
		1641	Muu yleishallinto		
			5051	Jäsenmaksut ja osuudet	
			5052	Sponsorisopimukset	
			5053	Muut menot	
		1642	Maaseutu		
		1643	Lomitus		
	1645	Avustukset			
		1647	Avustukset		
			5056	Toiminta-avustukset	
			5057	Kulttuuriavustukset	
			5058	Liikunta-avustukset	
			5059	Nuorisoavustukset	
161	Kehittämispalvelut				
	1650	Asuminen			
		1651	Asuminen		
	1652	Elinkeinoitoimi			
		1656	Elinkeinoitoimi		
	1655	Joukkoliikenne			
		1657	Joukkoliikenne		
	1658	Kehittämishankkeet			
		1659	Kehittämishankkeet		
162	Työllistäminen				

- 1660 Työllistäminen**
  - 1661** Tukityöllistäminen
    - 5071** Työyksiköt eri toiminnoille
  - 1662** Nuorten kesätyöllistäminen
  - 1663** Kuntouttava työtoiminta
  - 1664** Passiivinen työmarkkinatuki
  - 1665** Työpaja
- 163 Projektit**
  - 1670 Projektit**
    - 1671** Itse hallinnoitavat projektit
      - 5086** Eu-projektit
      - 5087** Muut projektit
    - 1672** Muiden hallinnoimat
      - 5086** Eu-projektit
      - 5087** Muut projektit
    - 7002** Tukikelpoinen
    - 7003** Ei tukikelpoinen
    - 7005** Flat rate
  - 6005** Pohjois-Savon markkinointihanke

LAPINLAHDEN KUNTA

Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne ta 2020

Tulosalue	TY	Kustannuspaikka	Toiminto	Projekti	Kohde
20 PALVELULAUTAKUNTA					
Sosiaali- ja terveysosasto					
200 Sosiaalityö					
			2000 Sosiaalitoimen yhteiset		
			2001 Sosiaalitoimen hallinto ja tukipalvelut		
			5100 Hallinto		
			5101 Sosiaalipäivystys		
			5102 Sosiaaliamies		
			2002 Sosiaalityöntekijät		
			2003 Pakolaisten vastaanotto		7300 Kiintiöpakolaiset
			5103 Alkukartoitukset		7301 Turvapaikanhakijat
			5104 Tulkkipalvelut		
			5105 Toimeentulotuki		
			5106 Terv.huollon kustannukset		
			5107 Sos.palvelujen kustannukset		
			5108 Asuntojen odotusajan vuokra		
			5109 Muut menot		
			2010 Lastensuojelu		
			2011 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet		
			5115 Tukiperhetyö		
			5116 Muut tukipalvelut		
			2012 Lastensuojelun perhe- ja laitoshoido		
			5120 Lastensuojelun laitokset		
			5121 Lastensuojelun perhehoito		
			5122 Lastensuojelun ammatilliset perhekodit		
			5123 Lastensuojelun muut yksiköt		
			2013 Lastensuojelun jälkihoito		
			2020 Muut lasten ja perheiden palvelut		
			2021 Lapsiperheiden kotipalvelu		
			2022 Perhetyö		
			2023 Sosiaalinen lomatoiminta		
			2024 Tukihenkilötoiminta		
			2025 Turva-asunnot		
			2030 Aikuissosiaalityö		
			2031 Aikuissosiaalityö		
			5131 Aikuissosiaalityö		
			5132 Päihdetyö		
			2032 Päihdetyö		
			5133 Avohuollon tukitoimet		
			5134 Laitoshoido		
			2040 Toimeentuloturva		
			2041 Toimeentuloturva		
			5135 Perustoimeentulotuki		
			5136 Täydentävä toimeentulotuki		
			5137 Ehkäisevä toimeentulotuki		
210 Vammais- ja kehitysvammopalvelut					
			2101 Subjektiiviset palvelut		
			2101 Asunto		
			5144 Asunnon muutostyöt (VPL)		
			5145 Asuntoon kuuluvat välineet, koneet, laitteet (VPL)		
			2103 Henkilökohtainen apu (VPL)		
			2104 VPL-kuljetus		
			2105 VPL-palveluasuminen		
			2106 VPL-päivätoiminta		
			2110 Harkinnanvaraiset palvelut		
			2111 SHL-kuljetuspalvelut		
			2112 Sopeutumisvalmennus		
			2113 Välineet, koneet ja laitteet (HV VPL)		
			2114 Muut harkinnanvaraiset avustukset (VPL)		
			2115 Omaishoidontuki alle 65 v		

2120 Erityishuollon asumispalvelut

- 2121 Eevala
- 2122 Paavon ja Liisan kodin kehitysvammaisten asumisyksikkö
- 2123 Muut KV-asumispalvelut
- 2124 KV-perhehoito

2130 Erityishuollon päivä- ja työtoiminta

- 2131 Jussinpihan toimintakeskus
- 2132 Varpaisjärven toimintakeskus
- 2133 KV-päivä- ja työtoiminnan ostopalvelut

2040 Muu erityishuolto

- 2141 Avohuollon ohjaus
- 2142 Muut erityishuollon palvelu- ja tukitoimet
- 2143 Erityishuollon aamu- ja iltapäivähoito

2150 Vaalijalan erityishuolto

- 2151 Vaalijalan laitoshoido
- 2152 Muut Vaalijalan palvelut

LAPINLAHDEN KUNTA

Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne ta 2020

Tulosalue	TY	Kustannuspaikk	Toiminto	Projekti	Kohde
220			Perusterveydenhuolto		
	2200		Avohoito		
		2201	Poliklinikka		
			5146	Vastaanotto	
			5147	Tartuntataudit	
			5148	Ilmaisjakelu	
			5149	Työttömien terveystarkastukset	
		2202	Neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto		
			5150	Äitiys- perhesuunnittelu- ja lastenneuvola	
			5151	Kouluterveydenhoito	
		2203	Työterveyshuolto		
		2204	Perhe- ja mt-neuvola		
			5152	Perheneuvola	
			5153	MT-neuvola	
	2210		Erytistoiminnot		
		2211	Erytistoiminnot		
			5154	Röntgen	
			5155	Fysioterapia	
			5156	Lääkinnällinen kuntoutus	
			5157	Puheterapia	
			5158	Ravitsemusterapia	
			5159	Sairaankuljetus	
			5160	Lääkekeskus	
			5168	Laboratorio	
	2220		Tukipalvelut		
		2221	Keskusvarasto		
		2222	Tk.n huolto ja siivous		
			5161	Välinehuolto	
			5162	Laitehuolto	
			5163	Avosiivous	
		2223	Terveysthuollon hallinto		
	2230		Perusterveydenhuollon laitoshoido		
		2231	Vuodeosasto 1		
	2235		Hammashuolto		
		2236	Hammashuolto		
230			Erikoissairaanhoito		
	2300		Erikoissairaanhoito		
		2301	Sh-piiri		
		2302	Ylä-Savon Sote ky		
		2303	Muu esh		
240			Vanhuspalvelut		
	2400		Kotihoito		
		2401	Kotihoito		
		2402	Kotisairaala		
		2403	Kotihoidon tukipalvelut		
				7030	Leasingauto
				7035	Ateriapalvelut
				7036	Kauppa- ja asiointipalvelut
				7037	Kotihoidon siivouspalvelut
				7038	Saunapalvelut
				7039	Sotainvalidien palvelut
				7040	Turvapuhelimet
	2410		Ennalta ehkäisevät palvelut		
		2411	Päivätoiminta		
			5164	Jussinpihan vanhusten päivätoiminta	
			5165	Vj:n vanhusten päivätoiminta	
		2412	Ikäihmisten neuvola		
		2413	Palveluohjaus ja omaishoito		

5166 Omaishoidon tuki	7045 Omaishoidon tuki yli 65 v
5167 Vanhusten perhehoito	7046 Sotainvalidien omaishoito
2420 Asumispalvelut	
2421 Palveluasuminen	
2422 Tehostettu palveluasuminen	7053 Muu palveluasuminen
2423 Kuntoutus- ja arviointiyksikkö	7047 Haminamäen palvelutalo
	7048 Jukola dementiayksikkö
	7049 Kotipiha
	7054 Muu tehostettu palv.asumi.
	7055 Kielo
2440 Yhteiset toiminnot	
2440 Vanhuspalvelujen yhteiset	7001 Vanhusneuvosto
250 Ruokapalvelu	
2500 Ruokapalvelu	
2501 Kouluruokailu	7059 Monitoimitalon keittiö
2511 Muu ruokapalvelu	7060 Vj kirkonkylän keittiö
2521 Ruokapalvelun yhteiset toiminnot	7061 TK.n ravintokeskus
	7062 Vj:n palvelukeskuksen keittiö
260 Ympäristöterveydenhuolto	
2600 Ympäristöterveydenhuolto	
2601 Terveysvalvonta	
2602 Eläinlääkintähuolto	

LAPINLAHDEN KUNTA

Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne ta 2020

Tulosalue	TY	Kustannuspaikl	Toiminto	Projekti	Kohde
Sivistysosasto					
300 Perusopetus					
	3001	Alapitkän koulu			
	3011	Alapitkän koulu			
			5170	Koulujen hallinto	
			5171	Opetustoiminta	
			5172	Kouluruokailu	
			5173	Esipetus	
			5174	Kiinteistöt	
			5175	Muu oppilashuolto	
			5176	TATO	
			5177	Muu erityisopetus	
			5178	Comenius	
			5179	AP- ja IP-toiminta	
	3005	Varpaisjärven koulu			
	3012	Varpaisjärven koulu			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3010	Matin ja Liisan koulu			
	3013	Matin ja Liisan koulu			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3015	Martikkalan koulu			
	3014	Martikkalan koulu			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3020	Nerkoon koulu			
	3015	Nerkoon koulu			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3025	Paloisten koulu			
	3016	Paloisten koulu			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3030	Yhteiset toiminnot			
	3017	Atk			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3018	Opetuspalvelut			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3019	Oppilaskuljetukset			
			Toimintonumerot kts. Alapitkän koulun kohdalta		
	3040	Iltapäiväkerho			
	3041	Iltapäiväkerho			
310 Lukio					
	3100	Lukio			
	3111	Lapinlahden Lukio ja Kuvataidelukio			
			5170	Koulujen hallinto	
			5171	Opetustoiminta	
			5172	Kouluruokailu	
			5174	Kiinteistöt	
			5178	Comenius	
320 Kulttuuri- ja nuorisopalvelut					
	3200	Kirjasto			
	3201	Kirjasto			
			7070	Pääkirjasto Lapinlahti	
			7071	Lähikirjasto Varpaisjärvi	
			7072	Kirjastoauto	
	3210	Kansalaisopisto			
	3211	Kansalaisopisto			
			5100	Hallinto	
			5180	Vapaa sivistystyö	
	3220	Musiikkiopisto			
	3212	Musiikkiopisto			
	3230	Muu kulttuuritoiminta			
	3221	Muu kulttuuritoiminta			
			5181	Kulttuuripalvelut	
			5182	Matkailu	

5208 Museot**3240 Nuorisotyö**

3231 Nuorisotyö

5183 Nuorisoforum

5184 Nuorisotyö

3233 Etsivä nuorisotyö

7073 Lapari

7074 Varpaisjärven nuorisotila

7085 Nuorisotyö yhteiset

330 Varhaiskasvatus**3300 Päivähoito**

3301 Päiväkodit

7075 Alapitkän päiväkoti

7076 Jussinpihan päiväkoti

7077 Muksulan päiväkoti

7078 Nerkoon päiväkoti

7079 Rovastilan päiväkoti

7080 Varpaisjärven päiväkoti

7081 Phoito, muut kunnat

3310 Perhepäivähoito

3311 Perhepäivähoito

5185 Perhepäivähoito

5186 Kolmiperhepäivähoito

5187 Ryhmäperhepäivähoito

3320 Muu lasten päivähoito

3321 Muu lasten päivähoito

5188 Erityispäivähoito

5189 Lastenhoidon tuet

3330 Esiopetus

3331 Esiopetus

7075 Alapitkän esiopetus

7078 Nerkoon esiopetus

7079 Rovastilan esiopetus

7080 Varpaisjärven esiopetus

3340 Sivistysosaston yhteiset toiminnot

3343 Yhteiset toiminnot päivähoito ja esiopetus

340 Tukipalvelut**3400 Koulujen yhteiset toiminnot**

3401 Koulutapaturmat

3402 Hallinto sivistysosasto

3403 Hankkeet

3410 Oppilashuolto

3411 Oppilashuolto

5190 Koulupsykologi

5191 Koulukuraattori

LAPINLAHDEN KUNTA

Organisaatiokaavio ja talousarviorakenne ta 2020

Tulosalue	TY	Kustannuspaikka	Toiminto	Projekti	Kohde
40 TEKINEN LAUTAKUNTA					
Tekninen osasto					
400 Tekniset palvelut					
4000 Tekninen toimi					
4001 Teknisen toimen hallinto ja yhteiset toiminnot					
4002 Maankäytön suunnittelu					
5192 Kaavoitus					
5193 Mittaus					
4010 Liikenneväylät ja yleiset alueet					
4011 Kaavatiet					
5194 Kunnossapito					
7100 Kesäkunnossapito					
7101 Päälystystyöt					
7102 Auraus					
7103 Lumen käsittely					
7104 Liukkauden torjunta					
7105 Polanteen poisto					
7106 Muu talvikunn pito					
5195 Katuvalaistus					
7107 Liikenneturvallisuus					
5196 Jakamattomat korjauskulut					
4012 Yksityistiet					
5197 Yksityistiet					
5198 Muut tiet					
4013 Yleiset alueet					
7109 Leikkikentät					
7110 Puistot ja yleiset alueet					
7111 Tori					
7112 Uimarannat					
7113 Sora-alueet					
4014 Maa- ja metsätilat					
5199 Pellot					
5200 Metsätilat					
5201 Tontit					
7114 Vuokratontit					
7115 Maa-alueet					
4015 Jätehuolto					
4020 Kiinteistökeskus					
4021 Korjaus- ja kunnossapito					
5202 Kiinteistöpalvelut					
5203 Siivouspalvelut					
5204 Rakennusten kuntotutkimukset					
5205 Rakennusten purkukustannukset					
4022 Jakamattomat korjauskulut					
Katso kohde luettelosta					
4023 Julkiset rakennukset					
7116 Jussinpihan sosiaalipalvelukeskus					
7117 Lapinlahden kirjasto					
7118 Lapinlahden kunnanvirasto					
7119 Lapinlahden palosema					
7120 Lapinlahden terveyskeskus					
7121 Lukkarila					
7122 Rovastila					
7123 Varpaisjärven kirjasto					
7124 Varpaisjärven kunnanvirasto					
7125 Varpaisjärven liikuntahalli					
7126 Varpaisjärven museo					
7127 Varpaisjärven paloasema					
7128 Varpaisjärven päiväkodin kiinteistö					
7129 Varpaisjärven sosiaalipalvelukeskus					
7130 Varpaisjärven terveysasema					
4024 Koulut					
7131 Alapitkän koulu					

	7132 Koulunkulman rivitalo
	7133 Lukio
	7134 Martikkalan koulu
	7135 Matin ja Liisan koulu
	7136 Monitoimitalo
	7137 Nerkoon koulu
	7138 Paloisen koulu
	7139 Varpaisjärven koulu
4025 Yritystilat	7141 Kaksoisvahtitupa
	7143 Lapinlahden meijeri
	7144 Lapinlahden mylly
	7145 Lapinlahden vanha kunnantalo
	7149 OP-liiketalo Vj:llä
	7152 Rautatieasema
	7154 Suistamo
	7156 Teletalo
	7157 Umpikuja
	7158 Vanha paloasema Lti
	7159 Varpaisjärven kunnantupa
	7161 Varpaisjärven yrittäjätalo
	7163 Varpakulma
	7164 Vesiviskuri
4026 Osakekiinteistöt	7142 Koivukuja
	7146 Lapinlahden Virastokeskus
	7147 Leipomonrinne
	7148 Oksatie
	7150 Pankinkulma
	7151 Puustellinpiha
	7153 Satokulma
	7155 Syvärinrinne
	7165 Yritystalo
4027 Pientalot	7166 Kangaspelto
	7167 Kumpula
	7168 Muut pientalot
	7169 Mäkelä
	7170 Mäkikylän ent. koulu
	7171 Paavon ja Liisankoti
	7172 Pekkala
	7173 Peltola
	7174 Purorinne
	7175 Tikkala
	7176 Unhola
4028 Muut rakennukset	7177 FK-radan huoltorakennus
	7178 Honkaharju
	7179 Karjamajakahvio
	7180 Lapinlahden taidemuseon kiinteistö
	7181 Luisteluhuoltorakennus
	7182 Mikonranta
	7183 Nelson House
	7184 Näätähiekan leirikeskus
	7185 Partiomaja
	7186 Peltoniemen sauna
	7187 Vuorisen varasto
	7188 Yhteinen, muut rakennukset,
	7189 Mutkala
4030 Liikuntatoimi	
4031 Liikuntalaitoksen toimistopalvelut	7010 Haminamäen kentät ja kaukalot
4032 Liikuntapaikkojen hoito	7011 Kuntosalit
	7012 Ladut ja pururadat
	7013 Liikuntahalli
	7014 Monitoimitalo
	7015 Moottorikelkkareitti
	7016 Muut liikuntapaikat
	7017 Ensilumen latu

4033 Liikuntatapahtumat

45 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA
450 Ympäristöpalvelut

4510 Rakennusvalvonta

4511 Rakennusvalvonta

5206 Rakennusvalvonta

5207 Korjausneuvonta

4520 Ympäristönsuojelu

4521 Ympäristönsuojelu

4530 Ympäristöpalveluiden yhteiset

4531 Yhteiset toiminnot

4540 Palo- ja pelastustoimi

4541 Palo- ja pelastustoimi

4542 Vss-toimi

7018 Vj:n kentät ja kaukalot

7020 Muut liikuntapahtumat

7021 Paulintaival

7022 Uimakoulut

7023 Eliittikisat